

Programmabegroting

2016-2019

Aan de gemeenteraad van Epe

Onderwerp: Programmabegroting 2016-2019

Epe, 29 september 2015.

Geachte leden van de Raad,

Met deze begroting geven we verdere invulling aan de koers die met het collegeprogramma is uitgezet. Daarnaast is de besluitvorming van de gemeenteraad in juli 2015 bij de perspectiefnota richtinggevend geweest. Wij beelden u een begroting aan die structureel sluitend is en de uitdagingen in ons coalitieakkoord ondersteund, namelijk een goede invulling van zorg en ondersteuning, toekomstgerichte visies uitwerken, financieel gezond blijven en een betrokken overheid zijn. En dit zonder stijging van de OZB. Resultaat van het geheel is dat de woonlasten (optelsom van OZB, riool- en afvalstoffenheffing) onder het landelijk gemiddelde blijven.

We zijn in staat om een eenmalig budget van € 4,6 miljoen vrij te maken voor gewenste investeringen en bijdragen. Het financieel meerjarenperspectief biedt, helaas, nog geen ruimte voor uitgaven met een structureel karakter. Bij de perspectiefnota in het voorjaar gingen we op basis van de toen bekende informatie uit van een lichte groei in het financieel meerjarenperspectief. Door een aantal autonome ontwikkelingen, die in de begroting zijn vermeld, moeten we dit beeld bijstellen.

In lijn met het collegeprogramma zijn we gestart met de beleidsmatige en financiële doorlichting van de begroting om financiële middelen te vinden voor nieuwe initiatieven of uitbreiding van beleid. De resultaten van de financiële doorlichting vindt u terug in deze begroting. De beleidsmatige doorlichting in het sociale domein loopt en in het ruimtelijk/economisch domein gaat die in 2016 starten.

Er bestaat nog steeds een groot spanningsveld tussen het realiseren van nieuwe plannen en het beschikbare (toekomstig) financieel kader. Verruiming daarvan proberen we, naast de doorlichting van de begroting, te vinden door nieuwe inkomstenbronnen aan te trekken, bijvoorbeeld de mogelijkheid van het heffen van precariobelasting op leidingen.

Vernieuwen en veranderen is, vanuit de toekomstgerichte benadering, een belangrijk thema. Zijn de activiteiten toekomstbestendig, passen ze binnen de nieuwe inzichten en eisen. De verdere invulling van de drie decentralisaties met onder meer het gebiedsgericht werken is hierin een uitdaging voor dit jaar alsmede de eerste stappen in de voorbereiding van de nieuwe Omgevingswet op gebied van ruimtelijke ontwikkeling.

De begroting is sluitend, evenwichtig van opbouw en met mogelijkheden voor diverse investeringen. Met het eenmalige budget kunnen we diverse ontwikkelingen (verder) ondersteunen of starten, zoals het realiseren van accommodatieprojecten (o.a. dorpshuis De Hezebrink te Emst), het aanpassen van de Hoofdweg in Emst, de herinrichting van het dorpscentrum in Vaassen, groot onderhoud aan wegen in het buitengebied en de ontwikkeling van de organisatie (regisserende gemeente). We willen verder investeren in het gebiedsgericht werken met onder meer wijksteunpunten en een extra impuls geven aan de lokale economie/werkgelegenheid/participatie.

We bevinden ons op diverse terreinen in een dynamische periode die we samen met uw raad, de inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven willen aangaan. Het vraagt creativiteit en betrokkenheid om invulling te geven aan de gewenste vernieuwing en verandering.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Epe,
de burgemeester de secretaris

Inhoudsopgave

Inleiding	7
Algemeen	7
Bestuurlijke en financiële overwegingen	9
Toelichting op programmabegroting / leeswijzer	10
DEEL 1: HET PROGRAMMAPLAN	11
Pijler: Sociaal	12
Programma 1 Opgroeien in Epe	14
Programma 2 Actief in Epe	18
Programma 3 Zorg en opvang	22
Programma 4 Leefbaar en veilig	25
Pijler: Ruimte	28
Programma 5 Ruimte en wonen	30
Programma 6 Epe op orde	34
Programma 7 Duurzaamheid	38
Programma 8 Toezicht en handhaving	41
Pijler: Economie	43
Programma 9 Bedrijvigheid	45
Programma 10 Weer aan het werk	48
Pijler: Bestuur	51
Programma 11 Bestuur en organisatie	52
Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	57
DEEL 2: DE PARAGRAFEN	59
Paragraaf 1 Lokale heffingen	60
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	63
Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen	68
Paragraaf 4 Financiering	71
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering	74
Paragraaf 6 Verbonden partijen	80
Paragraaf 7 Grondbeleid	88
Paragraaf 8 Demografische ontwikkelingen	92
Paragraaf 9 Decentralisaties sociaal domein	97
DEEL 3: DE FINANCIËLE BEGROTING	101
Financiële begroting	102
Toelichting mutaties programma 1 Opgroeien in Epe	111
Toelichting mutaties programma 2 Actief in Epe	113
Toelichting mutaties programma 3 Zorg en opvang	115
Toelichting mutaties programma 4 Leefbaar en veilig	118
Toelichting mutaties programma 5 Ruimte en wonen	119
Toelichting mutaties programma 6 Epe op orde	121
Toelichting mutaties programma 7 Duurzaamheid	123
Toelichting mutaties programma 8 Toezicht en handhaving	125
Toelichting mutaties programma 9 Bedrijvigheid	126
Toelichting mutaties programma 10 Weer aan het werk	127
Toelichting mutaties programma 11 Bestuur en organisatie	129
Toelichting mutaties Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	131
Toelichting mutaties in reserves	133

DEEL 4: DE BIJLAGEN	137
Bijlage 1 Toelichting bestaand beleid (budgetprognose)	138
Bijlage 2 Toelichting nieuw beleid uit de vorige meerjarenbegroting	143
Bijlage 3 Toelichting nieuw beleid	146
Bijlage 4 Toelichting dekkingsplan	157
Bijlage 5 Toelichting bestaande projecten	158
Bijlage 6 Toelichting nieuwe projecten	160
Bijlage 7 Toelichting investeringen t.l.v. andere dekkingsmiddelen (heffingen)	164
Bijlage 8 Overzicht mutaties reserves en voorzieningen	166
Bijlage 9 Bijlage bij paragraaf 4 Financiering	168
Bijlage 10 Kapitaallasten, urenrekening en loon- en prijsstijgingen	169

Inleiding

Algemeen

Deze tweede programmabegroting in de bestuursperiode 2014-2018 geeft een verdere invulling aan de koers die met het collegeprogramma is uitgezet. De basis voor deze begroting ligt in de uitgangspunten van het coalitieakkoord “Samen zorgen voor elkaar”, de “Toekomstvisie Epe 2030”, de richtinggevende beleidskaders voor de domeinen sociaal, ruimte, economie en bestuur/organisatie zoals beschreven bij de pijlers in de programmabegroting en de Perspectiefnota 2016-2019.

Een belangrijk aandachtspunt in 2016 is de verdere vormgeving van de drie decentralisaties. De taken zijn inmiddels een jaar onder gemeentelijke verantwoordelijkheid. Nu gaat de aandacht uit naar de transformatie ofwel vernieuwing van de zorg. Dit is nodig om de uitvoering toekomstgericht, effectief en financieel beheersbaar te houden. Dit impliceert vernieuwen en veranderen.

Ook op andere beleidsterreinen speelt het thema “Vernieuwen en veranderen”. Over een lokale economische agenda vindt besluitvorming plaats en gestart wordt met het opstellen van een ruimtelijke agenda. Met het gebiedsgericht werken geven we verder invulling aan het wijkwerken en het realiseren van wijksteunpunten. Ook de ontwikkeling van de “regisserende gemeente” is een aandachtspunt evenals de gemeentelijke dienstverlening. Daarnaast is er ruimte voor activiteiten rond het thema “versterken lokale democratie” onder meer op het gebied van burgerparticipatie (invoeren van een burgerpanel).

Er ligt een sluitende meerjarenbegroting waarin de financiële hoofdlijnen uit het coalitieakkoord zijn doorvertaald. Het bij de perspectiefnota geschetste positieve financieel meerjarenperspectief moet door een aantal autonome ontwikkelingen bijgesteld worden. Daarop is in deze begroting geanticipeerd. Er is nog geen ruimte voor uitgaven met een structureel karakter. Wel is er eenmalig een budget beschikbaar van € 4,6 miljoen om diverse ontwikkelingen (verder) te ondersteunen of te starten, zoals het realiseren van accommodatieprojecten (o.a. dorpshuis De Hezebrink te Emst), het aanpassen van de Hoofdweg in Emst, de herinrichting van het dorpscentrum in Vaassen, groot onderhoud aan wegen in het buitengebied en de ontwikkeling van de organisatie (regisserende gemeente). Ook het verder investeren in het gebiedsgericht werken met onder meer wijksteunpunten en een extra impuls geven aan de lokale economie/werkgelegenheid/ participatie.

Om meer financiële middelen beschikbaar te krijgen voor gewenst beleid vindt er een beleidsmatige doorlichting plaats in het sociaal domein en start deze in het ruimtelijk/economisch domein. Daarnaast is de inzet gericht op het aantrekken van nieuwe inkomstenbronnen, bijvoorbeeld de mogelijkheid van het heffen van precariobelasting op leidingen.

Beleidskeuzes voor 2016

Op basis van voorstaande hebben wij de programmabegroting opgesteld en beleidskeuzes gemaakt voor 2016. Naast de hierboven reeds genoemde onderwerpen volgt een selectie daaruit. Op de diverse beleidsterreinen wordt gewerkt aan een groot aantal uitvoeringsprogramma's. We bieden beleidsdocumenten aan inzake onderwijsachterstanden en integrale veiligheid. Met partners blijven we verder werken aan de ontwikkeling van het Centrum voor Jeugd en Gezin. De Kunst en Cultuurnota komt in uitvoering. Evaluaties voeren we uit betreffende maatschappelijke stages, buurtbemiddeling, starterlening en het afvalbeleidsplan om op basis daarvan het vervolg te bepalen. Voor de nieuwe WGR-regeling VNOG en het financieel verdeelmodel volgen voorstellen. Ook voor de Regionale Omgevingsagenda die samen met de regiogemeenten en de provincie is opgesteld. Onderzoeken gaan we uitvoeren naar de mogelijkheden voor glasvezelverbinding in het buitengebied en naar de voor- en nadelen van een bedrijveninvesteringzone. Diverse bestemmingsplannen worden voor besluitvorming voorgelegd of komen ter inzage. We continueren de herontwikkeling van de dorpscentra in Epe en Vaassen. De woonvisie, het cultuurhistorisch beleidskader, het gemeentelijk rioleringsplan en het bomenbeleidsplan worden geactualiseerd. Diverse acties vinden plaats gericht op wegen, waaronder de Heerderweg in Epe, fietspaden en verkeersmaatregelen. We organiseren een lokale conferentie duurzaamheid en willen vervolgens met partijen convenanten sluiten over duurzaamheidsontwikkeling. Op het terrein van recreatie en toerisme gaan we aan de slag met de aanbevelingen vanuit het Rekenkameronderzoek. Het Klant Contact Centrum wordt verder ontwikkeld alsmede onderdelen daarvan in de dienstverlening, zoals een pilot dienstverlening aan huis.

Bestuurlijk kader

Kaderstelling door de gemeenteraad

Het coalitieakkoord 2014-2018 vormt het richtinggevend kader voor deze bestuursperiode. Daarnaast hebben de hoofdkaders op de beleidsvelden sociaal, ruimte, economie en organisatieontwikkeling/bedrijfsvoering en actuele beleidsnota's voor specifieke beleidsterreinen een richtinggevend karakter. Dit geheel is bepalend voor zowel vorm en inhoud van de programmabegroting alsook voor de wijze waarop de programmabegroting wordt uitgevoerd. De volgende kaders vormen het vertrekpunt.

Toekomstvisie Epe 2030 (raadsbesluit 20-6-2013, nr. 2013-16969).

Onder het motto "Duurzaam voortbouwen op kwaliteit" zijn op de drie pijlers van beleid (economie, sociaal en ruimte) de hoofdlijnen van de toekomstige gewenste ontwikkelingen vastgesteld. De hoofdkoers is te vatten in vier kernwaarden, te weten: onderscheidend (kiezen voor kwaliteit, authentiek, benutten van sterke kanten), duurzaam (samen ontwikkelen, zorgvuldig omgaan met de omgeving en middelen), verbindend (goede fysieke verbindingen, kansen voor alle culturen en generaties), verrassend (open staan voor initiatieven en andere oplossingen, ruimte voor ideeën). Bij economie is de inzet gericht op het versterken van de economische structuur door modernisering van de arbeidsmarkt en focus op groeisectoren (zorg en recreatie/toerisme). In het sociale domein is de lijn meer betrokkenheid van mensen bij hun woon- en leefomgeving met ondersteuning van een goed voorzieningenaanbod. Bij het beleidsdomein ruimte is de uitdaging om binnen de kaders van de unieke fysieke omgeving nieuwe mogelijkheden voor wonen en bedrijvigheid te creëren. Een belangrijke aspect hierin betreffen de effecten van de demografische ontwikkelingen. De realisatie van de ambities vindt in belangrijke mate plaats door samenwerking met diverse partijen (inwoners, maatschappelijke organisaties, bedrijven, regio- en buurgemeenten).

Regisserende gemeente (raadsbesluit 22-1-2015; nr. 2014-39269)

Aanpakken van maatschappelijke vraagstukken en het bereiken van maatschappelijke effecten vindt plaats in overleg en samenspel met inwoners, instellingen en bedrijven. De gemeente is één van de spelers in het maatschappelijke veld. In veel gevallen wordt de uitvoering overgelaten aan anderen. De "regisserende gemeente" geeft aan wat ze wil bereiken en maakt hierover afspraken met derden. Zij geven invulling aan de uitvoering. Daarmee inspelend op kwaliteit, deskundigheid en kosteneffectiviteit bij derden; het benutten van eigen kracht, energie en creativiteit bij inwoners, instellingen en bedrijven.

De "regisserende gemeente" werkt samen met partijen die kunnen en willen bijdragen aan de realisatie van beoogde maatschappelijke effecten. Dat varieert van opdrachtgeverschap tot samenwerken op basis van afspraken. Kernpunten zijn verbinden en samenbrengen van partijen.

Coalitieakkoord "Samen zorgen voor elkaar!" (raadsbesluit 24-4-2014, nr. 2014-14756).

In deze bestuursperiode zijn vier uitdagingen waar de specifieke aandacht naar uit gaat.

- Goede zorg en ondersteuning bieden aan onze inwoners. Creatief en innovatief met de samenleving de veranderingen invullen voortkomend uit de decentralisaties.
- Werken aan een toekomstgerichte ontwikkeling vraagt actuele visies. Adequaat en flexibel reageren op ontwikkelingen en maatschappelijke opgaven.
- Financieel solide. Blijven anticiperen op ontwikkelingen om financieel gezond te blijven.
- Betrokken overheid. Werken vanuit het model "de regisserende gemeente", inzet van burgerparticipatie, goede en kwalitatieve dienstverlening, goede communicatie, dicht bij de burger.

De inzet is het unieke van deze gemeente (natuur, landschap en cultuurhistorie) en vier dorpskernen met een eigen identiteit te behouden en daar waar mogelijk te versterken. Om een krachtige en vitale gemeente te blijven, vindt samenwerking plaats met buurgemeenten en de gemeenten in de Regio Stedendriehoek alsook met burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven.

Specifieke aandacht is er voor zeven thema's, te weten: investeren in zorg, voorzieningen in dorpen en wijken, meedoen aan de samenleving, aantrekkelijke woon- en leefomgeving, duurzame gemeente, perspectief voor bedrijvigheid en toerisme, betrokken overheid.

Voor het financiële - en belastingbeleid zijn er principes en uitgangspunten vastgelegd.

Kaderuitvoering door het college

De taak van ons college is de voorbereiding en uitvoering van de programmabegroting binnen de kaders en de prioritaire aandachtspunten van de raad. Ons collegeprogramma vormt hierbij de basis.

Bestuurlijke en financiële overwegingen

De financiële hoofdlijnen in meerjarenperspectief

Op basis van de uitkomst van de vorige begroting en de prognose zoals die in het voorjaar is gemaakt bij de Perspectiefnota 2016-2019, zou er sprake moeten zijn van een positieve uitkomst en een lichte groei in het financieel meerjarenperspectief. De eerste doorrekening van de conceptbegroting 2016-2019 is echter negatief. In de budgetprognose zijn de autonome ontwikkelingen aangegeven die dit negatieve financiële beeld hebben veroorzaakt. Door ons College zijn diverse aanvullende financiële maatregelen getroffen om dit beeld bij te stellen en om financiële ruimte te creëren voor nieuwe beleidsinitiatieven. In voorliggende begroting is stevig ingezet op de financiële doorlichting. Zowel de exploitatie uitgaven als de aanwezige reserves zijn kritisch beoordeeld. Daarnaast zijn de rentekosten verlaagd, is extra afschrijving toegepast, is het voordeel van de uitbesteding Openbare ruimte hoger geraamd en is een aantal taakstellingen in de begroting opgenomen. Al deze maatregelen zijn uitgewerkt in het dekkingsplan bij de meerjarenbegroting. Het effect hiervan is dat het financieel meerjarenperspectief weer sluitend is en dat de doorlichting van de reserves met een resultaat van € 4,6 miljoen volledig ingezet kan worden voor nieuwe beleidsinitiatieven. Het financieel meerjarenperspectief geeft echter geen mogelijkheid om nieuwe beleidsinitiatieven te realiseren die een structurele belasting van de meerjarenbegroting tot gevolg hebben. De structurele groei in het meerjarenperspectief wordt in belangrijke mate bepaald door de ontwikkelingen in de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Gemeenten profiteren (nog) niet van de economische groei, omdat de hieruit voortvloeiende hogere rijksinkomsten voornamelijk ingezet wordt voor lastenverlaging bij burgers. Bij gelijkblijvende omstandigheden zal de structurele financiële ruimte zelf gecreëerd moeten worden door in te zetten op de beleidsmatige doorlichting en nieuwe inkomsten bronnen (precariobelasting op leidingen). Uit de paragraaf lokale heffingen blijkt dat de stijging van de woonlasten (OZB, riool- en afvalstoffenheffing) beperkt is en nog steeds onder het landelijke gemiddelde ligt. Tevens wordt een aantal voorstellen gedaan in het kader van de vereenvoudiging van gemeentelijke belastingen. De financiële risico's in het sociaal domein als gevolg van de decentralisaties, zijn ten opzichte van de vorige begroting niet veranderd. Er is nog onvoldoende inzicht in de uitgaven om verantwoorde extrapolaties te maken. Of de uitgaven binnen de huidige budgetten opgevangen kunnen worden, kan nog niet vastgesteld worden. Een ander vraagstuk is of de toekomstige rijks kortingen (van ruim € 2,1 miljoen) op deze budgetten, opgevangen kunnen worden. Het handhaven van de risico reserve van € 5 miljoen voor dit werkgebied blijft vooralsnog noodzakelijk.

Met voorliggende meerjarenbegroting is weer een evenwichtige balans gevonden tussen financiële kaders, nieuwe beleidsinitiatieven, risico's en reserves.

Effectieve uitvoering van het coalitieakkoord 2014-2018.

Het coalitieakkoord "Samen zorgen voor elkaar!" bevat de ambities, de speerpunten van beleid en de prestatieafspraken voor de bestuursperiode 2014-2018. De ambities zijn: goede zorg en ondersteuning, toekomstgericht en financieel solide.

Bij de uitwerking van het coalitieakkoord zijn drie leidende hoofdprocessen te onderscheiden, te weten: het realiseren van het collegeprogramma, verder doorvoeren van het model "de regisserende gemeente", verder ontwikkelen dienstverlening waaronder ook de ontwikkeling naar e-overheid..

In de uitwerking van deze drie hoofdprocessen raken diverse activiteiten elkaar, is er overlap, beïnvloeding of afhankelijkheid. Voor een effectieve uitwerking van het coalitieakkoord wordt samenhang en afstemming aangebracht in de uitvoering van al de activiteiten uit de hoofdprocessen. We kiezen hierin voor een projectmatige aanpak. De met elkaar samenhangende activiteiten zijn gebundeld naar projecten en opgenomen in een projectenboek.

De inzet is om vanuit een toekomstgerichte blik oplossingen te zoeken en kansen te benutten ("vernieuwen en veranderen"). Aandacht ook voor aspecten als duurzaamheid, efficiency en effectiviteit op een sobere doch kwalitatief verantwoorde wijze.

Toelichting op programmabegroting / leeswijzer

De opzet van de programmabegroting

De programmabegroting is een belangrijk sturingsinstrument voor de Raad en is het richtinggevend kader voor het College voor de ontwikkeling en uitvoering van beleid in het komende begrotingsjaar. De Raad stuurt en autoriseert het College op het niveau van de programma's.

De keuze van het aantal programma's en de verdeling van de beleidsterreinen over de programma's is vrij. De informatie die per programma minimaal geleverd moet worden is echter wel nauwkeurig voorgeschreven, evenals informatie die in andere delen van de programmabegroting opgenomen moet worden.

De voorliggende programmabegroting kent een opbouw bestaande uit vier delen te weten:
Deel 1 met een beschrijving van de vier pijlers, de 11 onderscheiden programma's en een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen. Centraal staan de onderdelen: wat wil de gemeente bereiken (strategische doelen), wat gaat de gemeente daarvoor doen (activiteiten) en wat dat mag kosten.
Deel 2 met een beschrijving van de paragrafen die als doel hebben om de Raad in de gelegenheid te stellen beleidslijnen en randvoorwaarden vast te stellen en te controleren op enkele onderwerpen die een dwarsdoorsnede zijn van de onderscheiden programma's.
Deel 3 met een uiteenzetting van de financiële positie van de gemeente, een financiële specificatie van de kosten en baten per programma en enkele samenvattende financiële overzichten.
Deel 4 met een aantal bijlagen die dienen als toelichting op of uitwerking van diverse aspecten uit de eerste drie delen.

Inrichting van deel 1 van de programmabegroting: het programmaplan

De inrichting van het programmaplan is als volgt.

- De hoofdindeling bestaat uit vier pijlers: sociaal, ruimte, economie en bestuur. Per pijler zijn de kenmerken van het beleid opgenomen en de speerpunten en prestatieafspraken uit het collegeakkoord voor die pijler. Dit geheel vormt de kern van het kader voor de betreffende beleidsvelden in de bij de pijler behorende programma's.
- Het programmaplan bestaat uit elf programma's verdeeld over vier pijlers.
- Per programma zijn de beleidsnota's vermeld die de kerndocumenten vormen voor het programma. Er zijn per programma beleidsonderwerpen aangegeven met daarbij aangegeven de activiteiten en wat daarvan te realiseren of concreet uit te voeren in het begrotingsjaar.

In het schema is de hoofdindeling van het programmaplan weergegeven met de daarbij behorende programma's en de hoofdonderwerpen daarin.

Pijler	Programma	Hoofdonderwerpen
Sociaal	1. Opgroeien in Epe	Onderwijs en jeugd.
	2. Actief in Epe	Welzijn, sport, cultuur en accommodaties.
	3. Zorg en Opvang	WMO, gezondheid, ouderenzorg, algemeen maatschappelijk werk en integratie/inburgering.
	4. Leefbaar en veilig	Openbare orde en veiligheid, leefbare en veilige leefomgeving.
Ruimte	5. Ruimte en Wonen	Ruimtelijke ordening, grond- en woningexploitatie, bouw- en woningtoezicht en volkshuisvesting.
	6. Epe op orde	Beheer en onderhoud van de openbare ruimte
	7. Duurzaamheid	Milieu, duurzaamheid, riolering en afvalverwijdering.
	8. Toezicht en handhaving	Controle op uitvoering en de handhaving van wet- en regelgeving en de algemeen plaatselijke verordening
Economie	9. Bedrijvigheid	Lokale economie (waaronder werkgelegenheid en bedrijfsterreinen), agrarische aangelegenheden, recreatie en toerisme.
	10. Weer aan het werk	Uitvoering van de Wet Werk en Bijstand en Wet Sociale Werkvoorziening.
Bestuur	11. Bestuur en organisatie	Bestuur, informatievoorziening, organisatie, bedrijfsvoering, financiën.

DEEL 1

HET PROGRAMMAPLAN

Pijler: Sociaal

Kenmerken Sociaal Beleid

Het lokaal sociaal beleid richt zich op het versterken van de sociale kwaliteit van de samenleving en het zelforganiserend vermogen van mensen. Er is sprake van een goede sociale kwaliteit wanneer inwoners zelfredzaam zijn, zij sociaaleconomische zekerheid hebben, de sociale cohesie sterk is en mensen 'erbij horen'. Sociaal beleid richt zich op alle inwoners van de gemeente Epe, met specifieke aandacht voor hen die dat nodig hebben. Jeugd krijgt daarbij extra aandacht.

Om inwoners te ondersteunen en te stimuleren mee te blijven doen is een basisvoorzieningenaanbod nodig dat is afgestemd op onze bevolkingssamenstelling en voor iedereen toegankelijk en bereikbaar. Van de inwoners wordt een actieve bijdrage verwacht in de samenleving/buurt.

Goed sociaal beleid vraagt samenwerking met inwoners, maatschappelijke (vrijwilligers) organisaties en bedrijven. De gemeentelijke (regie)rol bestaat uit richting/sturing (doelen en resultaten) te geven en te coördineren (afstemming); de uitwerking en uitvoering wordt in grote mate over gelaten aan inwoners, maatschappelijke (vrijwilligers)organisaties en bedrijven.

Burgerinitiatieven, innovaties, experimenten, een actieve houding en ontwikkelkracht zijn nodig om invulling te geven aan het sociaal beleid. Dat impliceert ruimte bieden (ondernemerschap), zowel aan inwoners als ondernemers.

Het versterken van het zelforganiserend vermogen van inwoners en hun omgeving is de centrale lijn in het beleid. Het overgrote deel van de inwoners (85%) is in staat het eigen leven goed te organiseren.

Het sociaal beleid is in drie hoofdlijnen samen te vatten:

1. **Leefbaar**

Mensen zijn in staat het eigen leven goed te organiseren met behulp van eigen talenten en netwerken. Dagelijkse problemen lossen zij zelf of samen met hun naasten op. De sociale infrastructuur ondersteunt die zelfstandigheid. Kern hier is het faciliteren van mensen.

2. **Ondersteuning**

Mensen slagen er soms tijdelijk niet in het eigen leven goed op de rit te houden. Deze groep heeft extra ondersteuning nodig. Bijvoorbeeld mensen die in een sociaal isolement verkeren, werkloos raken of problemen met de opvoeding van hun kinderen ervaren. De problemen die zij ervaren kunnen ze niet meer zelf of samen met hun naasten oplossen. Voor hen is 'ondersteuning' beschikbaar met een ambulant en tijdelijk karakter.

3. **Zorg**

Een kleine groep mensen heeft structureel hulp en ondersteuning nodig. Hun problemen zijn langdurig en/of complex van aard. Bijvoorbeeld dementerende ouderen, mensen met een psychiatrische stoornis, mensen met een ernstige lichamelijke of verstandelijke beperking, langdurig werklozen en multiprobleemgezinnen. Deze mensen doen vaak een beroep op voorzieningen die door verschillende partners geleverd worden, waardoor afstemming belangrijk is: 1 gezin, 1 regisseur, 1 plan.

In de Sociale Agenda 2015-2021 is bovenstaande verder uitgewerkt.

Coalitieakkoord 2014-2018:

Thema: Investeren in zorg

Goede zorg en ondersteuning

Oudere inwoners blijven langer zelfstandig wonen en dienen daarbij passende en goede ondersteuning te krijgen. Dit kan met ondersteuning en inzet van vrijwilligers, familie en buurt, vormen van "buurtzorg" en passende huisvesting.

Prestatieafspraken:

1. In dorpen en wijken zijn kleinschalige vormen van zorg en ondersteuning opgezet.
2. Er is een adequaat aanbod aan ondersteuning voor mantelzorgers en vrijwilligers in de zorg.

Kansen voor jeugd

Volop kansen en mogelijkheden bieden voor jeugd om zich te ontwikkelen. Voorzieningen op het terrein van onderwijs/educatie, welzijn, sport en cultuur dragen daar aan bij. Daar waar nodig is er goede ondersteuning en zorg voor jeugd die risico loopt en voor gezinnen met kinderen.

Prestatieafspraken:

3. Er zijn voldoende mogelijkheden voor ontmoeting en er is een divers aanbod aan sport- en cultuuractiviteiten.
4. Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) is goed bekend en biedt een toegankelijk, laagdrempelig en breed aanbod aan ondersteuning en begeleiding.
5. Er is een samenhangend preventief ondersteuningsaanbod vanuit scholen, welzijns- en zorgorganisaties en CJG.

Thema: Voorzieningen in dorpen en wijken

Uitbouwen wijkgericht werken

Met wijkgericht werken wordt van inwoners een actieve bijdrage gevraagd in hun woon- en leefomgeving. Het gaat naast de inzet op een omgeving die schoon, heel en veilig is ook om ontmoeting met, ondersteuning aan en zorg voor elkaar. Bewoners, verenigingen en vrijwilligersorganisaties worden daarin gefaciliteerd.

Prestatieafspraken:

1. Het wijkgericht werken is voor de hele gemeente ingevoerd en uitgebreid met de sociale component (zorg en ondersteuning).
2. De ondersteuning van vrijwilligers en verenigingen is verder versterkt.

Goede basisvoorzieningen

Om bewoners, verenigingen en vrijwilligersorganisaties te faciliteren zijn goede (multifunctionele) accommodaties nodig en ook ondersteuning door professionele organisaties. Dit geheel stimuleert de ontmoeting tussen mensen en de zorg voor elkaar.

Prestatieafspraken:

3. Inzichtelijk is welke basisvoorzieningen minimaal in de dorpen en de gemeente zijn (onderwijs, zorg, welzijn, sport en cultuur).
4. De accommodatieknelpunten zijn in beeld en er is een keuze gemaakt inzake de op te lossen problematiek en het daarbij horende financieel kader.
5. Treffen van financiële voorzieningen voor Dorpshuis De Hezebrink in Emst ter ondersteuning van het initiatief een goed toegeruste accommodatie te realiseren.

Aansturing programma's

De hiervoor beschreven kenmerken van het beleid en de vermelde thema's uit het coalitieakkoord sturen de hierna volgende programma's aan.

Programma 1 Opgroeien in Epe

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen onderwijs en jeugd in brede zin. Het laatste betreft welzijnsaspecten zoals peuterspeelzaalwerk, voor- en vroegschoolse educatie, jeugd- en jongerenwerk, jeugdgezondheidszorg.

De voorzieningen gericht op de jeugd maken ook deel uit van het basisaanbod aan voorzieningen waar in programma 2 “Actief in Epe” aandacht aan wordt gegeven. Er bestaat een relatie met de programma's 3 “Zorg en opvang” (jeugdgezondheidszorg, maatschappelijke ondersteuning) en 4 “Leefbaar en veilig” (integrale veiligheid: thema “Jeugd en veiligheid”).

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Beleidsplan jeugd 2015-2018
- Integraal Huisvestingsplan Onderwijsvoorzieningen (2014-2018)
- Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2016
- Beleidsvisie Onderwijshuisvesting (2011)
- Regionaal Veiligheidsplan 2016-2019
- Sociale Agenda 2015-2021

Wat willen we bereiken?

Strategische doelen

Indicatoren

1. Het voorkomen van achterstanden bij jeugdigen.	<i>a. Het percentage voortijdige schoolverlaters in het voortgezet onderwijs zonder startkwalificatie.</i>				
	2010/11	2011/12	2012/13	2013/2014	Streefwaarde 2018
	0,9%	1,0%	0,5%		≤ 0,8%
2. Bevorderen kwaliteit jeugd- en onderwijsvoorzieningen.	<i>a. Waarderingscijfer van burgers voor de voorzieningen voor jongeren in de directe woonomgeving/buurt.</i>				
	2008	2009	2011	2013	Streefwaarde 2018
	4,1	4,5	4,8	5,0	≥ 5,0
	<i>b. Waarderingscijfer van burgers voor de onderwijsvoorzieningen in de gemeente.</i>				
	2008	2009	2011	2013	Streefwaarde 2018
	7,5	7,4	7,5	7,7	≥ 7,7
3. Voldoende aanbod van buitenschoolse culturele-, maatschappelijke- en sportactiviteiten.	<i>a. Waarderingscijfer van burgers voor de culturele voorzieningen in de gemeente.</i>				
	2008	2009	2011	2013	Streefwaarde 2018
	5,4	6,0	6,4	6,6	≥ 6,8
	<i>b. Waarderingscijfer van burgers voor de voorzieningen van verenigingen en clubs in de gemeente.</i>				
	2008	2009	2011	2013	Streefwaarde 2018
	7,4	7,5	7,6	7,6	≥ 7,6

Wat gaan we daarvoor doen?

Onderwijs		Portefeuillehouder: E. Visser
Activiteiten:	Uitvoering in 2016:	
1. Uitvoeren van de Lokaal Educatieve Jeugd Agenda.	1. Met partners afstemming zoeken over o.a. passend onderwijs in combinatie met jeugdzorg, zorgstructuren en buurtsportcoach.	
2. Uitgevoerd Onderwijs Achterstanden Beleid (OAB) 2016-2019	2a. Opstellen en uitvoeren van het jaarlijkse activiteitenprogramma.	
3. Realiseren jaarlijks onderwijsprogramma.	2b. Opstellen beleidsplan 2017-2020.	
4. Implementeren passend onderwijs.	3. Vaststellen van het jaarlijks onderwijsprogramma.	
	4a. Vaststellen onderwijsvisie.	
	4b. Opstellen uitvoeringsprogramma op basis van de nieuwe onderwijsvisie.	
5. Onderzoek naar voortzetting van maatschappelijke stages in het voortgezet onderwijs in Epe.	5. Uitvoeren evaluatie en vervolg bepalen bij volgende begroting.	
<i>Collegeprogramma 2014-2018:</i>		
6. Behouden van speciaal basisonderwijs binnen de gemeentegrenzen.	6. Verder vorm geven aan de Van der Reijdenschool als expertisecentrum.	
<i>Toelichting:</i>		
1. De (meerjarige) Lokaal Educatieve Jeugd Agenda is samen met het onderwijs en organisaties rond jeugd opgesteld.		
2. Het ministerie van OCW heeft aangegeven dat de huidige OAB-periode met 1 jaar verlengd wordt tot en met 2016.		
3. Programma is gebaseerd op het Integraal Huisvestingsplan Onderwijsvoorzieningen 2014-2018.		
4. Passend onderwijs is ingevoerd per augustus 2014, maar gaat fasegewijs. Het primaat ligt bij de scholen.		
5. De maatschappelijke stage is een activiteit voor leerlingen om meer inzicht te krijgen de maatschappelijke wereld om hen heen en om nieuwe/andere praktische vaardigheden op te doen. De rijksvergoeding hiervoor is per januari 2015 gestopt. De RSG voert deze activiteit in samenwerking met Koppel uit.		
6. De activiteit is een uitwerking van de prestatieafpraak 5 behorend bij het speerpunt "Kansen voor jeugd". De Verschoorschool (voor kinderen met gedragsproblematiek) uit Nunspeet heeft ingaande het schooljaar 2015/2016 een nevenvestiging in de Van der Reijdenschool.		

Jeugdzorg		Portefeuillehouder: E. Visser
Activiteiten:	Uitvoering in 2016:	
1. Realiseren subsidieprogramma. 2. Decentralisatie jeugdzorg van rijk naar gemeente. <i>Collegeprogramma 2014-2018:</i> 3. Het CJG heeft zich ontwikkeld tot de toegangspoort voor alle vragen rond opvoeding en jeugdhulp voor jongeren, kinderen en hun ouders en professionals. 4. Het CJG en de zorgstructuren binnen het onderwijs zijn sterker met elkaar verbonden. 5. De nieuwe zorgtaken zijn geïmplementeerd met een acceptabel resultaat voor zorgvragers, aanbieders en gemeente. 6. Een bij de vraag passend preventief ondersteuningsaanbod vanuit de methodiek 1 gezin-1 plan-1 regisseur.	1. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwilligersorganisaties over de doelstellingen en activiteiten. 2. Uitvoeren jaarplan jeugdzorg. 3a. Doorontwikkelen van het CJG als toegangspoort. 3b. Monitoren op en afstemmen over de uitvoering binnen het CJG (inhoud, individuele voorzieningen en financiën). 4. CJG en onderwijs maken afspraken over gezamenlijke verantwoordelijkheid voor zorg voor kinderen, over de wijze van signaleren en het delen van informatie tussen professionals. 5. Uitvoeren jaarplan. 6a. Afstemmen van preventief ondersteuningsaanbod in het LEJA. 6b. Ontwikkelen van een eenduidige werkwijze voor integraal werken tussen betrokken partijen (maatschappelijke organisaties en gemeente).	

Toelichting:

- 2-6. In oktober 2014 heeft de raad het beleidsplan jeugd vastgesteld. Het regionale deel hierbinnen loopt t/m 2016, het lokale deel t/m 2018. Onderdelen in het beleidsplan jeugd zijn toegang tot individuele voorzieningen, versterken opvoeden, tijdig signaleren, hulp thuis nabij en gecoördineerd, samenhang met het onderwijs, een veilige leefomgeving en toegang tot gespecialiseerde hulp. De benoemde thema's en activiteiten worden in de nota uitgewerkt en toegelicht. Uitvoering vindt plaats binnen de door het rijk beschikbaar gestelde budgetten.
- 3a. Via het CJG kan men toegang krijgen tot individuele voorzieningen. Het CJG speelt daarnaast een grote rol binnen het preventieve voorveld. Met betrekking tot preventie willen we het CJG meer outreachend inzetten. De afstemming met huisartsen over de inzet van preventieve of meer specialistische zorg is een belangrijk aandachtspunt.
- 3-6. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 4 en 5 behorend bij het speerpunt "Kansen voor jeugd".

Welzijnswerk jeugd en jongeren		Portefeuillehouder: E. Visser
Activiteiten:	Uitvoering in 2016:	
1. Realiseren subsidieprogramma.	1. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwilligers organisaties over de doelstellingen en activiteiten.	
Collegeprogramma 2014-2018:		
2. Activiteiten op het gebied van ontmoeting, sport en cultuur stimuleren door financiële ondersteuning van vrijwilligersorganisaties.	2. Subsidieren van vrijwilligersorganisaties op het gebied van ontmoeting, sport en cultuur.	
3. Een blijvende inzet van de functies buurtsportcoaches en cultuurmakelaar.	3a. Uitvoeren jaarplan buurtsportcoaches. 3b. Uitvoeren jaarplan cultuurmakelaar.	
Toelichting:		
2. Activiteiten worden in de periode 2013 t/m 2016 meerjarig gesubsidieerd op basis van de “Nadere regels subsidies vrijwilligersorganisaties gemeente Epe”.		
3. Het betreft activiteiten op het gebied van jeugd, jongeren en ouderen (buurtsportcoach) en op het gebied van kunst en cultuur (cultuurmakelaar). De cultuurmakelaar verricht in het kader van het provinciale “Cultuur- en erfgoedprogramma” extra activiteiten voor het basisonderwijs. Zie ook programma 2 bij onderdeel “sport en cultuur”.		
2.3. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafpraak 3 behorend bij het speerpunt “Kansen voor jeugd”.		

Wat mag dat kosten?

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lasten bestaand beleid	5.802	11.755	10.796	10.754	10.809	10.791
Lasten nieuw beleid			21	- 37	- 37	- 37
Lasten totaal	5.802	11.755	10.817	10.717	10.772	10.754
Baten bestaand beleid	366	460	421	421	421	421
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	366	460	421	421	421	421
Saldo	- 5.436	- 11.295	- 10.396	- 10.296	- 10.351	- 10.333

Specificatie lasten nieuw beleid

Bedragen * € 1.000		Begrotingsjaar			
Lasten		2016	2017	2018	2019
<u>Meerjarenramingen:</u>					
1.	Maatschappelijke stages (structurele bijdrage is prioritair onderwerp bij integrale afweging volgende begroting).	12	p.m.	p.m.	p.m.
2.	Taakstelling verlaging budget leerlingenvervoer als gevolg van de invoering van Basismobiliteit.	-	- 55	- 55	- 55
<u>Meerjareninvesteringsplan:</u>					
	Investerings- bedrag:				
1.	IHP: stelpost investeringen 2016-2017.	9	18	18	18
2.	Verhuizing peuterspeelzaal Kwetternest in 2016.	61			
Totale lasten		21	- 37	- 37	- 37

Programma 2 Actief in Epe

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen welzijn (o.a. sociaal cultureel werk incl. ouderen- en minderhedenwerk, opbouwwerk, vrijwilligerswerk), sport en cultuur (o.a. bibliotheek, kunstzinnige vorming, amateuristische kunstbeoefening). Daarnaast valt ook het onderwerp accommodaties op de voornoemde terreinen onder dit programma.

De onderwerpen welzijn, sport en cultuur vormen de kern voor het te realiseren basisaanbod aan voorzieningen zoals opgenomen in het lokaal sociaal beleid. De voorzieningen gericht op jeugd (0-18 jaar) vallen binnen programma 1 "Opgroeien in Epe".

Dit programma draagt in belangrijke mate bij aan de leefbaarheid in de dorpen en wijken (inzet van voorzieningen, aandacht voor ontmoeting, tegengaan overlast en criminaliteit, kwaliteit van de woonomgeving). Er bestaat een relatie hierbij met de programma's 3 "Zorg en opvang" (maatschappelijke ondersteuning), 4 "Leefbaar en veilig" (veilige leefomgeving) en 6 "Epe op orde" (openbare ruimte).

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Sportbeleid Epe (2009)
- Kunst en cultuur (2015-2019)
- Beleidsplan jeugd 2015-2018

- Beleid WMO 2015-2018
- Visie op integratie (2010)
- Sociale Agenda (2015-2021)

Wat willen we bereiken?

Strategische doelen

Indicatoren

1. Het vergroten van maatschappelijke participatie van inwoners.	<i>a. Het percentage inwoners dat vrijwilligerswerk doet.</i>				
			2008	2012	Streefwaarde 2018
			35% 17%	43% 31%	19-62 jr: 50% 65jr +: 40%
	<i>b. Het aantal inwoners dat gebruik maakt van de Meedoen-regeling en schoolfonds.</i>				
	2011	2012	2013	2014	Streefwaarde 2018
	584	707	796	959	geen
2. Realiseren van een evenwichtig over de kernen gespreide sociale infrastructuur met activiteiten, voorzieningen en accommodaties.	<i>a. Waarderingscijfer van burgers voor de aanwezigheid van voorzieningen in de directe woonomgeving/buurt.</i>				
	2008	2009	2011	2013	Streefwaarde 2018
	7,8	7,7	7,6	7,8	≥ 7,8
	<i>b. Waarderingscijfer van burgers voor de aanwezigheid over de sociale infrastructuur van de gemeente.</i>				
	2008	2009	2011	2013	Streefwaarde 2018
	6,4	6,6	6,8	6,9	≥ 7,0

Wat gaan we daarvoor doen?

Welzijn <i>Portefeuillehouder: E. Visser</i>	
<i>Activiteiten:</i>	<i>Uitvoering in 2016:</i>
1. Realiseren subsidieprogramma. 2. Evalueren subsidiebeleid. <i>Collegeprogramma 2014-2018:</i> 3. Instandhouden van een laagdrempelig steunpunt voor mantelzorgers en vrijwilligers. 4. Een coördinatiepunt voor aanbod en vraag naar vrijwilligers is gerealiseerd. 5. Een vastgesteld overzicht van de minimale basisvoorzieningen in de gemeente Epe op het gebied van onderwijs, zorg, welzijn, sport en cultuur. 6. Er is actief invulling gegeven met het maatschappelijk veld en inwoners aan fase 1 van de realisatie van het minimale basisvoorzieningenniveau. 7. De op te lossen accommodatieknelpunten zijn vastgesteld met daarbij inzicht in het proces, prioritering en financiële dekking. 8. De uitwerking van Project Accommodaties 2 is gestart. 9. Een opgesteld plan om te komen tot een vorm van samenwerking tussen de gemeentelijke multifunctionele accommodaties. 10. Een door de gemeente onderschreven plan voor het realiseren van een goed toegerust dorps huis De Hezebrink. 11. Er is een reserve gevormd om (op termijn) het realiseren van een goed uitgerust dorps huis De Hezebrink financieel te ondersteunen.	1. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwilligers organisaties over de doelstellingen en activiteiten. 2. Uitvoeren evaluatie op basis van de aanbevelingen van het rekenkameronderzoek. 3. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwillige organisaties over de doelstellingen en activiteiten. 4. Met partners plan uitvoeren om te komen tot een effectief coördinatiepunt. 5. Besluitvorming over het minimale basisvoorzieningenniveau in de gemeente Epe. 6. Opstellen projectopdracht en projectplan en starten met de uitvoering daarvan. 7. Gerealiseerd. 8. Opstellen en uitvoeren projectplan op basis van besluit bij punt 7. 9a. Opstellen visie op beheer, organisatie en financiering van grote multifunctionele accommodaties. 9b. Opstellen projectopdracht en projectplan. 10. Gerealiseerd. 11. Gerealiseerd.
<i>Toelichting:</i> 2. In 2015 heeft de raad de aanbevelingen van het rekenkameronderzoek naar het subsidiebeleid overgenomen. De uitwerking daarvan vindt gedeeltelijk plaats binnen het traject van de beleidsmatige doorlichting van de begroting gericht op het sociale domein. 5. De basis voor de uitwerking ligt in de notitie basisvoorzieningenniveau die in 2014 is vastgesteld. 6. Deze activiteit heeft qua planning een relatie met de activiteit uit programma 11 betreffende het uitvoeren van een beleidsmatige analyse naar financiële ruimte binnen de pijler sociaal van deze begroting 7. Bij de behandeling van de programmabegroting 2016-2019 zijn de keuzes gemaakt. 9. Basis hiervoor vormen de resultaten van het in 2014 uitgevoerde onderzoek "Harmonisatie Accommodaties" door dwarsverbanden te leggen ten aanzien van organisatie, beheer en gemeentelijke bijdragen. 10. Bij de behandeling van de programmabegroting 2016-2019 is een besluit genomen. 11. De richtinggevende uitspraak van de raad bij de Perspectiefnota 2013-2016 is dat Dorpscentrum de Hezebrink prioriteit krijgt bij de toekenning van financiële middelen. Bij de behandeling van de programmabegroting 2016-2019 is een besluit genomen. 3-11 De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 2 behorend bij het speerpunt "Goede zorg en ondersteuning" en van de prestatieafspraken 3, 4 en 5 bij het speerpunt "Goede basisvoorzieningen".	

Sport en cultuur		<i>Portefeuillehouder: R.A.J. Scholten / B.J. Aalbers</i>	
Activiteiten:		Uitvoering in 2016:	
1. Realiseren subsidieprogramma.		1. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwilligersorganisaties over de doelstellingen en activiteiten.	
2. Uitvoeren beleid kunst en cultuur		2. Opstellen en uitwerken uitvoeringsprogramma.	
3. Bevorderen sportparticipatie.		3. Vaststellen Sportplan Epe 2020.	
<i>Collegeprogramma 2014-2018:</i>		4. Subsidieren van vrijwilligersorganisaties op het gebied van ontmoeting, sport en cultuur.	
4. Activiteiten op het gebied van ontmoeting, sport en cultuur stimuleren door financiële ondersteuning van vrijwilligersorganisaties.		5a. Uitvoeren jaarplan cultuurmakelaar.	
5. Een blijvende inzet van de functies buurtsportcoaches en cultuurmakelaar.		5b. Uitvoeren jaarplan buurtsportcoaches.	
Toelichting:			
2. De raad stelt in 2015 de nieuwe cultuurnota 2015-2019 vast.			
4. Activiteiten worden in de periode 2013 t/m 2016 meerjarig gesubsidieerd op basis van de "Nadere regels subsidies vrijwilligersorganisaties gemeente Epe". De activiteit is een uitwerking van prestatieafpraak 2 behorend bij het speerpunt "Uitbouwen wijkgericht werken".			
5. Het betreft activiteiten op het gebied van jeugd, jongeren en ouderen (buurtsportcoach) en op het gebied van kunst en cultuur (cultuurmakelaar). De cultuurmakelaar verricht in het kader van het provinciale "Cultuur- en erfgoedprogramma" extra activiteiten voor het basisonderwijs. Zie ook programma 1 bij het onderdeel "welzijnswerk jeugd en jongeren". De activiteit is een uitwerking van de prestatieafpraak 3 behorend bij het speerpunt "Kansen voor jeugd".			

Wat mag dat kosten?

	Bedragen * € 1.000					
	Realisatie 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten bestaand beleid	3.936	4.517	3.864	3.862	3.859	3.859
Lasten nieuw beleid			25			
Lasten totaal	3.936	4.517	3.889	3.862	3.859	3.859
Baten bestaand beleid	563	785	531	531	531	531
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	563	785	531	531	531	531
Saldo	- 3.373	- 3.732	- 3.358	- 3.331	- 3.328	- 3.328

Specificatie lasten nieuw beleid

Lasten		Begrotingsjaar			
		2016	2017	2018	2019
<i>Bedragen * € 1.000</i>					
<u>Meerjarenramingen:</u>					
1.	Cultuurmakelaar.	10	-	-	-
2.	Verhoging exploitatie subsidie sportcentrum De Koekoek (onderwerp is prioritair bij integrale afweging volgende begroting).	15	p.m.	p.m.	p.m.
Totale lasten		25	-	-	-

Programma 3 Zorg en opvang

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen gezondheids-, verslavings- en ouderenzorg. Tevens valt hieronder het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking en het bieden van maatschappelijke opvang (prestatievelden in de Wet Maatschappelijke Ondersteuning), het algemeen maatschappelijk werk en integratie/inburgering van nieuwkomers/oudkomers.

Het programma richt zich met name op groepen inwoners uit de samenleving die kwetsbaar zijn als gevolg van verschillende soorten van achterstand (lokaal sociaal beleid). Kernbegrippen zijn daarbij bevorderen zelfredzaamheid en participatie. Er bestaat een relatie met de programma's 2 "Actief in Epe" (welzijnsvoorzieningen), 4 "Leefbaar en veilig" (leefbaarheid) en 10 "Weer aan het werk" (bevordering arbeidsparticipatie).

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Lokaal Gezondheidsbeleid 2012-2016
- Beleidsnota WMO 2015-2018
- Visie op integratie (2010)
- Integraal ouderenbeleid (2009)
- Sociale Agenda (2015-2021)

Wat willen we bereiken?

Strategische doelen

Indicatoren

1. Bevorderen van een zelfstandige leefwijze voor mensen met een beperking.	<i>a. Totaal aantal cliënten met een maatwerkarrangement / individuele voorziening per peildatum en per periode.</i>				
					Streefwaarde 2018
					n.t.b.
	<i>b. Totaal aantal cliënten met een hulpmiddel per peildatum en per periode.</i>				
					Streefwaarde 2018
					n.t.b.
2. Realiseren van goede zorg en ondersteuning.	<i>a. Het aantal sociale wijkteams in de gemeente.</i>				
			2011	2013	Streefwaarde 2018
			2	2	2
	<i>b. Waarderingscijfer van burgers voor gezondheidsvoorzieningen in de gemeente.</i>				
	2008	2009	2011	2013	Streefwaarde 2018
	6,9	7,0	7,3	7,5	≥ 7,5
3. Verhogen van de gezondheid van de inwoners.	<i>a. Het aantal deelnemers dat het afgelopen jaar mee heeft gedaan aan sport- en beweegactiviteiten georganiseerd door buurtsportcoaches.</i>				
				2013/14	Streefwaarde 2018
				9.912	10.500

Strategische doelen

Indicatoren

3. Verhogen van de gezondheid van de inwoners	<i>b. Aandeel schoolgaande kinderen met overgewicht van het totaal aantal schoolgaande kinderen per leeftijdscategorie.</i>				
	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	Streefwaarde 2018
	9%	6%	10%	11%	3 jr: ≤ 10%
	13%	9%	9%	9%	5/6 jr: ≤ 8%
	19%	24%	17%	14%	10/11 jr: ≤ 12%
	17%	18%	17%	16%	13/14 jr: ≤ 15%

Wat gaan we daarvoor doen?

Maatschappelijke Zorg		Portefeuillehouder: D. van Norel / J.N. van Nuijs
Activiteiten:	Uitvoering in 2016:	
1. Uitvoeren gemeentelijk gezondheidsbeleid. 2. Uitvoeren gemeentelijk ouderenbeleid. 3. Realiseren subsidieprogramma. Collegeprogramma 2014-2018: 4. Een opgesteld plan voor het realiseren van wijksteunpunten met een aanbod van activiteiten gericht op zorg, ondersteuning en ontmoeting. 5. In de vier dorpen zijn wijksteunpunten gerealiseerd. 6. De nieuwe taken in de Wmo zijn geïmplementeerd met een acceptabel resultaat voor zorgvragers, aanbieders en gemeente. 7. Instandhouden van een divers aanbod van (preventieve) activiteiten betreffende vrijwillige hulp- en dienstverlening. 8. Sociale teams op het gebied van leefbaarheid (zorg, ondersteuning, veiligheid en fysiek) zijn gefaseerd gerealiseerd.	1. Uitvoeren van het jaarplan. 2. Uitvoeren van het jaarplan. 3. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwilligersorganisaties over de doelstellingen en activiteiten. 4. Gerealiseerd. 5. Doorontwikkelen wijksteunpunten in samenhang met het project gebiedsgericht werken. 6a. Uitvoeren van de nieuwe taken van de Wmo binnen de door het Rijk beschikbaar gestelde budgetten. 6b. Uitvoeren van het jaarplan Wmo. 7. Subsidieren van vrijwilligersorganisaties op het gebied van vrijwillige hulp- en dienstverlening. 8. Doorontwikkelen als onderdeel van het project “gebiedsgericht werken.	
Toelichting:		
1. Het betreft activiteiten onder meer gericht op bevorderen van een gezonde leefstijl, gezonde (school)omgeving en wettelijke taken rond publieke zorg (GGD). 2. Het betreft activiteiten onder meer gericht op langer zelfstandig wonen, ondersteuning bieden via maatwerkvoorzieningen vanuit de Wmo en ondersteunen en bevorderen van vrijwilligerswerk. 4/5. In Emst, Epe, Oene en Vaassen zijn in 2015 wijksteunpunten gepland en/of gerealiseerd. In wijksteunpunten worden voor uiteenlopende doelgroepen activiteiten geboden die voor en met wijkbewoners worden opgezet en uitgevoerd. Het project gebiedsgericht werken in programma vier vormt het overall traject waarin deze twee activiteiten opgenomen zijn. 6. Het beleidsplan WMO 2015-2018 vormt de basis. 7. Activiteiten worden in de periode 2013 t/m 2016 meerjarig gesubsidieerd op basis van de “Nadere regels subsidies vrijwilligersorganisaties gemeente Epe”. Deze organisaties worden ingezet bij zorgvragen vanuit de doelgroep Wmo-Begeleiding. 8. Het project gebiedsgericht werken in programma vier vormt het overall traject waarin de wijksteunpunten een plek hebben. 4-8. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafpraak 1 behorend bij het speerpunt “Goede zorg en ondersteuning” en prestatieafpraak 1 behorend bij het speerpunt “Uitbouwen wijkgericht werken”.		

Wat mag dat kosten?

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lasten bestaand beleid	6.737	12.283	11.587	11.555	11.288	11.231
Lasten nieuw beleid			25	- 45	- 70	- 70
Lasten totaal	6.737	12.283	11.612	11.510	11.218	11.161
Baten bestaand beleid	974	1.055	788	788	740	740
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	974	1.055	788	788	740	740
Saldo	- 5.763	- 11.228	- 10.824	- 10.722	- 10.478	- 10.421

Specificatie lasten nieuw beleid

Lasten		Bedragen * € 1.000			
		Begrotingsjaar			
		2016	2017	2018	2019
<u>Meerjarenramingen:</u>					
1.	Wegwerken wachtlijsten algemeen maatschappelijk werk.	25	25	-	-
2.	Taakstelling verlaging budget regio taxi als gevolg van de invoering van Basismobiliteit.	-	- 70	- 70	- 70
3.	Geheugensteunpunt in 2016 (€ 28.000) gedekt uit beschikbare WMO middelen.				
4.	Wijksteunpunten m.i.v. 2016 (jaarlijks € 123.000) structureel budget gedekt uit AWBZ pakket-maatregel.				
Totale lasten		25	- 45	- 70	- 70

Programma 4 Leefbaar en veilig

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen brandweer, politie, criminaliteit en overlast, crisisbeheersing/rampenbestrijding, leefbare en veilige leefomgeving. Het programma geeft invulling aan de brede begrippen van leefbaar en veiligheid. Het onderwerp integrale veiligheid valt ook onder dit programma. Er bestaat een relatie met de programma's 1 "Opgroeien in Epe", 2 "Actief in Epe", 3 "Zorg en Opvang" en 6 "Epe op orde". Verder is er een relatie met programma 8 "Toezicht en handhaving". Binnen dit programma vindt de uitvoering plaats van de diverse leefbaarheids- en veiligheidsaspecten.

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Regionaal Veiligheidsplan 2012-2015
- Regionaal Crisisplan 2012-2016
- Notitie Werkwijze wijkgericht werken (2012)
- Beleidsplan Jeugd 2015-2018
- Beleidsplan Wmo 2015-2018
- Sociale Agenda 2015-2021

Wat willen we bereiken?

Strategische doelen

Indicatoren

1. Bevorderen van een leefbare en veilige woon- en leefomgeving.	<i>a. Waarderingscijfer van burgers voor de bereikbaarheid van de gemeente voor meldingen en klachten over onveiligheid en overlast.</i>				
	2008	2009	2011	2013	Streefwaarde 2018
	6,2	6,2	6,2	6,4	≥ 6,7
	<i>b. Waarderingscijfer van inwoners voor de leefbaarheid in de buurt.</i>				
	2008	2009	2011	2013	Streefwaarde 2018
	7,7	7,6	7,5	7,7	≥ 7,7
2. Bevorderen van bijdragen van bewoners aan de leefbaarheid in de kernen en wijken.	<i>a. Het aantal vrijwilligersorganisaties dat gesubsidieerd wordt door de gemeente.</i>				
			2013	2014	Streefwaarde 2018
			55	55	geen
	<i>b. Waarderingscijfer van burgers voor de betrokkenheid bij de aanpak van sociale veiligheid.</i>				
	2008	2009	2011	2013	Streefwaarde 2018
	4,6	5,2	5,2	5,3	≥ 5,6
3. Bevorderen van een goede, geoefende organisatie die snel en adequaat kan optreden bij een calamiteit of ramp.	<i>a. Het jaarlijks aantal door de veiligheidsregio gecoördineerde rampenoefeningen voor het subcluster EVA.</i>				
	2011	2012	2013	2014	Streefwaarde 2018
	1	3	1	1	1
	<i>b. Percentage uitrukken van de brandweer waarbij de opkomsttijd binnen de gestelde norm valt.</i>				
					Streefwaarde 2018
					n.t.b.

Wat gaan we daarvoor doen?

Veiligheid		<i>Portefeuillehouder:</i> <i>H. van der Hoeve</i>
<i>Activiteiten:</i>	<i>Uitvoering in 2016:</i>	
1. Bevorderen kwaliteit basisbrandweezorg. 2. Verbeteren aansluiting, coördinatie en afstemming tussen lokale en regionale netwerken (MDT's-CJG-Veiligherhuis). 3. Uitvoeren integraal veiligheidsbeleid. 4. Verbeteren crisisbeheersing en rampenbestrijding.	1a. Uitvoeren prestatiecontract/afspraken VNOG adequate basisbrandweezorg. 1b. Vaststellen nieuwe Gemeenschappelijke Regeling VNOG, inclusief nieuw financieel verdeelmodel. 1c. Acties en verbeterpunten uit de aflopende pilot Natuurbrandpreventie opnemen in regulier beleid. 2. Doorontwikkelen van SWT/MDT. 3a. Afronden besluitvorming Integraal Veiligheidsplan Noord-Veluwe 2016-2019. 3b. Uitvoeren actiepunten 2016 uit het Integraal veiligheidsplan Noord-Veluwe 2016-2019. 3c. Opstellen actiepunten 2017. 4a. Jaarlijkse oefeningen/trainingen gemeentelijke organisatie. 4b. Verdere regionalisering en professionalisering van de rampenbestrijdingsorganisatie.	
<i>Toelichting:</i> 1b. Door veranderingen in het organisatiemodel van de VNOG is aanpassing van de Gemeenschappelijke regeling nodig. Hierin wordt ook een keuze gemaakt voor een nieuw verdeelmodel voor de gemeentelijke bijdragen, dat in 2017 van kracht wordt. 2. De doorontwikkeling Sociaal wijkteam//Multidisciplinair team (SWT/MDT) met daarin de rol van het coördinatiepunt Leefbaar & Veilig maakt deel uit van het project "gebiedsgericht werken". 4. Meer functies in het gemeentelijke onderdeel (bevolkingszorg) worden in regionaal verband geworven. Ook de activiteiten op het terrein van opleiden, trainen en oefenen worden gezamenlijk opgepakt.		

Leefbaarheid		<i>Portefeuillehouder:</i> <i>J.N. van Nuijs / D. van Norel</i>
<i>Activiteiten:</i>	<i>Uitvoering in 2016:</i>	
1. Onderzoek naar voortzetting van buurtbemiddeling. <i>Collegeprogramma 2014-2018:</i> 2. Een opgestelde visie over de integratie van sociaal en fysiek in wijkgericht werken. 3. Wijkgericht werken gericht op woon- en leefomgeving van inwoners is in de gehele gemeente ingevoerd.	1. Uitvoeren evaluatie en vervolg bepalen bij volgende begroting. 2a. Afronden besluitvorming betreffende de visie op gebiedsgericht werken. 2b. Opstellen van projectopdracht en projectplan inzake uitwerking van de visie en starten met de uitvoering. 3. Wijkgericht werken opstarten in de wijken Hogeweerd (Epe) en Heggerenk (Vaassen).	
<i>Toelichting:</i> 1. Buurtbemiddeling richt zich op het verminderen van woonoverlast, het verminderen van escalatie en het herstellen van onderling communicatie. Vrijwillige bemiddelaars zijn hierbij werkzaam. Samenwerkingspartners hierbij zijn Triada, politie, Koppel en de gemeente. 2. De visie gaat nu uit van de term "gebiedsgericht werken" dat in het verdere traject gebruikt gaat worden in plaats van wijkgericht werken. 3. De uitvoering geschiedt op basis van de wijkplancycclus (bestaande uit: wijkanalyse, wijkagenda, wijkprogramma). Eind 2015 is in tien gebieden deze werkwijze van toepassing (Vaassen: Zuid-west zijnde Berkenoord 2, Krugerstraat-Noord, Vogelbuurt en Oosterhof. Epe: Burgerenk, Enkweg-Zuid, Vegtelarij, Epe Oost; Emst, Oene). 2,3. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafpraak 1 behorend bij het speerpunt "Uitbouwen wijkgericht werken".		

Wat mag dat kosten?

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lasten bestaand beleid	1.875	2.329	2.093	2.098	2.103	2.108
Lasten nieuw beleid						
Lasten totaal	1.875	2.329	2.093	2.098	2.103	2.108
Baten bestaand beleid	173	6	7	7	7	7
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	173	6	7	7	7	7
Saldo	- 1.702	- 2.323	- 2.086	- 2.091	- 2.096	- 2.101

Specificatie nieuw beleid

Bedragen * € 1.000		Begrotingsjaar			
		2016	2017	2018	2019
Lasten					
<u>Meerjarenramingen:</u>					
1.	Buurtbemiddeling in 2016 (€ 31.000) gedekt uit AWBZ pakketmaat-regel.				
2.	Coördinatiepunt Leerbaarheid en veiligheid 2016-2019 (jaarlijks € 67.000) gedekt uit 3D middelen.				
Totale lasten		-	-	-	-

Pijler: Ruimte

Kenmerken Ruimtelijk Beleid

Het ruimtelijk beleid ontwikkelt zich in een omgeving die gedomineerd wordt door de natuur en die randvoorwaarden stelt aan de ontwikkelingen daarbinnen. Daarbij dient rekening gehouden te worden met de regionale ontwikkelingen op het gebied van natuur, water en bebouwing. Daarnaast spelen ontwikkelingen van andere overheden een rol.

Voor het ruimtelijk beleid gelden drie hoofdthema's, te weten:

1. **Profiel gemeente.** Versterken van de eigen identiteit als een groene gemeente en het streven naar voldoende woon-, werk- en recreatiegelegenheid. De eigenheid van de dorpen en de gemeente Epe als geheel meer profileren, zorg en recreatie als belangrijke speerpuntsectoren, kwalitatief hoogwaardige centra in Epe en Vaassen.
2. **Wonen en leefomgeving.** Realiseren van een duurzaam woon- en voorzieningenaanbod dat afgestemd is op de samenstelling van de bevolking. Het behouden en versterken van de kwaliteit van bestaande woningen en de directe woonomgeving. Acties richten zich op realiseren van levensloopbestendige wijken, bevorderen samenredzaamheid, ondersteuning sociale netwerken, voldoende betaalbare woningen, vraaggericht bouwen, kwaliteit woonaanbod, bevorderen van de doorstroming, behoud dynamische- en levendige kernen, stimuleren van duurzaam wonen.
3. **Natuur en landschap.** Behoud en versterking van de cultuurhistorische, landschappelijke en ecologische waarden in de gemeente. Acties richten zich op: uitbouwen en versterken van het hart van de identiteit van Epe, het realiseren van de overgang tussen kernen/landelijk gebied en het realiseren van verbindingen tussen de kernen.

In onder andere het Ruimtelijk Structuurplan 2006, de structuurvisies voor de dorpscentra van Epe en Vaassen en de Woonvisie 2013 zijn de thema's verder uitgewerkt. Het onderdeel economie is een afzonderlijke pijler en is niet opgenomen in de pijler Ruimte.

Coalitieakkoord 2014-2018:

Thema: Aantrekkelijke woon- en leefomgeving

Passend en duurzaam wonen

Diversiteit in woonmogelijkheden voor jong en oud moet leiden tot een breed aanbod. Daarmee wordt ingespeeld op een toenemend aantal ouderen en ligt er een combinatie met zorg en welzijnsvoorzieningen. Maar ook mogelijkheden bieden voor jongeren en jonge gezinnen. Een belangrijke inzet is het vormgeven aan duurzaam wonen.

Prestatieafspraken:

1. Realiseren van een voldoende en divers aanbod aan woningen, voor onder meer starters en ouderen, volgens de lijn van de woonvisie.
2. De starterslening is geëvalueerd en het vervolg bepaald.
3. Er zijn mogelijkheden gecreëerd voor stimulering van burgerinitiatieven voor duurzaamheidsmaatregelen bij wonen.

Bevorderen karakter groen en landelijk

Natuur en landschap zijn bepalende elementen en een belangrijk onderdeel van onze identiteit. Het buitengebied is in ontwikkeling en vraagt aandacht in de verhouding natuur en economie. In deze veranderingen is er speciale aandacht voor de positie van de agrarische bedrijvigheid.

Prestatieafspraken:

4. Binnen de geldende kaders is er ruimte voor (een beheerste) ontwikkeling van bedrijvigheid in het buitengebied.
5. De kwaliteitsverbetering van de dorpscentra is voortgezet in lijn met het dorpse karakter van onze gemeente.

Thema: Duurzame gemeente

Bevorderen duurzame ontwikkeling

Steeds meer inwoners en bedrijven zijn zich bewust van het belang van duurzaamheid. Lokaal en regionaal beleid blijft nodig om onze leefomgeving schoon en gezond te houden voor de huidige en toekomstige generaties. Met het duurzaamheidsprofiel zijn er speerpunten benoemd voor een meer specifieke uitwerking van duurzaamheidsbeleid.

Prestatieafspraken:

1. Het bestaande afvalbeleid is geactualiseerd rekening houdend met de uitgangspunten meer afvalscheiding en minder restafval.
2. Er zijn maatregelen opgesteld om het (duurzaam) fietsgebruik te stimuleren.
3. De gemeente geeft het goede voorbeeld met efficiënt energiebeheer van eigen gebouwen, duurzame inkoop en duurzaam beheer van de openbare ruimte.

Stimuleren lokale initiatieven

Een duurzame gemeente kan alleen tot stand komen als alle partijen daar een bijdrage aan leveren. De gemeente kan daarin een stimulerende rol vervullen naar inwoners, organisaties en bedrijfsleven.

Prestatieafspraken:

4. Blijvend duurzame initiatieven uit de samenleving stimuleren/faciliteren (wonen, energie, mobiliteit, afval).
5. Op een lokale conferentie met bedrijven, organisaties en bewonersinitiatieven een convenant sluiten voor een aanpak tot energiebesparing en verdere duurzame ontwikkeling.

Aansturing programma's

De hiervoor beschreven kenmerken van het beleid en de vermelde thema's uit het coalitieakkoord sturen de hierna volgende programma's aan.

Programma 5 Ruimte en wonen

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen ruimtelijke ordening, grond- en woningexploitatie, bouw- en woningtoezicht en volkshuisvesting. Het onderdeel bouw- en woningtoezicht heeft een uitvoerend karakter. De activiteiten voor woningexploitatie zijn erg beperkt.

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Omgevingsvisie provincie Gelderland (2014)
- Regionale Structuurvisie "de Voorlanden" (2009)
- Ruimtelijk Structuurplan Epe (2006)
- Groenstructuurplan (2010)
- Landschapsontwikkelingsplan (2010)
- Grondbeleid (2013)
- Woonvisie (2013)
- Beleid archeologische/cultuurhistorische waarden (2010)
- Structuurvisies centra Vaassen en Epe (2010)
- Structuurvisie Veluweflank (2010)
- Nieuwe kaders woningbouwinitiatieven (2015)

Wat willen we bereiken?

Strategische doelen

Indicatoren

1. Bevorderen van de ruimtelijke kwaliteit om een goed woon-, werk- en leefklimaat te ondersteunen.	<i>a. Omvang bestemmingsplannen/beheersverordeningen ouder dan 10 jaar (%).</i>				
			2013	2014	Streefwaarde 2018
			2,7%	2,7%	5,0%
	<i>b. De uitvoering van milieutaken (vergunningverlening, toezicht en handhaving) voldoet aan de kwaliteitscriteria 2.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.</i>				
			2013	2014	Streefwaarde 2018
			100%	100%	100%
2. Bevorderen van een diversiteit aan woonaanbod om de leefbaarheid in de dorpen op peil te houden voor jong en oud.	<i>a. Het aantal goedkope, betaalbare en dure huurwoningen in verhouding tot het totaal aantal toegewezen huurwoningen.</i>				
	2011	2012	2013	2014	Streefwaarde 2018
	-	-	-	-	Goedkoop: geen
	100%	100%	100%	-	Betaalbaar: geen
	-	-	-	-	Duur: geen
	<i>b. Het aantal goedkope, betaalbare en dure koopwoningen in verhouding tot het totaal aantal toegevoegde koopwoningen.</i>				
	2011	2012	2013	2014	Streefwaarde 2018
	31%	0%	10%	36%	Goedkoop: 20%
	55%	95%	71%	14%	Middelduur: 30%
	14%	5%	19%	50%	Duur: 50%
3. Behouden van het in de gemeente aanwezige cultuur- en natuurhistorisch erfgoed.	<i>a. Het aantal aangewezen cultuur- en natuurhistorische erfgoederen in de gemeente.</i>				
	2011	2012	2013	2014	Streefwaarde 2018
	146	146	146	146	190

4. Beheerste en duurzame ontwikkeling van het buitengebied.	<i>a. Het aantal landbouwbedrijven.</i>				
	2011	2012	2013	2014	Streefwaarde 2018
	251	254	245	241	240
	<i>b. Het aantal hectare in gebruik als (1) bos en open natuurlijk terrein en (2) agrarisch terrein.</i>				
	2003	2006	2008	2010	Streefwaarde 2018
	7.109 6.881	7.126 7.012	7.129 6.993	7.153 6.901	Bos/natuur: 7.173 Agrarisch: 6.881

Wat gaan we daarvoor doen?

Ruimtelijke ontwikkeling		Portefeuillehouder: J.N. van Nuijs / R.A.J. Scholten
Activiteiten:	Uitvoering in 2016:	
1. Ontwikkelen Landbouw Ontwikkelingsgebied Beemte Vaassen.	1a. Vaststellen projectbesluit Weteringdijk 113 Vaassen	
2. Uitwerken van het Landschapsonwikkelingsplan.	1b. Het ontwerpbestemmingsplan De Bokkerij ter inzage leggen.	
3. Opstellen van bestemmingsplannen nieuwe landgoederen.	2. Faciliteren en ondersteunen van initiatieven.	
4. Ontwikkeling inbreidingsplannen met woningbouw.	3a. Vaststellen bestemmingsplan landgoed Emsterhof.	
5. Opstellen bestemmingsplan bedrijventerrein VMI Epe.	3b. Vaststellen bestemmingsplan landgoed Beekdal.	
6. Opstellen bestemmingsplan Kievitsveld in Emst.	3c. Voorbereiden bestemmingsplan landgoed Wildlust.	
7. Opstellen bestemmingsplan geluidzoning Kweekweg.	4. Afhankelijk van initiatieven.	
8. Opstellen bestemmingsplan buitengebied.	5a. Ter inzage leggen ontwerpbestemmingsplan.	
9. Opstellen bestemmingsplan VFP in Vaassen.	5b. Vaststellen bestemmingsplan.	
10. Actualiseren structuurvisie Veluweflank.	6. Afronden besluitvorming bestemmingsplan.	
11. Actualisatie bestemmingsplannen.	7. Ter inzage leggen ontwerpbestemmingsplan.	
12. Uitvoeren Regionale Omgevingsagenda.	8. Vaststellen bestemmingsplan.	
13. Invoeren Omgevingswet	9. Ter inzage leggen voorontwerp bestemmingsplan.	
Collegeprogramma 2014-2018:	10. Vaststellen structuurvisie Veluweflank.	
14. Een analyse van de provinciale omgevingsvisie naar mogelijkheden voor ruimte in ontwikkeling van bedrijvigheid in het buitengebied.	11a. Opstellen actualisatieplannen Emst en Oene.	
15. Een vastgestelde ruimtelijke agenda.	11b. Ter inzage leggen van ontwerp-actualisatieplannen.	
16. Continueren van de herstructurering van de dorpscentra Epe en Vaassen.	11c. Vaststellen actualisatieplannen Emst en Oene.	
17. De dorpscentra van Epe en Vaassen zijn verkeersluw.	12. Vaststellen regionale omgevingsagenda en starten met de uitwerking.	
	13. Start voorbereiding gericht op beleidsinhoud en de ambtelijke organisatie.	
	14. Afronden besluitvorming.	
	15. Uitwerken projectplan voor het opstellen van de ruimtelijke agenda.	
	16a. Afronden besluitvorming betreffende omgeving St.Martinusplein in Epe.	
	16b. Start uitvoering herinrichting Martinusplein.	
	16c. Besluitvorming anterieure overeenkomst Markt/Brink Vaassen.	
	16d. Voorbereiden ontwerpbestemmingsplan Markt/Brink Vaassen.	
	17. Realiseren van een verkeersluw centrum in de kern Epe.	
Toelichting:		
1. Planvorming betreffende dit gebied ligt nu bij de provincie Gelderland.		
2. Het Landschapsonwikkelingsplan richt zich op het buitengebied in de gemeente. Dat gebied is hoofdzakelijk in eigendom van particulieren. Het programma Landschap Epe 2014-2017 vormt de basis voor het faciliteren van initiatieven van particulieren.		

3. Het aanbieden van betreffende bestemmingsplannen is afhankelijk van de initiatiefnemers.
4. De initiatieven dienen wel te passen in datgene wat in de woonvisie is vastgelegd.
10. Activiteit vloeit voort vanuit de provinciale omgevingsvisie.
11. Op grond van de Wet Ruimtelijke Ordening moeten bestemmingsplannen eenmaal per 10 jaar herzien worden.
13. De Omgevingswet is voor de zomervakantie 2015 behandeld in de Tweede Kamer. Deze wet komt in de plaats van de Wet Ruimtelijke Ordening en bundelt een aantal wetten in het ruimtelijke domein. Het opstellen van de ruimtelijke agenda (activiteit 15) is nauw verbonden met deze activiteit.
14. Deze analyse vormt de basis voor activiteit 10, het actualiseren van de structuurvisie Veluweflank.
15. De Omgevingswet is van invloed op het opstellen van de ruimtelijke agenda.
- 14-17 De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 4 en 5 behorend bij het speerpunt "Behoud karakter groen en landelijk."

Wonen		<i>Portefeuillehouder: J.N. van Nuijs</i>	
<i>Activiteiten:</i>		<i>Uitvoering in 2016:</i>	
1. Uitwerken uitvoeringsparagraaf van de woonvisie.		1a. Toepassen van het beleid om woningen terug te halen.	
2. Actualisatie van de woonvisie.		1b. Herijken van en besluitvorming over regionale afspraken woningbouw (kwaliteit, kwantiteit).	
<i>Collegeprogramma 2014-2018:</i>		2. Vaststellen geactualiseerde woonvisie.	
3. Met initiatiefnemers zijn afspraken gemaakt om te komen tot voldoende betaalbare woningen, zowel in de koop, als in de huur.		3a. Uitvoeren van gemaakte prestatieafspraken met Triada.	
4. Een uitgevoerde voorlichtingscampagne gericht op mogelijkheden voor woningaanpassingen om langer zelfstandig te wonen.		3b. Met initiatiefnemers afspraken maken over een evenwichtige woningbouwprogrammering.	
5. Met initiatiefnemers voor nieuwbouw zijn afspraken gemaakt over het aandeel levensloopgeschikte woningen in de plannen.		4. Uitvoeren projectplan voorlichtingscampagne langer zelfstandig thuis wonen.	
6. Er wordt een actieve bijdrage geleverd in de aanpak van leegstaande panden.		5. Met initiatiefnemers afspraken maken over aandeel levensloopgeschikte woningen in de plannen.	
7. De starterslening is geëvalueerd en het vervolg bepaald.		6a. Faciliteren en ondersteunen initiatiefnemers.	
<i>Toelichting:</i>		6b. Toepassen richtlijnen om "woningen terug te halen waar geen vraag naar is".	
1. In 2015 is door de raad nieuw beleid vastgesteld. Woningbouw is alleen in beeldbepalende structuren toegestaan, mits er plancapaciteit is. Ook zijn er voorkeurslocaties bepaald en wordt ingezet op het actief terughalen van woningbouwplannen.		7. Op basis van evaluatie het vervolg bepalen.	
2-3 Voor deze twee activiteiten is de Woningwet 2015 van toepassing, waarin nieuwe rollen zijn vastgelegd voor gemeenten, corporaties en huurdersorganisaties.			
4. Dit project wordt uitgevoerd met ondersteuning van externe partners en de provincie.			
3-7. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafpraak 1 en 2 behorend bij het speerpunt "Passend en duurzaam wonen".			

Ruimte overig		<i>Portefeuillehouder: B.J. Aalbers / J.N. van Nuijs</i>	
<i>Activiteiten:</i>		<i>Uitvoering in 2016:</i>	
1. Realiseren maatregelenplan cultuurhistorisch beleidskader.		1a. Opstellen projectplan voor actualisatie van beleidskader.	
2. Onderzoek naar mogelijkheden glasvezelverbinding in het buitengebied.		1b. Opstellen van nieuw cultuurhistorisch beleidskader.	
		1c. Vervolg van de actualisatie van de gemeentelijke monumentenlijst.	
		2. Uitvoeren onderzoek en vervolg bepalen.	
<i>Toelichting:</i>			
1. Het bestaand beleidskader heeft een looptijd tot en met 2015.			

Wat mag dat kosten?

	Bedragen * € 1.000					
	Realisatie 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten bestaand beleid	4.138	6.813	4.109	4.109	4.049	4.049
Lasten nieuw beleid			473	50	50	
Lasten totaal	4.138	6.813	4.582	4.159	4.099	4.049
Baten bestaand beleid	3.785	4.665	2.510	2.510	2.510	2.360
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	3.785	4.665	2.510	2.510	2.510	2.360
Saldo	- 353	- 2.148	- 2.072	- 1.649	- 1.589	- 1.689

Specificatie lasten nieuw beleid

Lasten		Bedragen * € 1.000			
		Begrotingsjaar			
		2016	2017	2018	2019
<u>Meerjarenramingen:</u>					
1.	Actualisatie bestemmingsplannen en opstellen structuurvisie Veluweflank / Natuurcompensatiebeleid.	30			
2.	Opstellen akoestisch beleid.	13			
3.	Invoering Omgevingswet.	100	50	50	
4.	Opstellen business case aanleg glasvezel buitengebied	100			
5.	Revitalisering Kweekweg.	50			
6.	Actualisatie bestemmingsplannen.	150			
7.	Actualisatie woonvisie.	30			
8.	Uitwerken totaal visie VMI.	p.m.	p.m.		
9.	Regionale omgevingsagenda.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
10.	Startersleningen (onderwerp is prioritair bij integrale afweging volgende begroting).	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Totale lasten		473	50	50	-

Programma 6 Epe op orde

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen betreffende het beheer en onderhoud van dat deel van de openbare ruimte dat kan worden beschreven als de bovengrondse infrastructuur en toebehoren. Het gaat dan om de zorg dat de wegen en pleinen, woonstraten en -erven hun functie adequaat kunnen blijven vervullen.

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Bomenbeleidsplan (2010)
- Kader beheer en onderhoud openbare ruimte (BOR) (2006)
- Wegenbeleidsplan (2013)
- Beleidsplan bruggen (2013)
- Gemeentelijk verkeer- en vervoerplan 2009-2016
- Parkeerbeleidsplan (2009)
- Beleidsplan openbare verlichting 2012-2017
- Fietsnota (2012)
- Beleidsplan begraafplaatsen (2014)

Wat willen we bereiken?

Strategische doelen

Indicatoren

1. Bevorderen van een leefomgeving (openbare ruimte) die schoon en heel is.	<i>a. Waarderingscijfer van burgers voor onderhoud in de wijk.</i>				
	2008	2009	2011	2013	Streefwaarde 2018
	6,1	6,3	6,0	6,4	≥ 6,5
	<i>b. Waarderingscijfer van burgers voor onderhoud groenvoorziening in de wijk.</i>				
	2008	2009	2011	2013	Streefwaarde 2018
	6,1	6,3	5,9	6,1	≥ 6,5
2. Vergroten van de verkeersveiligheid in de kernen en in het buitengebied.	<i>a. Het aantal verkeersslachtoffers op gemeentelijke wegen (samenvoeging van aantallen verkeersdoden, ziekenhuisopname en overige gewonden).</i>				
	2010	2011	2012	2013	Streefwaarde 2018
	15	8	7	9	≤ 8
	<i>b. Waarderingscijfer van burgers voor onderhoud van wegen en fietspaden.</i>				
		2009	2011	2013	Streefwaarde 2018
		6,7	6,5	6,7	≥ 6,7

Wat gaan we daarvoor doen?

Verkeer en vervoer		Portefeuillehouder R.A.J. Scholten
Activiteiten:	Uitvoering in 2016:	
1. Uitvoeren van wegenbeleidsplan.	1. Uitvoeren onderhoud wegen om deze in stand te houden op het vastgestelde niveau.	
2. Uitvoeren van bruggenbeleidsplan.	2. Uitvoeren onderhoud aan bruggen.	
3. Uitvoeren van de gemeentelijke fietsnota.	3. Zie activiteiten bij punt 11 hierna.	
4. Inrichten van duurzaam veilige gebieden.	4a. Realiseren maatregelen uit de wijkverkeersplannen 't Slath en Gildenhoek in de kern Epe.	
	4b. Voorbereiden wijkverkeersplan Oosterhof in Vaassen en start uitvoering maatregelen.	
5. Realisatie projecten uitvoeringsnota GVVP 2009-2016.	5a. Reconstructie Hoofdweg in Emst incl. riolering.	
6. Realisatie projecten uitvoeringsnota parkeerbeleidsplan.	5b. Zie activiteiten bij punt 9 hierna.	
7. Implementatie vervoersysteem basismobiliteit.	6. Actualisatie parkeerverwijzing in de kern Epe.	
	7a. Opzetten en start regiecentrale.	
	7b. Gefaseerd vervoerscontracten onderbrengen in regiecentrale.	
8. Realiseren infrastructuur rond plan Klaarbeek in Epe.	8a. Verplaatsen bushalteplaatsen Haverkamp	
	8b. Aanpassen kruispunt Hoofdstraat/Vegtelarijweg	
<i>Collegeprogramma 2014-2018:</i>		
9. Er is een besluit genomen (regionaal/lokaal) over de aanleg van een snelfietsroute Epe-Apeldoorn.	9. Voorbereiden van een eerste ontwerp.	
10. Knelpunten voor fietsers in de dorpen zijn fasegewijs aangepast.	10. Realiseren maatregelen Heerderweg binnen de kom in de kern Epe.	
11. Recreatieve fietspaden, onderdeel van het fietsknooppuntennetwerk, zijn kwalitatief verbeterd.	11. Reconstructie Langeweg in Kroondomein en Elspeterweg.	
<i>Toelichting:</i>		
6. De veranderingen als gevolg van de herstructurering in het centrum van de kern Epe vragen om een actualisatie van de verwijzing naar parkeerplaatsen.		
7. Basismobiliteit betreft maatwerkvervoer (Wmo-, Jeugdwet- en leerlingenvervoer). In de regio (gemeenten Apeldoorn, Brummen, Deventer, Hattem, Heerde, Epe, Lochem, Voorst en Zutphen) is in 2015 besloten om onder de noemer basismobiliteit samen een vernieuwd vervoersysteem te starten ingaande 1-1-2017.		
9. Er is een regionale verkenning gedaan naar de 10 snelfietsroutes in de Regio Stedendriehoek, waaronder de route Apeldoorn-Epe. Afhankelijk van de mogelijkheden van cofinanciering door de provincie Gelderland wordt een schetsontwerp uitgewerkt in samenwerking met de gemeente Apeldoorn.		
9-11 De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 2 behorend bij het speerpunt "Bevorderen duurzame ontwikkeling".		

Beheer openbare ruimte		Portefeuillehouder R.A.J. Scholten / B.J. Aalbers
Activiteiten:		Uitvoering in 2016:
1. Onderhoud Openbare Ruimte.		1a. Beheer Openbare Ruimte (groen en wegen) conform onderhoudsplannen.
		1b. Toezicht op de uitvoering van de contracten betreffende de uitbestede taken.
2. Actualiseren bomenbeleidsplan.		2a. Opstellen bomenbeleidsplan.
		2b. Besluitvorming en start uitvoering.
3. Realiseren natuurbegraafplaats.		3. Afronden besluitvorming.
Toelichting:		
1a. Bij vaststelling van het Beeldkwaliteitssysteem Openbare Ruimte (2006) is bepaald dat de centra op hoog niveau en de wijken op minimaal laag niveau worden onderhouden. Als onderdeel van het uitvoeringsplan “Ombuigingen openbare ruimte 2011” is het onderhoudsniveau van de dorpscentra bijgesteld naar niveau basis. Het bosbeheer is gericht op het geïntegreerd samengaan van de functies houtproductie, recreatie en natuur. Door natuurlijke processen te benutten worden deze functies verder ontwikkeld.		
1b. De taken inzake het beheer openbare ruimte zijn per 1-1-2015 uitbesteed aan marktpartijen.		
2. Huidige bomenbeleidsplan is opgesteld in 2010.		
3. Bij de vaststelling van het beleidsplan Begraafplaatsen gemeente Epe in 2014 is een motie aangenomen om onderzoek te doen naar de verschillende vormen en mogelijkheden voor een natuurbegraafplaats. Met een amendement is besloten om in de periode 2014-2019 de uitbreiding via minimaal één natuurbegraafplaats te realiseren.		

Wat mag dat kosten?

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lasten bestaand beleid	6.983	8.158	6.431	6.441	6.453	6.464
Lasten nieuw beleid			35	25	45	31
Lasten totaal	6.983	8.158	6.466	6.466	6.498	6.495
Baten bestaand beleid	1.200	1.255	1.081	1.081	1.081	1.081
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	1.200	1.255	1.081	1.081	1.081	1.081
Saldo	-5.783	-6.903	-5.385	-5.385	-5.417	-5.414

Specificatie lasten nieuw beleid

Bedragen * € 1.000		Begrotingsjaar			
Lasten		2016	2017	2018	2019
<u>Meerjarenramingen:</u>					
1. Extra onderhoud wegen buitengebied (onderwerp is prioritair bij integrale afweging volgende begroting voor een structurele raming ingaande 2018).		35	25	45	p.m.
2. Beheerplan bosbedrijf (dekking uit de reserve bosbedrijf).					31
3. Uitvoering bomenbeleidsplan (onderwerp is prioritair bij integrale afweging volgende begroting voor een structurele raming).		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
4. Bijdrage in regionale opstartkosten basismobiliteit in 2016 (€ 46.000) gedekt uit 3D middelen.					
	Investerings- bedrag:				
<u>Meerjareninvesteringsplan:</u>					
1. Vervanging brug Nijbroekerweg Emst in 2017 (dekking uit de reserve vervanging bruggen).	255				
2. Vervanging openbare verlichting in de jaren 2016 t/m 2019 conform het uitvoeringsplan (dekking uit de reserve vervanging openbare verlichting).	1.412				
3. Wijkverkeersveiligheidsplan 't-Slath / Gildenhoek in 2016 (dekking uit reserve extra afschrijving).	204				
4. Wijkverkeersveiligheidsplan Burgerenk en Hogeland Epe (dekking uit reserve extra afschrijving).	316				
5. Reconstructie primair recreatieve fietspaden RGV in 2016 (dekking uit reserve fietspaden RGV).	200				

6.	Aanvulling op het krediet reconstructie kruispunt Hoofdstraat-Vegtelarijweg in 2016 (dekking binnen grondexploitatie plan Klaarbeek).	194				
7.	Reconstructie Apeldoornseweg Noord (€ 945.000) in 2017: prioritair bij integrale afweging volgende begroting.					
8.	Eperweg Oene (€ 80.000) in 2018: prioritair bij integrale afweging volgende begroting.					
9.	Reconstructie Parrijsweg-Haverkampsweg (€ 425.000) in 2018: prioritair bij integrale afweging volgende begroting.					
10.	Kommaatregelen Apeldoornseweg Vaassen (€ 60.000) in 2017: prioritair bij integrale afweging volgende begroting.					
Totale lasten			35	25	45	31

Programma 7 Duurzaamheid

Omschrijving programma

Het programma omvat de zorg voor het milieu. De belangrijkste onderwerpen uit het programma zijn milieu, afvalverwijdering en de afvoer van (overtollig) regenwater en afvalwater.

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Gemeentelijk Rioleringsplan 2012-2015
- Afvalbeleidsplan (2013)
- Duurzaamheidsnota 2010-2014
- Duurzaamheidsprofiel (2013)

Wat willen we bereiken?

Strategische doelen

Indicatoren

1. Bevorderen van een duurzame en gezonde ontwikkeling van de leefomgeving voor nu en toekomstige generaties.	<i>a. Aantal tonnen huishoudelijk restafval per 1000 inwoners per jaar.</i>				
	2011	2012	2013	2014	Streefwaarde 2018
	243	235	235	220	192
	<i>b. Het aantal milieuklachten (geur, licht, geluid, bodem en afval).</i>				
	2011	2012	2013	2014	Streefwaarde 2018
	46	26	20	22	≤ 20
	<i>c. Waarderingscijfer van burgers voor afvalinzameling.</i>				
	2008	2009	2011	2013	Streefwaarde 2018
	7,6	7,6	7,8	7,8	≥ 7,8

2. Stimuleren lokale initiatieven voor duurzaamheidsontwikkeling.	<i>a. Totale CO2-uitstoot gemeente Epe in verhouding tot 1990.</i>				
	1995	2000	2005	2010	Streefwaarde 2018
	+ 0,3%	- 17,07%	- 11,53%	- 16,51%	- 25%
	<i>b. Aandeel hernieuwbare energievormen uitgesplitst naar (1) hernieuwbare energie, (2) hernieuwbare elektriciteit en (3) hernieuwbare warmte.</i>				
		2010	2011	2012	Streefwaarde 2018
		4,6%	5,0%	5,1%	energie
		0,1%	0,1%	0,2%	elektriciteit
		7,7%	8,4%	8,3%	warmte
		12,4%	13,5%	13,6%	Totaal 17%

Wat gaan we daarvoor doen?

Milieu algemeen		Portefeuillehouder B.J. Aalbers
Activiteiten:	Uitvoering in 2016:	
1. Actualiseren Gemeentelijk Rioleringsplan.	1a. Vaststellen gemeentelijk rioleringsplan.	
2. Opstellen windvisie.	1b. Start uitwerking plan (o.a. uitvoeren inspecties, onderhoud en vervanging).	
	2. Afronden besluitvorming.	
<i>Collegeprogramma 2014-2018:</i>		
3. Inwoners zijn geïnformeerd over en bewust gemaakt van het treffen van energiebesparende maatregelen.	3. Uitvoeren opgesteld communicatieplan.	
4. De subsidieregeling Duurzamer Epe is geëvalueerd en het vervolg is bepaald.	4. Afronden besluitvorming.	
5. Het instellen van een “revolving fund” voor energiebesparende-/ duurzaamheidsmaatregelen.	5. Gerealiseerd.	
6. Er is een onderzoek uitgevoerd naar mogelijke externe financieringsbronnen voor duurzaamheidsontwikkeling.	6. Afronden onderzoek naar externe financieringsbron.	
7. Een lokale conferentie is georganiseerd met bedrijven, organisaties en bewonersinitiatieven voor een aanpak tot energiebesparing en verdere duurzame ontwikkeling.	7. Organiseren van een lokale conferentie.	
8. Met bedrijven, organisaties en bewonersinitiatieven zijn convenanten gesloten over een aanpak.	8. Afsluiten convenanten volgt na uitvoeren van activiteit 7.	
<i>Toelichting:</i>		
1. Het huidige gemeentelijk rioleringsplan heeft een looptijd tot en met 2015.		
5-6 Deze twee activiteiten zijn met elkaar verbonden.		
3-8. De activiteiten zijn uitwerkingen van de prestatieafpraak 3 behorend bij het speerpunt “Passend en duurzaam wonen en de prestatieafspraken 4 en 5 behorend bij het speerpunt “Stimuleren lokale initiatieven”.		

Afvalinzameling en -verwerking		Portefeuillehouder B.J. Aalbers
Activiteiten:	Uitvoering in 2016:	
1. Afsluiten dienstverleningsovereenkomst afvalverwijdering. <i>Collegeprogramma 2014-2018:</i> 2. Een geactualiseerd afvalbeleidsplan.	1a. Evalueren dienstverleningsovereenkomst met Circulus-Berkel 1b. Afsluiten nieuwe dienstverleningsovereenkomst. 2a. Uitvoeren tussenevaluatie afvalbeleidsplan 2b. Actualiseren afvalbeleidsplan	
<i>Toelichting:</i> 1. Het afvalbeleidsplan is in 2014 vastgesteld. In het collegeprogramma is aangegeven dit beleidsplan in 2016 te evalueren. 1. De activiteit is een uitwerking van prestatieafpraak 1 behorend bij het speerpunt “Bevorderen duurzame ontwikkeling”.		

Wat mag dat kosten?

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lasten bestaand beleid	5.621	6.083	5.946	5.946	5.946	5.946
Lasten nieuw beleid						
Lasten totaal	5.621	6.083	5.946	5.946	5.946	5.946
Baten bestaand beleid	6.509	6.139	6.444	6.114	6.114	6.114
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	6.509	6.139	6.444	6.114	6.114	6.114
Saldo	888	56	498	168	168	168

Specificatie nieuw beleid

Bedragen * € 1.000		Begrotingsjaar			
Lasten		2016	2017	2018	2019
<u>Meerjarenramingen:</u>					
1. Vervanging riolering o.b.v. inspecties.		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
<u>Meerjareninvesteringsplan:</u>					
	Investerings- bedrag:				
1. Gemeentelijk rioleringsplan 2016 t/m 2019: vervanging vrij verval- en drukriool*.	3.980				
2. Bergbezinkbassins 2016 en 2017*.	1.011				
3. Aanpak wateroverlast in 2016*.	101				
Totale lasten		-	-	-	-

* De kapitaallasten van deze investeringen zijn (nog) niet geraamd. Gebruikelijk is dat deze lasten in het jaar volgend op de investering worden geraamd en dan worden gedekt in de tarieven. Voorbeeld: in de tariefstelling voor de begroting 2016 worden de kapitaallasten van de in 2015 uitgevoerde investeringen verwerkt. Voor een specificatie van de investeringen wordt verwezen naar bijlage 7.

Programma 8 Toezicht en handhaving

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen vergunningverlening, controle op uitvoering en handhaving van wet- en regelgeving en de algemene plaatselijke verordening. Er bestaat een relatie met programma 4 "Leefbaar en veilig".

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Handhavingskader 2012-2015
- Algemene Plaatselijke Verordening (2013)

Wat willen we bereiken?

Strategische doelen

Indicatoren

1. Versterken van handhaving en toezicht.	<i>a. Waarderingscijfer van burgers voor de regels.</i>				
	2008	2009	2011	2013	Streefwaarde 2018
	5,3	5,9	5,9	6,1	≥ 6,0
	<i>b. Het aantal verrichte controles in het kader bouw- en woningtoezicht (bwt preventief en bwt repressief), milieu en permanente bewoning.</i>				
	2011	2012	2013	2014	Streefwaarde 2018
	950	464	601	550	bwt preven.: 600
	146	103	100	129	bwt repres.: 160
	315	102	125	157	milieu: 140
	3.360	3.150	2.980	2.250	perm. bew.: 2.000
	<i>c. Het percentage controles op vergunde horeca activiteiten en verleende ontheffingen voor evenementen in het kader van de drank en horecawet¹.</i>				
			2013¹	2014¹	Streefwaarde 2018
			17,9% 63,5%	29,4% 65,9%	ontheffing: 20% horeca: 100%

¹ De weergegeven percentages geven het aantal verrichte controles weer in verhouding tot het aantal verstrekte vergunningen. Een percentage van 100% geeft dan ook niet aan dat alle vergunde activiteiten gecontroleerd zijn. Controles vinden plaats op basis van risico beoordeling.

Wat gaan we daarvoor doen?

Vergunningverlening/handhaving		Portefeuillehouder: R.A.J. Scholten
Activiteiten:	Uitvoering in 2016:	
1. Doorontwikkelen Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) voor vergunningverlening en handhaving.	1. Vervolg bepalen na evaluatie van het Rijk.	
2. Uitwerken omgevingsplan.	2a. Afronden besluitvorming omgevingsplan incl. een nieuw handhavingskader.	
	2b. Opstellen jaarlijks handhavingsprogramma.	
Toelichting:		
1. De rijksoverheid voert een evaluatie uit naar het functioneren van de regionale uitvoeringsdiensten. De resultaten komen in 2016 beschikbaar.		
2. Het omgevingsplan bevat het handhavings- en vergunningenbeleid. Het handhavingsprogramma wordt door het college opgesteld en bevat alle handhavingsactiviteiten en de prioritering daarin. De raad wordt hierover geïnformeerd.		

Wat mag dat kosten?

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lasten bestaand beleid	1.468	1.559	1.482	1.482	1.482	1.482
Lasten nieuw beleid						
Lasten totaal	1.468	1.559	1.482	1.482	1.482	1.482
Baten bestaand beleid	170	111	98	98	98	98
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	170	111	98	98	98	98
Saldo	- 1.298	- 1.448	- 1.384	- 1.384	- 1.384	- 1.384

Pijler: Economie

Kenmerken Economisch Beleid

Het economisch beleid is voor wat betreft de mogelijkheden in belangrijke mate gebonden aan de ruimtelijke mogelijkheden. Vanwege de omgeving zijn er vele randvoorwaarden als gevolg van de aanwezige natuur. Daarnaast hangt lokaal economisch beleid nauw samen met de ontwikkelingen en mogelijkheden in de Regio Stedendriehoek.

De regio kent een grote economische diversiteit: van sterke industriële bedrijvigheid, veelzijdige zakelijke diensten, grote maatschappelijke en gezondheidsinstellingen tot belangrijke toeristische bedrijfssectoren. De regionale economie en werkgelegenheidsontwikkeling zijn stabiel. Een regionale aanpak is wenselijk, omdat ondernemers niet lokaal opereren, hun netwerken zich minimaal op regionaal niveau bevinden en werknemers werken in veel gevallen niet in hun eigen gemeente. De zeven gemeenten en de partners vinden dat versterking van de regionale economie nodig is.

Het economisch beleid heeft een lokale en een regionale component.

1. **Lokaal.** Zorgen voor een gezonde (stedelijke en plattelands-) economie. Acties zijn gericht op: faciliteren lokale economie via voldoende vestigingsmogelijkheden, herstructurering centra Epe en Vaassen, realiseren vitaal platteland (landbouw, kleinschalige economische functies in zorg, wellness en leisure), innovatieve zorgconcepten, lokaal verzorgend voorzieningenniveau in de kernen met in Epe en Vaassen bovenlokale voorzieningen, recreatie en toerisme in buitengebied.
2. **Regionaal.** Werken aan een samenhangende arbeidsmarkt en een goed ondernemersklimaat. De uitwerking vindt plaats langs drie actielijnen: versterken van het innovatief vermogen bij ondernemingen; integrale en vraaggestuurde aanpak van arbeidsmarktopgave; verbeteren van het vestigingsklimaat gericht op investeringsklimaat in de regio; economie, kennis, vernieuwing, arbeidsmarkt. Voor elk van deze actielijnen geldt dat er extra focus ligt op de sectoren maakindustrie, wellness & zorg en energie/duurzaamheid.

Coalitieakkoord 2014-2018:

Thema: Meedoen aan de samenleving

Iedereen doet mee

Werk is de beste vorm van sociale zekerheid. Het biedt volop de mogelijkheden tot meedoen. Het hebben, houden en krijgen van werk staat centraal. Mocht dat niet direct lukken dan zijn andere activiteiten van belang, zoals vrijwilligerswerk of scholing/training, die zorgen dat mensen betrokken blijven bij de samenleving.

Prestatieafspraken:

1. Mensen blijvend activeren via werk, opleiding, vrijwilligerswerk of andere maatschappelijke activiteiten.
2. Met het lokale bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties zijn afspraken gemaakt over de inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Tegengaan armoede

Meedoen is soms lastig door een beperkt inkomen en/of schulden. Voorkomen moet worden dat mensen verder in de problemen komen of uit huis worden gezet. Het vinden van oplossingen ligt eerst bij eigen inzet van mensen, maar daarnaast zijn er ter ondersteuning ook specifieke maatregelen zoals minimabeleid.

Prestatieafspraken:

3. Huidig niveau van minimabeleid en schuldhulpverlening is gehandhaafd.
4. Zo nodig zijn er aanvullende financiële “maatwerkvoorzieningen” opgezet erop gericht dat mensen mee kunnen (blijven) doen.

Thema: Perspectief voor bedrijvigheid en toerisme

Versterken lokale economie

Lokale bedrijvigheid is van belang voor de leefbaarheid in onze dorpen. Succesvol ondernemen kan door daarvoor de ruimte te bieden, wel onder heldere randvoorwaarden. Epe beschikt, evenals de regio, over een grote verscheidenheid aan werkgelegenheid. Specifieke aandacht is er voor de groeisectoren zorg en toerisme met aandacht voor aansluiting arbeidsmarkt-onderwijs.

Prestatieafspraken:

1. Een toekomstgerichte brede lokale visie op de economische ontwikkeling, “de Economische Agenda van Epe”, is opgesteld.
2. Er zijn adequate overlegvormen met het bedrijfsleven en organisaties, gericht op het stimuleren van bedrijvigheid.

Versterken toeristisch profiel gemeente

Toerisme is van groot belang voor de lokale economie. Een sterk profiel van de gemeente moet zorgen dat Epe onder de aandacht van de toeristen blijft en uitnodigend werkt. Binnen de ruimtelijke kaders ruimte bieden voor verdere ontwikkeling van de toeristische sector.

Prestatieafspraken:

3. Faciliteren van de lokale (gemeentebrede) organisatie voor informatievoorziening, promotie en marketing in de uitwerking van het toeristisch profiel.
4. Periodiek monitoren van de economische effecten van de lokale inzet op toerisme.

Aansturing programma's

De hiervoor beschreven kenmerken van het beleid en de vermelde thema's uit het coalitieakkoord sturen de hierna volgende programma's aan.

Programma 9 Bedrijvigheid

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen lokale economie (waaronder werkgelegenheid, bedrijfsterreinen), agrarische aangelegenheden, recreatie en toerisme. De gemeentelijke rol is voorwaardenscheppend (vestigingsmogelijkheden voor bedrijven, goede ontsluiting en bereikbaarheid, goed beheer van de openbare ruimte) en faciliterend (informatievoorziening, dienstverlening). Er bestaat een relatie met programma 5 "Ruimte en wonen" (economische aspecten in planontwikkeling en bestemmingsplannen).

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Toeristisch profiel (2013)
- Agenda Stedendriehoek (2013)
- Visie bedrijfsterreinen (2008)
- Detailhandelsbeleid (2008)

Wat willen we bereiken?

Strategische doelen

Indicatoren

1. Versterken lokale economie.	<i>a. Waarderingscijfer van burgers voor de winkels in de gemeente.</i>				
	2008	2009	2011	2013	Streefwaarde 2018
	7,4	7,4	7,6	7,6	≥ 7,6
	<i>b. Het aantal vestigingen van bedrijven.</i>				
	2011	2012	2013	2014	Streefwaarde 2018
	2.380	2.440	2.510	2.590	geen
2. Vergroten van de aantrekkelijkheid van de gemeente Epe op het terrein van recreatie en toerisme.	<i>a. Het aantal overnachtingen uitgesplitst naar hotels, B&B, campings en overig.</i>				
	2011	2012	2013	2014	Streefwaarde 2018
	-	-	-	-	hotels
	-	-	-	-	B&B
	-	-	-	-	camping
	632.795	620.348	623.000	721.000	Totaal: 750.000
	<i>b. Het aandeel recreatie en toerisme in de totale werkgelegenheid in gemeente Epe (in procenten).</i>				
	2011	2012	2013	2014	Streefwaarde 2018
	8,3%	8,3%	8,4%	8,9%	8,5%

Wat gaan we daarvoor doen?

Recreatie en toerisme		Portefeuillehouder: R.A.J. Scholten
Activiteiten:	Uitvoering in 2016:	
1. Inzetten stimuleringsbudget recreatie en toerisme. <i>Collegeprogramma 2014-2018:</i> 2. Faciliteren van de lokale (gemeentebrede) organisatie voor informatievoorziening, promotie en marketing in de uitwerking van het toeristisch profiel. 3. Een uitgewerkt toeristisch profiel dat leidt tot: a. Meer bezoekers aan de gemeente Epe b. Een kwaliteitsslag in de toeristische infrastructuur (routes en bewegwijzering) c. Een voorzieningenniveau dat bezoekers trekt op basis van "feel good"-gevoel. d. Een keuze bij dagrecreanten tot een langer verblijf. 4. Er is een monitor opgesteld voor het meten van de economische effecten van lokaal toeristisch beleid.	1. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwilligersorganisaties over de doelstellingen en activiteiten.. 2. Subsidieafspraken maken met de Stichting Promotie Gemeente Epe over de activiteiten en werkzaamheden. 3a. Uitwerken aanbevelingen uit het rekenkamer-onderzoek. 3b. Uitwerken van het onderdeel "gastheerschap". 3c. Actualisatie van het fietsknooppuntensysteem incl. uitbreiding met wandelen en ruiters. 4. Opstellen van de monitor.	
<i>Toelichting:</i> 2-3. In 2015 is het rekenkameronderzoek inzake het beleid recreatie en toerisme uitgevoerd. Voor de uitwerking van het toeristisch profiel ligt een stappenplan dat leidend is voor de Stichting Promotie Gemeente Epe. De voortgang van die uitwerking wordt getoetst aan de met de stichting gemaakte afspraken die vastgelegd zijn in een jaarlijks uitvoeringsplan. 2-4. De activiteiten zijn uitwerkingen van de prestatieafspraken 3 en 4 behorend bij het speerpunt "Versterken toeristisch profiel gemeente.		

Lokale/regionale economie		Portefeuillehouder: E. Visser
Activiteiten:	Uitvoering in 2016:	
1. Opstellen reclamebeleid voor de openbare ruimte	1. Afronden besluitvorming.	
2. Opstellen en uitvoeren van het arbeidsmarktbeleid via de Strategische Board.	2. Uitvoeren van projecten op basis van de gemaakte afspraken rondom regionale arbeidsmarkt (Akkoord van Beekbergen).	
3. Onderzoek naar instellen bedrijveninvesteringszone.	3. Uitvoeren onderzoek naar de consequenties en vervolg bepalen.	
Collegeprogramma 2014-2018:		
4. Er is een visie vastgesteld, gericht op de economische (door)ontwikkeling van Epe (Economische Agenda).	4. Vaststellen van Economische Agenda..	
5. Het economisch platform is het overlegorgaan voor de lokale bedrijvigheid.	5. Voortzetten overleg met Economisch Platform.	
6. Periodiek werkbezoeken afleggen aan bedrijven/organisaties, zowel bestuurlijk als ambtelijk.	6. Afleggen werkbezoeken.	
7. Er zijn themabijeenkomsten/conferenties georganiseerd rond bedrijvigheid/arbeidsmarktbeleid (regionaal/lokaal).	7. Opstellen en uitvoeren jaarplan in afstemming met het jaarplan van de Strategische Board.	
Toelichting:		
1. Bij het opstellen van reclamebeleid wordt ook betrokken het plaatsen van bebording in de openbare ruimte en de bewegwijzering naar locaties.		
2. Uitvoering wordt gegeven aan de Agenda Regio Stedendriehoek. In de Board zitten vertegenwoordigers vanuit gemeenten, provincie, bedrijfsleven en onderwijs op het niveau van de Regio Stedendriehoek.		
3. Op 1 januari 2015 is de Wet op de bedrijveninvesteringszones van kracht geworden. Een bedrijveninvesteringszone (BIZ) is een geografisch afgebakend gebied met bedrijven en/of winkels, waarvoor de gemeente en in samenwerking met een ondernemersvereniging of bedrijvenkring een lokaal, geografisch afgebakend, circuit van heffingen en investeringen kan opzetten.		
4-7. De activiteiten zijn uitwerkingen van de prestatieafspraken 1 en 2 behorend bij het speerpunt “Versterken lokale economie”		

Wat mag dat kosten?

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lasten bestaand beleid	949	630	717	717	717	717
Lasten nieuw beleid			120	61	46	46
Lasten totaal	949	630	837	778	763	763
Baten bestaand beleid	262	73	73	73	73	73
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	262	73	73	73	73	73
Saldo	- 687	- 557	- 764	- 705	- 690	- 690

Specificatie lasten nieuw beleid

Bedragen * € 1.000		Begrotingsjaar			
		2016	2017	2018	2019
Lasten					
<u>Meerjarenramingen:</u>					
1.	Accountmanager bedrijven / werkgelegenheid en participatie.	46	46	46	46
2.	Verhoging bijdrage Strategische Board.	34			
3.	Verhogen bijdrage economische visie.	15			
4.	Onderzoek bijdrage investeringszone.	10			
5.	Uitwerken toeristisch profiel.	15	15		
6.	Majeure opgave Veluwe: kwaliteitsontwikkeling recreatie en toerisme.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
7.	Ontwikkeling Apeldoorns Kanaal.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Totale lasten		120	61	46	46

Programma 10 Weer aan het werk

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen die samenhangen met de uitvoering van de Wet Werk en Bijstand. De uitvoeringspraktijk is neergelegd in verordeningen. Er bestaat een relatie met programma 3 “Zorg en opvang” (bevorderen zelfredzaamheid).

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Nota Wet Werk en Bijstand “Reilen en zeilen” (2014)
- Sociale Agenda 2015-2021
- Minimabeleid “Iedereen doet mee!” (2013)
- Nota Integrale Schuldhulpverlening (2013)

Wat willen we bereiken?

Strategische doelen

Indicatoren

1. Vergroten van maatschappelijke participatie van mensen zonder werk.	<i>a. Het aantal mensen dat instroomt en uitstroomt in een WWB uitkering.</i>				
	2011	2012	2013	2014	Streefwaarde 2018
	188	213	232	239	instroom: geen
	186	186	205	242	uitstroom: 240
	<i>b. Het aantal mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt dat via het project participatiespringplank vrijwilligerswerk doet en/of doorstroomt naar een reguliere baan.</i>				
				2014	Streefwaarde 2018
2. Verminderen van de schuldenproblematiek van Eper inwoners.				26	geen
	<i>a. Het aantal afgeronde trajecten schuldhulpverlening ten opzichte van het totaal aantal aanvragen, uitgesplitst naar categorieën.</i>				
	2011	2012	2013	2014	Streefwaarde 2018
	1	2	6	7	geen streefwaarde
	19	30	28	36	WSNP registratie
	50	39	70	54	Stadsbank overdr. Adviesgesprek
	<i>b. Het aandeel particuliere huishoudens (excl. studenten) met een besteedbaar inkomen lager dan 17.900 euro per jaar.</i>				
				2011	Streefwaarde 2018
				17,8%	geen
3. Verminderen van armoede bij ouderen en gezinnen met een minimuminkomen.	<i>a. Personen met een uitkering naar soort.</i>				
		2012	2013	2014	Streefwaarde 2018
		490	610	770	geen streefwaarde
		370	420	450	WW
		830	740	680	WWB/WIJ
		160	190	210	WAO
		440	440	460	WIA
					Wajong

3. Verminderen van armoede bij ouderen en gezinnen met een minimuminkomen.	<i>b. Het aandeel eenoudergezinnen en meerpersoonshuishoudens met minder inkomen dan 105% van het sociaal minimum ten opzichte van het totaal aantal huishoudens in de doelpopulatie.</i>				
		2010	2011	2012	Streefwaarde 2018
		4,1% 20,6%	3,9% 18,5%	4,0% 21,4%	geen streefwaarde meerpersoons eenouder
	<i>c. Het aantal huishoudens dat de gemeente heeft doorverwezen naar de voedselbank.</i>				
				2014	Streefwaarde 2018
				41	geen

Wat gaan we daarvoor doen?

Arbeidsparticipatie		<i>Portefeuillehouder E. Visser</i>
Activiteiten:		Uitvoering in 2016:
1. Verhogen uitstroompercentage participatiewet (voormalig WWB, voormalig WSW en jonggehandicapten). 2. Uitvoeren Participatiewet. <i>Collegeprogramma 2014-2018:</i> 3. Opstellen van trajectplannen voor uitkeringsgerechtigden zonder perspectief op betaald werk. 4. Realiseren van participatieplekken. 5. Afgesloten lokaal convenant waarin afspraken zijn vastgelegd over de inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. 6. In de gemeentelijke organisatie zijn mogelijkheden gerealiseerd voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.		1a. Activiteiten gericht op het opdoen van werkervaring en het volgen van scholing door de toepassing werkgeversbenadering en gerichte projecten. 1b. Realiseren van baanafspraken voor de Eper doelgroep. 2a. Uitvoeren van de inkomensondersteunende regelingen en de re-integratie van de hele doelgroep. 2b. Toezien op uitvoering wet voor de oud-Wsw'ers. 3. Uitkeringsgerechtigden een trajectplan aanbieden die de re-integratie bevordert. 4. Uitvoeren van het project Participatiespringplank, project Was- en Strijkservice en individuele plaatsingen bij organisaties. 5. Gerealiseerd. 6a. Doorlichten van het personeelsbeleid rond werving en selectie. 6b. Invulling geven aan de banenafpraak uit het sociaal akkoord in samenwerking met de arbeidsmarktregio.
Toelichting:		
1. Er wordt gewerkt binnen de werkwijze Direct Actief. Op lokaal niveau zullen de mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt ingezet worden bij het buurt- en wijkgericht werken met als doel de participatie te verhogen. Extra aandacht zal er zijn voor mensen met een arbeidsbeperking. 2. Actie 2b betreft klanten die nog onder het oude regime van de WSW vallen. De Felua-groep voert dit uit voor de gemeenten Epe, Heerde en Apeldoorn. 3-6. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 1 en 2 behorend bij het speerpunt "Iedereen doet mee".		

Inkomensondersteuning		Portefeuillehouder E. Visser
Activiteiten:	Uitvoering in 2016:	
<i>Collegeprogramma 2014-2018:</i> 1. Instandhouden van de regelingen meedoen, schoolfonds en schuldhulpverlening. 2. Een opgestelde visie over een aangepast sociaal vangnet. 3. Geactualiseerd minimabeleid gekoppeld aan de decentralisaties in het sociaal domein.		1. Uitvoeren van de regelingen meedoen, schoolfonds en uitvoeren van schuldhulpverlening. 2. Afronden besluitvorming en dit implementeren. 3. Afronden besluitvorming en dit implementeren.
<i>Toelichting:</i> 1-3. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 3 en 4 behorend bij het speerpunt "Tegengaan armoede".		

Wat mag dat kosten?

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lasten bestaand beleid	15.103	14.690	14.647	14.287	13.953	13.721
Lasten nieuw beleid						
Lasten totaal	15.103	14.690	14.647	14.287	13.953	13.721
Baten bestaand beleid	12.310	5.850	5.870	5.870	5.870	5.870
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	12.310	5.850	5.870	5.870	5.870	5.870
Saldo	- 2.793	- 8.840	- 8.777	- 8.417	- 8.083	- 7.851

Pijler: Bestuur

Kenmerken Bestuurlijke inzet

De inzet is burger en klantgericht werken. Daartoe is een organisatie opgezet met als hoofdlijnen de dialoog aangaan met burgers, adequaat inspelen op ontwikkelingen en een klantgerichte dienstverlening. De koers is de organisatie verder te verbeteren en te vernieuwen en toekomstbestendig te maken voor een adequate taakuitvoering.

De opvattingen over de gemeentelijke taakuitvoering zijn: de gemeente meer als regisseur en de uitvoering meer bij burgers en derden; meer betrokkenheid van en samenwerken met burgers en maatschappelijke organisaties en bedrijven; meer wijkgericht werken; zakelijk en efficiënt werken; actief mogelijkheden zoeken om de uitvoering in samenwerking met andere gemeenten te doen.

De twee gemeentelijke hoofdtaken zijn het realiseren van maatschappelijke effecten samen met burgers en partners en het leveren van directe publieke dienstverlening (gemeentelijke diensten en producten). De verbetering en vernieuwing van de organisatie zit in het verder doorontwikkelen van het sturingsmodel “regie” (sturen-leiden-coördineren) en in samenhang daarmee de ontwikkeling van het nieuwe dienstverleningsconcept met ondersteuning van moderne informatie- en communicatietechnologie. Dit leidt tot een nieuwe oriëntatie op het gemeentelijk takenpakket en de samenwerking met burgers en maatschappelijke organisaties.

De vorming en uitvoering van beleid doet de gemeente steeds meer in samenwerking met derden. Vanuit bestuurlijk oogpunt vraagt het heldere gemeentelijke standpunten en rolbepaling (wat wil ik bereiken, hoe doe ik dat en met wie). Van de organisatie vraagt dit een ontwikkeling naar een flexibele, en kwalitatief hoogwaardige, compacte organisatie die effectief en responsief kan opereren.

Coalitieakkoord 2014-2018:

Thema: Goede dienstverlening

Goede dienstverlening

De gemeentelijke dienstverlening dient goed, modern en afgestemd te zijn op de inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven. Dit alles in een juiste prijs-kwaliteit verhouding. Er is een open houding t.o.v. initiatieven en het oplossen van problemen, waarover het gesprek wordt aangegaan.

Prestatieafspraken:

1. Een Klant Contact Centrum is opgezet met een goede bereikbaarheid (post, balie, telefoon, digitaal) en een goede communicatie met inwoners, organisaties en bedrijven.
2. Naast digitale dienstverlening is ook dienstverlening aan huis en op afspraak mogelijk.

Zelfstandige regisserende gemeente

De ingezette ontwikkeling naar een regisserende gemeente wordt voortgezet. Het richt zich op een kleine en slagvaardige organisatie met kwaliteit en efficiënt werkend. Samenwerken met inwoners en partners neemt daarin een belangrijke plaats in. Het uitgangspunt is een zelfstandige gemeente, samenwerkend met omliggende gemeenten en in regioverband.

Prestatieafspraken:

3. Een vastgestelde visie op de regisserende gemeente met de voorgestane werkwijze en de hoofdlijn voor samenwerking met inwoners, partners en omliggende gemeenten.
4. De gemeentelijke organisatie werkt volgens de opzet en principes van “de regisserende gemeente Epe”.
5. Blijvende inzet van burgerparticipatie bij het ontwikkelen en uitwerken van gemeentelijk beleid.

Aansturing programma's

De hiervoor beschreven kenmerken van het beleid en de vermelde thema's uit het coalitieakkoord stuurt het hierna volgende programma aan.

Programma 11 Bestuur en organisatie

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen algemeen bestuur, personeel, informatievoorziening, organisatie, financiën, huisvesting, juridische zaken, communicatie en andere bedrijfsmiddelen zoals post, repro en facilitaire zaken.

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Bestuurs- en Management Concept (2002)
- Visie Regisserende gemeente Epe (2015)
- Visie gemeentelijke dienstverlening (2010)
- Informatie strategie (2013)
- Strategische visie op communicatie (2011)
- Notitie Planning en Control (2005)
- Nota activerings- en afschrijvingsbeleid (2012)
- Visie HRM (2010)

Wat willen we bereiken?

Strategische doelen

Indicatoren

1. Ontwikkelen van een klantgerichte organisatie die gericht is op een snelle, correcte en integere dienstverlening.	<i>a. Aantal en percentage bij het servicemeldpunt binnengekomen klachten dat binnen de gestelde norm is afgehandeld.</i>				
	2011	2012	2013	2014	Streefwaarde 2018
	1.562 99%	1.160 99%	1.856 99%	1.731 99%	aantal: geen percentage: 95%
	<i>b. Waarderingscijfer van burgers voor de klanttevredenheid.</i>				
	2008	2009	2011	2013	Streefwaarde 2018
	7,1	7,6	7,5	7,8	≥ 7,8
2. Ontwikkelen van een op de samenleving gerichte organisatie die de dialoog aangaat met burgers en flexibel en slagvaardig inspeelt op ontwikkelingen en behoeftes.	<i>a. Waarderingscijfer van burgers voor de invloed van de kiezer.</i>				
	2008	2009	2011	2013	Streefwaarde 2018
	5,0	5,6	5,6	5,6	≥ 6,0
	<i>b. Waarderingscijfer van burgers voor het waarmaken van beloften door het college B&W.</i>				
	2008	2009	2011	2013	Streefwaarde 2018
	4,8	5,3	5,5	5,6	≥ 6,0
3. Ontwikkelen van een organisatie waarbij het resultaat voorop staat en alles draait om het willen bereiken van de afgesproken doelen met een efficiënte en rechtmatige inzet van middelen.	<i>a. De mate waarin de in de centrale planningslijst opgenomen activiteiten worden gerealiseerd.</i>				
	2011	2012	2013	2014	Streefwaarde 2018
	71%	66%	76%	71%	80%

Wat gaan we daarvoor doen?

Planning en control		Portefeuillehouder: R.A.J. Scholten
Activiteiten:		Uitvoering in 2016:
1. Verbeteren planning en control cyclus. 2. Uitvoeren jaarlijks onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van (delen van) programma's en paragrafen en van (onderdelen van) de organisatie-eenheden. Collegeprogramma 2014-2018: 3. Een uitgevoerde beleidsmatige analyse per thema uit het coalitieakkoord om ruimte te creëren voor nieuwe beleidsinitiatieven. 4. Een uitgevoerde financiële doorlichting per thema uit het coalitieakkoord om financiële ruimte te creëren voor de opvang van autonome kostenontwikkelingen. 5. Het treffen van (financieel technische) maatregelen voor een structurele tariefsverlaging bij de taken afval en riolering. 6. Een uitgevoerd onderzoek naar de mogelijkheden voor afschaffing van belastingen om daarmee de uitvoeringskosten te kunnen verlagen. 7. Een uitgevoerd onderzoek naar de mogelijkheden van het loslaten van het principe van 100% kostendekking bij vooraf aangewezen heffingen. 8. Een uitgevoerd onderzoek naar de mogelijkheden van vereenvoudiging van gemeentelijke belastingen. 9. Een uitgevoerd onderzoek naar de mogelijkheden van vergroening van heffingen. 10. Een geactualiseerde nota lokale heffingen.		1. Onderzoek naar een vernieuwde opzet van de begroting. 2. Uitwerken van interne onderzoeksopdrachten ter verlaging van de overheadkosten. 3a. Uitvoeren beleidsmatige analyse naar financiële ruimte binnen de pijlers ruimte en economie van deze begroting. 3b. Afronden beleidsmatige analyse naar financiële ruimte binnen de pijler sociaal van deze begroting. 4. Gerealiseerd. 5. Toepassen van maatregelen. 6. Toepassen van de mogelijkheden uit onderzoek 2015. 7. Onderzoek naar mogelijkheden loslaten 100% kostendekking bij heffingen. 8. Start activiteit in 2017. 9. Start activiteit in 2017. 10. Start activiteit in 2018.
Toelichting: 1. Met de resultaten van deze activiteit wordt gezien welke wijzigingen er nodig zijn in de bestaande opzet van de begroting. 3. Deze activiteit is uitgespreid over drie jaar en betreft de pijlers van de begroting: sociaal, ruimte en economie, bestuur. 3-10 De activiteiten zijn uitwerkingen van het kader financieel- en belastingbeleid uit het coalitieakkoord. Er volgt een gefaseerde uitvoering van de activiteiten. Bij de activiteiten 5, 6, 8 en 9 hangen de onderzoeken samen met de regionale belastingssamenwerking en de daarmee samenhangende harmonisatie en standaardisatie.		

Burger en bestuur		Portefeuillehouder: H. van der Hoeve
Activiteiten:	Uitvoering in 2016:	
1. Opstellen Strategische visie op communicatie. 2. Versterken lokale democratie. Collegeprogramma 2014-2018: 3. De werkwijze burgerparticipatie is geactualiseerd.	1a. Afronden besluitvorming. 1b. Opstellen en uitwerken van het uitvoeringsdeel. 2a. Ontwikkelen inwonerspanel voor het leveren van input op beleid en concrete onderwerpen. 2b. Opzetten en uitvoeren van projecten. 3. Is onderdeel van de strategische visie op communicatie.	
Toelichting:		
2. Activiteit 2a komt voort uit de Strategische Visie op communicatie. Projecten (bij 2a genoemd) komen uit de werkgroep van de raad ("Raad voor de Toekomst") die aan voorstellen werkt. 3. De activiteit is een uitwerking van prestatieafpraak 5 behorend bij het speerpunt "Zelfstandige regisserende gemeente".		

Dienstverlening		Portefeuillehouder: H. van der Hoeve	
Activiteiten:		Uitvoering in 2016:	
1. Vormgeven van e-overheid.		1a. Uitvoeren jaarplan. 1b. Realiseren resultaatverplichtingen: aansluiten WOZ op landelijke voorziening, voorbereiden implementatie Basisregistratie personen (BRP), afronding 1 ^e fase Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT).	
2. Inrichten nieuwe gemeentelijke website.		2. Implementeren nieuwe website op basis van toptakenprincipe.	
<i>Collegeprogramma 2014-2018:</i>			
3. Er is een businesscase opgesteld voor de realisatie van het Klant Contact Centrum.		3. Gerealiseerd.	
4. Een gefaseerde implementatie van het Klant Contact Centrum.		4. Voortzetten implementatie aan de hand van het Implementatieplan KCC	
5. Er is een notitie opgesteld betreffende dienstverlening aan huis.		5a. Afronden notitie en keuzes bepalen. 5b. Start implementatie van de actiepunten.	
<i>Toelichting:</i>			
1. (Lokale) overheden hebben een gezamenlijke overheidsbrede agenda vastgesteld voor dienstverlening en e-overheid. Deze agenda is verwoord in het i-NUP (implementatie Nationaal Uitvoeringsprogramma dienstverlening en e-overheid). Lokale projecten zijn onder meer de inrichting van het KCC, werkprocessen generiek maken, zaakgericht werken en het opzetten van een “persoonlijke informatiepagina”.			
2. Op basis van de visie op het digitale kanaal wordt een nieuwe website ingericht, afgestemd op de behoefte van de klant en het digitale kanaal als toekomstig primair kanaal.			
4. Het college heeft in 2015 ingestemd met de Businesscase KCC en het bijbehorende Implementatieplan KCC. Dit plan bevat een meerjarentraject (tot en met 2017) voor de inrichting van een Klant Contact Centrum en de organisatiebrede verbetering van de dienstverlening.			
3-5. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 1 en 2 behorend bij het speerpunt “Goede dienstverlening”.			

Organisatie		<i>Portefeuillehouder: R.A.J. Scholten / H. van der Hoeve</i>	
<i>Activiteiten:</i>		<i>Uitvoering in 2016:</i>	
1. Uitwerken programma organisatie-ontwikkeling 2. Verbeteren informatieveiligheid 3. Verder ontwikkelen gemeentelijke samenwerking. 4. Implementeren vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen 5. Invullen gevolgen Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming. <i>Collegeprogramma 2014-2018</i> 6. De gemeente geeft het goede voorbeeld met efficiënt energiebeheer van eigen gebouwen, duurzame inkoop en duurzaam beheren van de openbare ruimte. 7. Een door de raad vastgestelde visie op de regisserende gemeente. 8. Een opgesteld strategisch personeelsbeleid met opleidingsplan. 9. Een uitgevoerd opleidingsplan. 10. De gemeentelijke organisatie (aansturing en structuur) is afgestemd op het model "regisserende gemeente".		1. Uitvoeren jaarplan.. 2. Vaststellen en uitvoeren jaarplan informatiebeveiliging. 3. Onderzoek naar samenwerking op gebied van bedrijfsvoeringstaken.. 4. Opstellen openingsbalans voor de verschillende belaste activiteiten. 5. Onderzoek naar van de gevolgen van de nieuwe verordening en de aanpassingen implementeren. 6. Uitvoeren evaluatie duurzaam inkopen. 7. Gerealiseerd. 8. Vaststellen beleidsplan. 9. Na vaststellen van het beleidsplan start de uitvoering. 10. Gerealiseerd.	

Toelichting:

1. In 2015 is een programma opgezet om gestructureerd en in samenhang die inspanningen te realiseren die nodig zijn om de gemeentelijke organisatie sterk en toekomstbestendig te maken. Het programma heeft onder meer gericht op het personeelsbestand, procesmatig en zaakgericht werken en de werkomgeving (gemeentehuis). In de paragraaf bedrijfsvoering is een verdere uitwerking hiervan opgenomen. De eerder vastgestelde Regieagenda (januari 2015) maakt nu onderdeel uit van dit programma.
2. In 2014 is het beleidsplan informatieveiligheid door het college vastgesteld.
3. Aandachtspunten op dit moment zijn salaris- en personeelsadministratie en ICT.
4. Als gevolg van de invoering vennootschapsbelastingplicht voor overheidsondernemingen moet met ingang van het begrotingsjaar 2016 vennootschapsbelasting over de belaste activiteiten afgedragen worden.
5. De Europese Commissie werkt op dit moment aan een nieuwe Algemene Verordening Gegevensbescherming. De verordening is een aanvulling op de Nederlandse Wet bescherming persoonsgegevens (WBP), die regelt hoe organisaties moeten omgaan met persoonlijke informatie van werknemers, klanten, patiënten en relaties.
- 8-9. Uitwerking van deze onderdelen vindt plaats binnen het programma organisatieontwikkeling dat verder toegelicht wordt in de paragraaf bedrijfsvoering.
10. De nieuwe organisatiestructuur en aansturing is per 1-1-2015 ingevoerd.
- 6-10 De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 3 behorend bij het speerpunt "Bevorderen duurzame ontwikkeling" en bij de prestatieafspraken 3 en 4 behorende bij het speerpunt "Zelfstandige regisserende gemeente".

Wat mag dat kosten?

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lasten bestaand beleid	6.820	6.483	4.772	4.809	4.785	4.893
Lasten nieuw beleid			- 566	- 750	- 495	- 556
Lasten totaal	6.820	6.483	4.206	4.059	4.290	4.337
Baten bestaand beleid	1.275	925	905	827	799	687
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	1.275	925	905	827	799	687
Saldo	- 5.545	- 5.558	- 3.301	- 3.232	- 3.491	- 3.650

Specificatie lasten nieuw beleid

Bedragen * € 1.000		Begrotingsjaar			
Lasten		2016	2017	2018	2019
<u>Meerjarenramingen:</u>					
1.	Structurele verlaging van rentepercentages.	- 223	- 215	- 205	- 196
2.	Incidentele verlaging van rentepercentages.	- 282	- 256		
3.	Structureel resultaat financiële doorlichting.	- 260	- 270	- 270	- 270
4.	Voordeel uitbesteding Openbare Ruimte.	-2 2	- 22	- 33	- 103
5.	Versterking lokale democratie.	30			
6.	Aanschaf tool voor verplichting elektronisch aanbesteden.	13	5	5	5
7.	Invoering Vennootschapsbelasting voor overheids-ondernemingen.	18	8	8	8
8.	Programma organisatieontwikkeling.	150			
9.	Dienstverlening op locatie aan huis.	10			
10.	Afdracht vennootschapsbelasting.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
11.	Herinrichting gemeentehuis.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
<u>Meerjareninvesteringsplan:</u>					
Investerings- bedrag:					
1.	Vervanging bedrijfsmiddelen ICT voor de jaren 2016 t/m 2019: € 377.000 per jaar gedekt uit de reserve ICT.	1.508			
Totale lasten		- 566	- 750	- 495	- 556

Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Omschrijving

De algemene dekkingsmiddelen kenmerken zich door hun vrije bestedingsdoel. De belangrijkste algemene dekkingsmiddelen zijn de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de onroerendezaakbelastingen. In het overzicht worden dan ook de baten vermeld die niet reeds in de diverse programma's zijn opgenomen.

In dit hoofdstuk is eveneens het in de begroting opgenomen bedrag voor 'onvoorziene uitgaven' opgenomen.

Overzicht

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Realisatie 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lokale heffingen	5.741	6.138	5.851	5.911	5.975	6.040
Algemene uitkering	28.457	42.265	41.597	40.906	40.413	40.393
Dividend uitkeringen	164	161	150	150	150	150
Saldo financieringsfunctie	- 17	- 572	- 606	- 606	- 606	-606
Overige alg. dekkingsmidd.	1.594	1.925	1.883	1.883	1.883	1.883
Totaal	35.940	49.917	48.876	48.245	47.816	47.861
Onvoorziene uitgaven	-	- 57	- 58	- 58	- 58	- 58

De in het bovenstaande overzicht vermelde bedragen zijn netto bedragen. Dit houdt in dat op de verkregen baten de daarop betrekking hebbende kosten (zoals interne uren en invorderingskosten) in mindering gebracht.

Lokale heffingen

De belastingopbrengsten in het bovenstaande overzicht zijn opgenomen zonder rekening te houden met de kwijtschelding. Voor een inhoudelijke toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen.

Algemene uitkering

De Algemene uitkering is gebaseerd op de mei circulaire 2015. Op basis van deze circulaire is een berekening gemaakt waaruit de volgende inkomsten blijken:

(bedragen * € 1.000)

Jaar	Algemene uitkering autonoom	Integratie- Uitkering WMO	Sociaal Domein	Algemene uitkering totaal
2016	23.126	2.665	15.949	41.740
2017	22.888	2.761	15.400	41.049
2018	22.892	2.761	14.928	40.581
2019	23.145	2.761	14.654	40.560

De ontwikkelingen in de algemene uitkering zijn verwerkt in de programmabegroting 2016-2019.

Dividend

Dividend wordt ontvangen van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en van Waterbedrijf Vitens.

Saldo financieringsfunctie

Onder het saldo van de financieringsfunctie moet worden verstaan het saldo van (a) de betaalde rente over de aangegane leningen en over de aangetrokken middelen in rekening-courant en (b) de ontvangen rente over de uitzettingen.

Overige algemene dekkingsmiddelen

Dit betreft de rente over de eigen financieringsmiddelen.

Onvoorzien

Dit bedrag is in de begroting beschikbaar voor uitgaven welke onvoorzien, onvermijdbaar en onuitstelbaar zijn. De aanwending hiervan vindt plaats in het kader van de voortgangsrapportage.

Wat mag dat kosten?

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lasten bestaand beleid	466	414	728	728	728	728
Lasten nieuw beleid						
Lasten totaal	466	414	728	728	728	728
Baten bestaand beleid	36.406	50.281	49.521	48.890	48.486	48.531
Baten nieuw beleid			25	25		
Baten totaal	36.406	50.281	49.546	48.915	48.486	48.531
Saldo	35.940	49.867	48.818	48.187	47.758	47.803

Specificatie baten nieuw beleid

Bedragen * € 1.000		Begrotingsjaar			
		2016	2017	2018	2019
Baten					
<u>Meerjarenramingen:</u>					
1. Precario belasting op leidingen.		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
2. Incidentele rijksmiddelen "Gezond in de Stad".		25	25		
Totale lasten		25	25	-	-

DEEL 2

DE PARAGRAFEN

Paragraaf 1 Lokale heffingen

1.1 Inleiding

De paragraaf lokale heffingen geeft inzicht in het beleid en de uitvoering ten aanzien van de lokale heffingen. De raad bepaalt het belastingbeleid in beginsel samenhangend met het vaststellen van de begroting. Daar vindt de integrale afweging plaats. Beleidsmatige wijzigingen worden in deze paragraaf van de programmabegroting – voor zover relevant – toegelicht. Redactionele en technische wijzigingen van de belastingen worden in een afzonderlijk raadsvoorstel toegelicht.

In 2015 is besloten om de uitvoering van de belastingtaak samen met de gemeente Apeldoorn, Lochem, Voorst en Zutphen onder te brengen in een nieuwe gemeenschappelijke regeling: Tribuut belastingsamenwerking. Het bedrijfsplan van Tribuut gaat uit van geharmoniseerde processen. Deels betekent dat ook harmonisering van beleid. Tribuut start per 1-1-2016 en werkt vanuit het gemeentehuis in Epe.

1.2 Beleidskaders

Het beleid betreffende de lokale heffingen is opgenomen in:

- de diverse belastingverordeningen en –regelingen;
- de nota lokale heffingen;
- de notitie woonlasten;
- het coalitieakkoord 2014-2018;
- landelijke wet- en regelgeving.

1.3 Stand van zaken, ontwikkelingen en beleidsaanpassingen

1.3.1 Algemeen tarievenbeleid

In het coalitieakkoord is ten aanzien van de belastingen en heffingen het volgende bepaald:

- Belastingen en heffingen worden waardevast gehouden door de tarieven minimaal te verhogen met het inflatiepercentage. Dit percentage bedraagt 0,55% voor 2015.
- Retributies (heffingen waar een individuele tegenprestatie van de overheid tegenover staat) zijn waar mogelijk 100% kostendekkend.

Een overzicht van geraamde algemene dekkingsmiddelen is opgenomen in deel 3. Bij de belastingvoorstellen zijn overzichten met kosten en baten opgenomen van de retributies.

1.3.2 Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

De OZB is een algemene heffing die bestaat uit een eigenaren- en gebruikersdeel. Het gebruikersdeel wordt alleen van niet-woningen geheven. Woongedeeltes binnen niet-woningen zijn vrijgesteld van OZB. Voor het jaar 2016 gelden de WOZ-waarden per peildatum 1-1-2015. Ontwikkelingen in de waarde als gevolg van de jaarlijkse herwaardering worden gecompenseerd via het tarief.

Om een beheerste lastenontwikkeling te waarborgen is de zogenaamde macronorm OZB afgesproken. Die houdt in dat de OZB in Nederland als geheel niet meer mag stijgen dan een bepaald percentage. Voor 2016 blijft de gemeente Epe onder de macronorm.

1.3.3 Reinigingsheffingen

De heffingen dekken de kosten van inzameling en verwerking van huisvuil, bedrijfsafval en het brengen van huisvuil naar het recycleplein. De kosten voor verwerking van huishoudelijk afval dalen fors. De uitbesteding van de buitendienst en de regionale belastingsamenwerking en daarmee gepaard gaande kostenverlaging werkt ook door in deze heffing. In 2016 ontvangt de gemeente de aflossing van een lening aan Stivam/Essent, ook dit zorgt ervoor dat de tarieven dalen. De tarieven dalen met 4,1%.

1.3.4 Rioolheffing

In het gemeentelijk rioleringsplan was een extra tariefsverhoging van 10,8% voorzien. Vanwege lagere lasten als gevolg van het uitbesteden van de buitendienst en de regionale belastingsamenwerking, kan worden volstaan met een tariefsverhoging van 10,4%. Daarmee is de rioolheffing volledig kostendekkend.

1.3.5 Forensenbelasting

Dit betreft de heffing op gemeubileerde woningen die beschikbaar worden gehouden door mensen die niet in de gemeente Epe wonen. De WOZ-waarde is de grondslag voor de heffing. Het tarief is een percentage van de waarde. Waarde-ontwikkelingen worden vereffend via het tarief. Er is een minimumtarief en een maximumtarief. Het minimum is gelijk aan het tarief voor een jaarplaats bij de toeristenbelasting.

1.3.6 Hondenbelasting

De hondenbelasting is een doelbelasting. Er is een koppeling tussen de kosten van voorzieningen voor hondenbezitters en de heffing. Die voorzieningen worden alleen binnen de kommen getroffen, zodat het buitengebied is vrijgesteld. Met een trendmatige tariefsverhoging en onttrekking aan de egaliseringsreserve worden de lasten volledig verhaald.

1.3.7 Precariobelasting

Deze belasting wordt geheven voor het hebben van voorwerpen op, onder of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. In het collegeprogramma is afgesproken om te komen tot vereenvoudiging van gemeentelijke belastingen. In dat licht wordt het marktgeld omgevormd tot precariobelasting. De tariefstructuur voor standplaatsen wordt vereenvoudigd.

In de perspectiefnota 2016 heeft de raad uitgesproken in principe precariobelasting op kabels en leidingen te willen heffen. Daartoe wordt een tarief opgenomen in de verordening. Vanwege onzekerheden die met deze heffing samenhangen, is vooralsnog geen inkomst geraamd.

1.3.8 Toeristenbelasting

In het coalitieakkoord is bepaald dat als er extra uitgaven zijn op het gebied van recreatie en toerisme, de toeristenbelasting daarvoor wordt verhoogd. Voor 2016 zijn geen extra uitgaven opgenomen. Het tarief blijft ongewijzigd. De raad heeft dat in april 2015 al vastgesteld.

1.3.9 Baatbelasting riolering en rioolaanleg- en aansluitgeld

Deze belastingen dienen ter dekking van de kosten die gemoeid zijn met de aanleg van riolering. In het buitengebied is de aanleg van riolering voltooid. We stellen daarom geen nieuwe verordening baatbelasting meer vast. Het tarief voor het rioolaanleg- en aansluitgeld wordt jaarlijks met het inflatiepercentage verhoogd.

1.3.10 Begraafrechten

Er is een voorziening ingesteld om de kosten van onderhoud – ook in de toekomst – te kunnen bekostigen. Als gevolg van de uitbesteding van de buitendienst dalen de lasten. Desondanks is het noodzakelijk om het tarief met 3,5% extra te verhogen conform besluitvorming in 2012. Daarmee wordt de voorziening gestabiliseerd. In het kader van vereenvoudiging van belastingheffing vervalt voor nieuwe gevallen de mogelijkheid om het onderhoud per jaarlijkse aanslag te betalen.

1.3.11 Leges

Leges betreffen vergoedingen voor allerlei gemeentelijke dienstverlening (o.a. vergunningen, paspoorten, trouwen). Nieuw is een tarief voor het buiten behandeling stellen van onvolledige aanvragen bouwvergunningen. Alle leges bij elkaar zijn voor 86% kostendekkend.

1.3.12 Marktgeld

Deze belasting vervalt en wordt opgenomen in de precariobelasting.

1.4 Kengetallen Belastingen

1.4.1 Kostendekking

Behalve de leges zijn de overige heffingen 100% kostendekkend, mede door inzet van tarief egaliseringsreserves. Het betreft de hondenbelasting, begraafrechten, reinigingsheffingen en rioolheffingen. In het raadsvoorstel betreffende de wijzigingen van de belastingverordeningen zijn deze kostendeckingen nader gespecificeerd.

1.4.2 Kwijtschelding

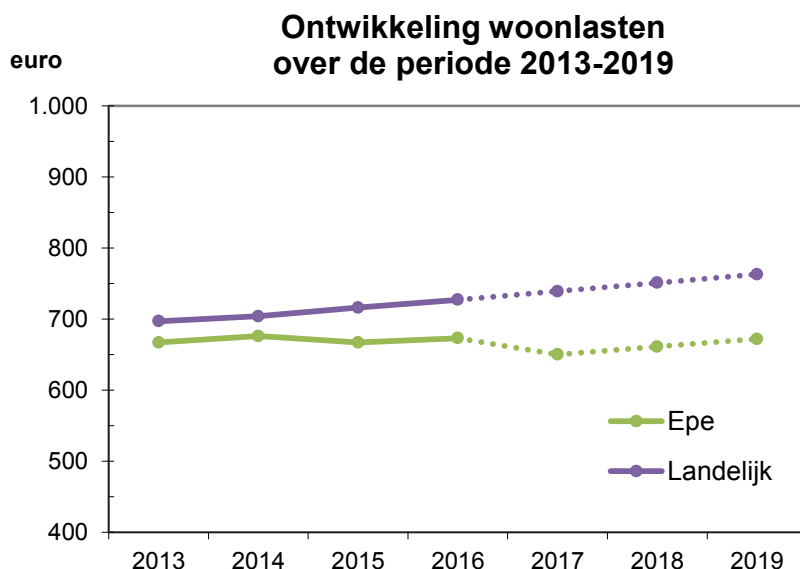
In Epe kan voor afvalstoffenheffing en rioolheffing voor gebruikers kwijtschelding worden verleend. De gemeente kan binnen de kaders van de rijksregelgeving beperkt eigen beleid voeren. Epe maakt maximaal gebruik van die mogelijkheden. Voor zover mogelijk wordt geautomatiseerd kwijtschelding verleend op basis van reeds bekende gegevens. Op basis van het beeld van de afgelopen jaren wordt een autonome daling van de te verlenen kwijtschelding voorzien.

De kwijtscheldingsgegevens van de gemeente worden door het belastingkantoor van de waterschappen (GBLT) gebruikt. Daardoor hoeven inwoners slechts één keer kwijtschelding aan te vragen. Gebleken is dat GBLT andere kwijtscheldingsnormen hanteert dan de gemeente, waardoor er bij inwoners onduidelijkheid ontstaat. Dit leidt tot vragen aan de gemeente. Tribuut zal de afspraak met GBLT daarom heroverwegen.

1.4.3 Woonlasten

Het beleid is gericht op een woonlastenontwikkeling onder het landelijk gemiddelde. Tot de woonlasten worden gerekend de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Hieronder een weergave van de ontwikkeling van de woonlasten. Voor de landelijke ontwikkeling is uitgegaan van de gemiddelde trendmatige stijging van de afgelopen jaren (1,6%). Voor Epe is rekening gehouden met:

- een inflatiecorrectie van 0,5%;
- extra tariefstijgingen rioolheffing conform het GRP;
- lagere lastenontwikkeling als gevolg van nieuw afvalbeleid en aanbestedingsvoordelen.

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

2.1 Inleiding

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente Epe om structurele en niet-structurele financiële risico's op te kunnen vangen om zijn taken te kunnen voortzetten. Hiertoe wordt in deze paragraaf de relatie gelegd tussen de **weerstandscapaciteit** (de middelen die de gemeente in staat stellen om financiële tegenvallers op te vangen) en de aanwezige **risico's**. Op welke manier de gemeente risico's beheerst wordt vastgelegd in het risicomanagement.

2.2 Beleidskaders

De mate waarin de aanwezige weerstandscapaciteit als voldoende kan worden beschouwd, is afhankelijk van de wijze waarop de gemeente wil omgaan met de aanwezige risico's. Deze beheersing van risico's wordt vastgelegd in het risicomanagement. Risicomanagement wordt gedefinieerd als het identificeren en kwantificeren van risico's en het bepalen van activiteiten die de kans van optreden en/of de gevolgen van risico's beheersbaar houdt of maakt. Het doel is om de beheersing van de risico's een integraal onderdeel te laten zijn van de bedrijfsvoering.

De gemeente Epe voert een risicomijdend en solide financieel beleid. Dit komt ondermeer tot uitdrukking in de wijze waarop in de begroting met risico's wordt omgegaan. Voor een nadere uiteenzetting van het financieel beleid, risico's en berekeningswijzen wordt verwezen naar bijlage 3.

Met betrekking tot de risico's is een risicokaart ontwikkeld waarin de risico's worden weergegeven op de dimensies Effect en Kans. Deze risicokaart is weergegeven in paragraaf 2.4.

2.3 Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen die de gemeente in staat stelt om financiële tegenvallers op te vangen. Onder deze middelen worden verstaan de algemene reserve, de onbenutte belastingcapaciteit op basis van de macronorm en het rekeningresultaat. Als we deze onderdelen omzetten in een tabel ontstaat het volgende beeld:

Weerstandscapaciteit	
	Bedragen * € 1.000
	2016
Algemene reserve	2.000 ²
Onbenutte belastingcapaciteit obv macronorm	38
Begrotingsruimte	23
Onvoorzien	58
Totaal	2.119

2.4 Risico's

De inventarisatie van risico's heeft als doel om de, op het moment van het opstellen van deze begroting, bekende risico's te benoemen en toe te lichten. Onder de risico's worden verstaan risico's die van materiële betekenis zijn in relatie tot de financiële positie van de gemeente. Voor zover risico's als concrete toekomstige financiële verplichtingen te kwantificeren zijn, zijn daarvoor (financiële) voorzieningen gevormd.

Het kwantificeren van risico's is lastig en in veel gevallen zullen de gemaakte keuzes arbitrair zijn. De risico's zijn in een risicokaart (zie volgende pagina) weergegeven waarbij het effect van de

² Verwachte stand na inzet surplus als eenmalig dekkingsmiddel voor incidentele uitgaven en exclusief de storting i.v.m. de equalisatie van het saldo meerjarenbegroting.

gebeurtenis op de financiële positie van de gemeente, is afgezet tegen de kans dat de gebeurtenis zich voordoet. Op basis van het solide financiële beleid van de gemeente worden voor de risico's waarbij het effect op de bedrijfsvoering groot is en de kans reëel tot groot is (de rode vlakken in de risicokaart) maatregelen genomen in de vorm van reserves of (structurele) stelposten in de begroting. De overige risico's (geel en groen) dienen opgevangen te worden in de weerstandscapaciteit.

EFFECT	GROOT ≥ € 150.000	- Borg/garant stelling - Verbonden partijen	- Grondexploitatie en regionale Woningbouwprogrammering. - Sociaal Domein - BUIG-middelen	- Algemene uitkering - Regionalisering basis brandweezorg - Juridische claims & aansprakelijkheid
	SIGNIFICANT	- Renteontwikkeling	-	-
	KLEIN ≤ € 50.000	- Leerlingenvervoer	-	- Planschade claims
		KLEIN	REËEL	GROOT
		KANS		

 = risico in begroting afgedekt door specifieke financiële buffers
 = risico gedekt binnen weerstandsvermogen

2.4.1 Specifiek afgedekte risico's

In de onderstaande tabel worden de met financiële buffers afgedekte risico's vermeld (de rode risico's uit de risicokaart). Hiervan wordt weergegeven hoe ze zijn afgedekt en wat de omvang van de buffer is.

Afgedekt in financiële buffer	Hoe	Omvang buffer
Algemene uitkering	Stelpost structureel	€ 167.000
Bouwgrondexploitatie en Woningbouwprogrammering	Risico reserves	€ 5.232.000
BUIG-middelen	Risico reserve	€ 1.720.000
Risico's Sociaal Domein (voorheen WMO)	Risico reserve	€ 5.343.000
Regionalisering basisbrandweezorg	Risico reserve Stelpost structureel	€ 587.000 € 62.000

Op dit moment lopen er gerechtelijke procedures over claims richting de gemeente. Het effect van deze claims kan door de hoogte ervan groot zijn, de kansen op toewijzing van claims is eveneens groot. Toch zijn er op dit moment nog geen reserves of buffers in de begroting gevormd. De juridische procedures hebben nog een lange weg te gaan. Op het moment dat het effect nauwkeuriger is in te

schatten zal afgewogen worden hoe deze risico's af te dekken. De raad zal daarover separaat geïnformeerd worden. Voor nu wordt het risico gedekt in het weerstandsvermogen.

2.4.2 Af te dekken risico's in het weerstandsvermogen

In de onderstaande tabel worden de risico's vermeld die financieel opgevangen dienen te worden in de weerstandscapaciteit (de gele en groene risico's uit de risicokaart). Hiervan wordt het financiële risico weergegeven (kans maal effect) en of het ontstane financieel effect eenmalig of structureel van aard is.

<i>Afgedekt in weerstandsvermogen</i>	<i>Kans x Effect</i>	
Rente ontwikkeling	€ 10.000	structureel
Juridische risico's	€ 1.055.000	eenmalig
Planschadeclaim	€ 22.000	eenmalig
Verbonden partijen	€ 36.000	eenmalig
Leerlingenvervoer	€ 2.500	structureel
Borg- en garantstelling	€ 558.000	eenmalig
Totaal	€ 1.683.500	

2.4.3 Vervallen risico's

Ten opzicht van de opstelling bij de begroting 2015 en de Jaarstukken 2014 zijn er geen risico's vervallen. De risico uit de regionalisering basisbrandweezorg worden niet meer opgevangen in het weerstandsvermogen maar, conform het beleid, opgevangen in de gevormde risicoreserve basisbrandweezorg.

2.5 Conclusie weerstandsvermogen

De gekwantificeerde risico's afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit laat het volgende beeld zien:

<i>Weerstandsvermogen</i>	<i>2016</i>
Bedragen * € 1.000	
Weerstandscapaciteit	2.119,0
Risico's	1.683,5
Weerstandsvermogen	435,5

Gerekend in ratio's wordt de weerstandscapaciteit ultimo 2016 als volgt weergegeven:

1. Algemene reserve in relatie tot de risico's: 1,2
2. Weerstandscapaciteit in relatie tot risico's: 1,3

De verwachte stand van de algemene reserve op 1 januari 2016 (na inzet van het surplus als eenmalig dekkingsmiddel voor incidentele uitgaven) bedraagt 2,0 mln. Dit ligt op de vereiste minimale omvang.

De ratio weerstandscapaciteit in relatie tot de risico's (1,3) is voldoende. Hierbij wordt aangesloten bij de gangbare kwalificering van het weerstandsvermogen: een ratio boven de 1 is voldoende, tussen de 1,4 en 2 is ruim voldoende en boven de 2 uitstekend.

2.6 Kengetallen

Met ingang van deze begroting is de gemeente verplicht conform het BBV een vijftal kengetallen op te nemen. Deze geven een inzicht in de financiële positie van de gemeente. In de onderstaande tabel worden deze kengetallen weergegeven.

Kengetal	Verslag 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
1a. Netto schuldquote	0,5%	10,6%	4,8%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	- 5,3%	4,5%	-1,1%
2. Solvabiliteitsratio	70%	66%	70%
3. Grondexploitatie	-2,9%	-2,8%	-2,9%
4. Structurele exploitatieruimte	7,7%	4,9%	2,2%
5. Belastingcapaciteit	97%	95%	94%

2.6.1 Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Omdat er bij de door de gemeente verstrekte leningen onzekerheid kan bestaan over of ze allemaal worden terugbetaald wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden.

De gepresenteerde percentages voor de begroting 2015 en 2016 zijn, conform de regelgeving, gebaseerd op het gemiddelde van de drie boekjaren voorafgaand aan de begroting.

Duiding

In de afgelopen jaren zijn de totale schulden van de gemeente gedaald (van € 20 mln. in 2011 naar € 12 mln. in 2014) en de financiële bezittingen (in de vorm van uitgegeven lang- en kortlopende leningen, liquide middelen en overlopende activa) van de gemeente toegenomen met € 3 mln. Dit heeft er eind 2014 toe geleid dat de financiële bezittingen van de gemeente groter zijn dan de totale schulden. Dit komt tot uitdrukking in het negatieve percentage van - 5,3%. Doordat de cijfers voor de begrotingen 2015 en 2016 gebaseerd zijn op een driejaarlijks gemiddelde uit de periode 2011 t/m 2014 lijkt het dat met de begroting 2016 de schuldpositie toeneemt. Echter dit beeld is vertekend. Conform het financiële beleid van de gemeente daalt de schuldpositie. De afgelopen jaren zien we de netto schuldquote dalen van 18% in 2011 naar 0,5% in 2014 en de gecorrigeerde schuldquote zien we dalen van 12% in 2011 naar - 5% in 2014.

2.6.2 Solvabiliteit

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de ratio wordt verstaan het eigen vermogen (algemene en bestemmingsreserves en het gerealiseerde resultaat) als percentage van het balanstotaal.

Duiding

Het solvabiliteitspercentage van de gemeente is de afgelopen jaren gestegen naar 70% in de jaarrekening 2014. Op basis van eerder door de provincie gehanteerde percentages kan dit percentage als voldoende aangeduid worden.

2.6.3 Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale baten. De boekwaarde van de gronden is van belang omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Voor de risico's in de grondexploitatie heeft de gemeente op haar balans een risicoreserve gevormd. De

accountant beoordeeld ieder jaar in de controle de waardering van de gronden op de balans en de hoogte van de gevormde reserve.

2.6.4 Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te beoordelen welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

Duiding

De structurele lasten zijn lager dan de structurele baten per programma ook als daar de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves bij worden opgeteld. In combinatie met het meerjarig perspectief houdt dat in dat de gemeente een structureel sluitende exploitatie heeft.

2.6.5 Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

Duiding

De ontwikkeling van dit kengetal laat zien dat de woonlasten in de gemeente gedaald zijn ten opzichte van het landelijk gemiddelde conform de doelstellingen in het collegeakkoord.

Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen

3.1 Inleiding

In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen wordt het beleidskader over het onderhoud van kapitaalgoederen weergegeven. De belangrijkste criteria in het beleidskader zijn “schoon, heel en veilig”, waarbij het gekozen uitgangspunt de gewenste kwaliteit in verhouding tot de beschikbare middelen is. De kwaliteit en het onderhoud van de kapitaalgoederen is bepalend voor het voorzieningenniveau en de daarmee samenhangende jaarlijkse lasten. Omdat met het onderhoud van de kapitaalgoederen een aanzienlijk deel van de begroting is gemoeid, is een goed overzicht van belang voor het inzicht in de financiële positie van de gemeente. De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen geeft, net als de andere paragrafen, een dwarsdoorsnede van de begroting omdat de kosten van het onderhoud van de kapitaalgoederen over verschillende programma's is verspreid.

3.2 Beleidskaders

Het beleid van de gemeente Epe voor het onderhoud van de kapitaalgoederen is vastgelegd in de onderstaande beleidsplannen:

- Wegenbeleidsplan (2014-2019)
- Gemeentelijk Rioleringsplan: vGRP (2012-2015); actualisatie in 2015.
- Groenstructuurplan / Bomenbeleidsplan (2010); geplande actualisatie in 2016
- Beleidsplan Openbare Verlichting (2012-2017)
- Beleidsplan bruggen (2013-2017)

3.3 Stand van zaken

Hieronder wordt – per gemeentelijk kapitaalgoed – aangegeven wat de stand van zaken is met betrekking tot de uitvoering van het beleid, welke relevante ontwikkelingen er spelen, of er noodzaak is voor bijstelling van het beleid, de financiële consequenties van het beleid en de vertaling ervan in de begroting.

Beleids-en beheerplan	Jaar van vaststelling door Raad	Looptijd t/m	Achterstand onderhoud	Financiële vertaling onderhoud			
				Kosten 2014 ³	Begroting 2015	Structureel m.i.v. 2016	Wijze ⁴
Wegen	2014	2019	Nee	€ 1,14 mln.	€ 1,2 mln.	€ 1,2 mln.	storting voorziening
				-	€ 0,2 mln.	€ 0,2 mln.	structureel budget
Riool	2012	2015	In onderzoek	€ 534.000	€ 595.000	€ 598.000	structureel budget
Bruggen	2013	2017	Nee	€ 19.500	€ 25.000	€ 25.000	storting voorziening
Bomen en groen	2010	-	Nee	€ 1,06 mln.	€ 826.000	€ 826.000	structureel budget
Openbare verlichting	2012	2017	Nee	€ 175.000	€ 89.000	€ 90.000	storting voorziening
Gebouwen ⁵	-	-	Nee	€ 330.400	€ 413.700	€ 344.100 ⁶	storting voorziening

³ De werkelijk gemaakte kosten in het jaar

⁴ Financiële vertaling in de begroting kan plaatsvinden door het instellen van een onderhoudsvoorziening waarin jaarlijks een gelijkblijvend bedrag wordt gestort of een structureel budget waaruit de onderhoudskosten worden betaald.

⁵ Dit zijn o.a. het gemeentehuis, de brandweerkazernes, wijkgebouwen, bibliotheken, dienstgebouwen, de ossenstal, gymlokalen, streekarchief, kinderopvang. Voor al deze panden zijn actuele Meerjarenonderhoudsplannen.

⁶ Storting daalt als gevolg van vervallen storting onderhoud Buitenzijde gymlokalen en stijging van kosten van uitgevoerd onderhoud door derden.

3.3.1 Wegen

In gemeente Epe ligt 784 kilometer in lengte aan wegen. In oppervlakte is dat 2.762.655 m². De helft van deze oppervlakte bestaat uit asfalt, 27% uit elementen en 23% uit onverhard en beton. Jaarlijks wordt het wegereaal geïnspecteerd. Naar aanleiding van de inspectieresultaten wordt een onderhoudsprogramma opgesteld voor het jaar volgend op het jaar waarin de inspectie plaats had. In 2011 is in het kader van bezuinigingen het ambitieniveau voor het onderhoud van wegen verlaagd. Ten behoeve van het groot onderhoud van wegen beschikt de gemeente over een onderhoudsvoorziening. Met ingang van de begroting 2014 is de storting in de voorziening onderhoud wegen structureel verhoogd om het kwaliteitsniveau Laag voor de wegen in de gemeente te handhaven, conform het wegenbeleidsplan 2014-2019.

In 2013 is het hele wegennet geïnspecteerd. Uit de inspectie blijkt dat het kwaliteitsniveau gehaald wordt. Enkele maatregelen zijn voorgesteld en worden uitgevoerd om ook in nabij toekomst op niveau te blijven. De geraamde financiële middelen in de begroting zijn voldoende om het huidige niveau in stand te houden.

3.3.2 Riolering

Het rioolnetwerk in de gemeente is 448 kilometer lang. Daarvan is 228 kilometer drukriolering en 220 kilometer vrijval rioolring. Het drukrioolstelsel is voorzien van 1.020 minigemalen en 28 rioolgemalen. Alle gemalen worden jaarlijks preventief onderhouden. In het – door de Raad - vastgestelde verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan (vGRP) 2012-2015 zijn de benodigde maatregelen voor het verbeteren en in standhouden van de riolering genoemd. De verwachte uitgaven voor onderhoud en vervanging van de riolering zijn daarin opgenomen. De meeste urgente locatie gebaseerd op gebruik, leeftijd en materiaalsoort worden als eerste geïnspecteerd. Hiermee worden risico's verder ingeperkt.

Sinds 2013 is de inspectiestrategie gewijzigd naar gedetailleerde camera-inspecties. Jaarlijks wordt circa 7% (15km) van het areaal geïnspecteerd. Deze wijze van inspecteren wordt de komende jaren doorgezet, de omgang met de bevindingen wordt nader uitgewerkt in het Rioolbeheerplan. Het doel is aan het einde van de planperiode nagenoeg alle riolen in beeld te hebben. Dit vraagt een intensivering van de inspanning, in de planperiode is hiervoor een budget van €150.000,00 opgenomen waarmee ca. 45km extra riool geïnspecteerd kan worden. In 2020 is dan de kwalitatieve toestand van nagenoeg het gehele stelsel in beeld. Het nieuwe GRP – waarin de intensivering van de inspanning wordt beschreven - wordt in januari 2016 aan de Raad ter besluitvorming gelegd.

In 2015 heeft het afkoppelen van hemelwater plaats gevonden in de Enkweg (circa 1 ha), de Markt en omgeving Epe (circa 2 ha) en de Unilocatie Epe (circa 1,5 ha).

3.3.3 Bruggen

De definitie van een brug is een overspanning over water om twee weggedeelten te verbinden. De gemeente Epe heeft in totaal 58 bruggen in eigendom: 38 met een draagconstructie van beton en 20 met een draagconstructie van staal met een kunststof, houten of metselwerk opbouw. In 2014 is er een brug vervangen conform het bruggenbeleidsplan. De planmatige vervanging van de volgende brug is conform het bruggenbeleidsplan in 2017. De kosten voor de vervanging van bruggen worden (met ingang van 2015) betaald uit een daartoe ingestelde reserve. Voor het opvangen van kosten voor het onderhoud van de bruggen is een onderhoudsvoorziening ingesteld. De hoogte van deze voorziening is in lijn met het nieuw opgestelde beleidsplan bruggen.

Uit in 2015 gehouden inspectie blijkt dat het niveau van de bruggen op orde is. Enkele maatregelen zijn voorgesteld en worden uitgevoerd om ook in nabij toekomst op niveau te blijven. De geraamde financiële middelen in de begroting zijn voldoende om het huidige niveau in stand te houden.

3.3.4 Bomen en groen

Het Bomenbeleidsplan en Groenstructuurplan geven de toekomstvisie weer van de gemeente Epe op groen in de openbare ruimte van de bebouwde kommen van Epe, Vaassen, Emst en Oene. In de kernen en het buitengebied (exclusief het bosgebied) staan 45.000 bomen op gemeentelijke gronden. Om de boomveiligheid te waarborgen is een prioritering gemaakt op basis van kwaliteit en gebruiksdruk.

Het onderhoud van de openbare ruimte - waaronder bomen en gazons (43ha) - is vastgelegd in het beeldkwaliteitplan openbare ruimte (BOR). De beeldkwaliteit wordt geborgd door maandelijks een schouw uit te voeren. Voor de centra van Epe en Vaassen is door het college in 2011 besloten het onderhoud in de centra op tenminste het niveau 'basis' en in de wijken op tenminste niveau 'basis' te verzorgen. In 2013 is de kwaliteit voor zandwegen en begraafplaatsen toegevoegd.

Per 1 januari 2015 is het onderhoud van de openbare ruimte uitbesteed aan Axent groen. De overeenkomst met Axent groen heeft een looptijd van 10 jaar. In de overeenkomst is vastgelegd dat Axent groen de openbare ruimte op basisniveau onderhoudt. Gemeente Epe heeft hierin de rol van opdrachtgever en toezichthouder op de geleverde kwaliteit in de openbare ruimte.

In 2015 is het gehele groen areaal geïnspecteerd – in het kader van de nulmeting door aannemer Axent - en hieruit blijkt dat alle groenelementen op niveau zijn. De geraamde financiële middelen in de begroting zijn voldoende om het huidige niveau in stand te houden.

3.3.5 Openbare verlichting

In 2012 is het nieuwe beleids- en beheerplan openbare verlichting 2012-2017 vastgesteld. Het belangrijkste doel van het beleids- en beheerplan openbare verlichting is het leggen van een bestuurlijke, beheersmatige en financiële basis voor de zorg voor de openbare verlichting in de komende vijf jaar met een doorkijk naar de daaropvolgende jaren.

Per september 2009 waren er 5703 masten, 5725 armaturen en 6054 lampen aanwezig in de gemeente. Naar schatting is de huidige stand (2015) per onderdeel 200 stuks meer. De kwaliteit is volgens de huidige normen voldoende maar op een laag niveau. Twintig procent van het totale areaal is verouderd. In het huidige contract wordt daar een deel van vervangen. Verder wordt twee keer per jaar een schouw uitgevoerd, dit resulteerde in 2014 dat er circa 1200 lampen zijn vervangen.

Voor het onderhoud is er een voorziening waarin jaarlijks een bedrag wordt gestort. Op basis van de nieuwe aanbesteding wordt opnieuw beoordeeld of de hoogte van de storting juist is of dat deze bijgesteld dient te worden. De geraamde financiële middelen in de begroting zijn voldoende om het huidige niveau in stand te houden.

3.3.6 Gebouwen

Er zijn 39 gebouwen in beheer en onderhoud bij gemeente Epe, waarvan 6 gymlokalen. Het complete beheer en onderhoud van 27 scholen wordt vanaf 1 januari 2015 door de schoolbesturen verzorgd.

Alle gemeentelijke gebouwen hebben een Meerjaren Onderhoudsplan (MOP). MOP is gericht op het in stand houden van de bestaande gebouwen. Per jaar wordt 50% van de MOP's van de gebouwen geactualiseerd, zodat een cyclus van 2 jaar ontstaat. Een actuele MOP levert een begroting voor de onderhoudsvoorziening en levert tevens de gegevens voor een jaarplanning voor de uitvoering. De kwaliteitsnorm is sober en doelmatig.

Op basis van de Meerjaren Onderhoudsplannen zijn voorzieningen gevormd waaruit het groot onderhoud wordt bekostigd voor het gemeentehuis, de buitenzijde van de gymzalen, de brandweerkazerne Vaassen, kinderopvang St. Crusiusweg, de wijkgebouwen, de bibliotheken, de Ossenstal, gemeentewerf Kweekweg, de Milieustraat Vaassen en het Streekarchief. De reguliere stortingen zijn in de begroting verwerkt. Aan het gemeentehuis zijn in 2015 duurzaamheidsmaatregelen uitgevoerd. De brandweerkazerne in Epe is in juni 2015 opgeleverd en middels een bruikleenovereenkomst aan VNOG beschikbaar gesteld.

De geraamde financiële middelen in de begroting zijn voldoende om het huidige niveau in stand te houden.

Paragraaf 4 Financiering

4.1 Inleiding

De paragraaf financiering heeft tot doel inzicht te verschaffen in de activiteiten die zich richten op het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's, ofwel: treasury.

4.2 Beleidskaders

De gemeente hanteert bij de uitvoering van de treasuryfunctie het treasurystatuut. Het treasurystatuut is voorgeschreven op grond van de Wet fido (Wet financiering decentrale overheid). In dit statuut is de beleidsmatige infrastructuur van de treasuryfunctie vastgelegd in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, richtlijnen en limieten. In september 2014 is een nieuw treasurystatuut vastgesteld. De stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van het treasurybeleid vindt zijn weerslag in deze paragraaf.

4.3 Relevante ontwikkelingen / risico's

4.3.1 Treasurybeheer

De Wet fido geeft twee concrete richtlijnen voor de gemeenten voor het beheersen van renterisico's. Het gaat daarbij om de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

4.3.2 Kasgeldlimiet

Een belangrijk uitgangspunt van de Wet fido is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten. Juist voor kortere financiering geldt dat het renterisico aanzienlijk kan zijn, aangezien fluctuaties in de rente bij korte financiering direct invloed hebben op de rentelasten. Om een grens te stellen aan de korte financiering is in de Wet fido de kasgeldlimiet opgenomen. De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage (8,5%) van het totaal van de jaarbegroting van de gemeente bij aanvang van het begrotingsjaar. Voor Epe bedraagt de kasgeldlimiet voor 2016 ca. € 6.270.000 (zie bijlage). Uitgangspunt is dat het financieringstekort zoveel mogelijk met kort geld wordt gefinancierd omdat het rentepercentage voor kort geld lager is dan het percentage voor leningen met een lange looptijd. Voor het restant van het financieringstekort worden leningen met een langere looptijd aangetrokken.

4.3.3 Renterisiconorm

Het doel van de renterisiconorm is het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente op de rentelasten van de organisatie. Dit wordt bereikt door een limiet te stellen aan dat deel van de vaste schuld waarover het rentepercentage in een bepaald jaar moet worden aangepast aan de op dat moment geldende markttarieven. De bedoelde aanpassingen van rentepercentages doen zich voor bij herfinanciering en renteherziening. De renterisiconorm stelt dat per jaar maximaal 20% van het begrotingstotaal in aanmerking mag komen voor herfinanciering en/of renteherziening. De renterisiconorm bedraagt € 14.000.000 (zie bijlage 9). Het renterisico voor 2016 bedraagt € 250.000 en blijft ruim onder de renterisiconorm.

4.4 Financiering

4.4.1 Financieringspositie

Voor 2016 bedraagt het financieringstekort € 19 miljoen (op begrotingsbasis). Dit tekort wordt gefinancierd met kortlopende en langlopende geldleningen.

Bij het opstellen van de begroting is uitgegaan van de volgende percentages:

Rente kort:	2,0%
Rente lang:	3,5%

In de meest recente rentevisie van De Nederlandse Bank d.d. juni 2015 worden de volgende percentages verwacht:

Rentevisie DNB	2016
Rente kort	0,0 %
Rente lang	1,1 %

De rentevisie van De Nederlandse Bank geeft aanleiding om het rentepercentage in de begroting (tijdelijk c.q. structureel) te verlagen naar:

Rente MJB	2016	2017	2018	2019
Rente kort	0,3%	0,5%	1,5%	1,5%
Rente lang	1,4%	1,5%	3 %	3 %

4.4.2 Leningenportefeuille

In totaal staat begin 2016 ca. € 570.000 aan langlopende geldleningen uit. Het gemiddelde rentepercentage van deze leningen bedraagt 5,7%. De laatste langlopende lening is in 2000 afgesloten.

In het kader van het financieel toezicht publiceert de provincie jaarlijks een overzicht van de schuldenpositie van de gemeenten in Gelderland. Uit dat overzicht blijkt dat de netto schuld per inwoner van Epe in vergelijking met de andere 54 gemeenten laag is. In de publicaties van de afgelopen drie jaar (2011-2013) staat Epe op een 7e plaats van de gemeenten met de minste schulden.

4.4.3 Uitzettingen

Op 15 december 2013 is de wet verplicht schatkistbankieren van kracht geworden. Vanaf dat moment zijn alle decentrale overheden (provincies, gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen in de vorm van een openbaar lichaam) verplicht om hun overtollige middelen in de schatkist aan te houden. Voor Epe betekent dat de tijdelijke overtollige middelen gestort worden in de schatkist van het rijk.

Daarnaast heeft de gemeente diverse uitzettingen/beleggingen bij o.a. de BNG en Vitens uit hoofde van haar publieke taak.

4.5 Wet Hof

Ingaande 2014 is de wet Hof van kracht. In de wet Hof zijn bepalingen opgenomen over het maximale toegestane EMU-saldo van de overheid en eventuele mogelijke sancties bij overschrijding van de deze norm.

In het bestuurlijk overleg tussen rijk en de decentrale overheden zijn afspraken gemaakt over het aandeel van de decentrale overheden in het EMU-saldo. Het betreft een macronorm voor de decentrale overheden gezamenlijk, die niet onderverdeeld wordt in een (micro)norm per individuele overheid.

Ontwikkeling EMU-saldo decentrale overheden (percentage van het bruto binnenlands product)

	2013	2014	2015	2016 ⁷	2017
tekortnorm	- 0,5%	- 0,5%	- 0,5%	- 0,4%	- 0,3%
realisatie (CBS)	- 0,3%	- 0,3%			
raming (CPB)			-0,3%	-0,2%	-0,2%

In 2013 en 2014 was het werkelijke EMU-saldo van de decentrale overheden lager dan de tekort norm. Voor de jaren 2015, 2016 en 2017 wordt, op basis van ramingen van het Centraal Planbureau, verwacht dat de decentrale overheden binnen de afgesproken norm blijven van het financieel akkoord.

Jaarlijks wordt in de septembercirculaire een lijst met referentiewaarde per individuele overheid gepresenteerd. Deze referentiewaarden zijn voornamelijk bedoeld om individuele decentrale overheden een richtsnoer te geven voor het toegestane tekort op individueel decentraal niveau. Met het rijk is overeengekomen dat in deze kabinetsperiode geen sancties worden opgelegd bij een overschrijding van de tekortnorm van de gezamenlijke decentrale overheden. Deze kabinetsperiode wordt gezien als een proefperiode, waarin ervaring wordt opgedaan met de procedurebepalingen die in de Wet Hof zijn opgenomen.

4.6 Conclusie

De financiering en tijdelijke uitzettingen van overtollige middelen vinden plaats binnen de kaders van het treasury statuut. De richtlijnen van de Wet fido (de kasgeldlimiet en de renterisiconorm) zullen niet worden overschreden.

⁷ Eind 2015 wordt in bestuurlijk overleg gezien of op basis van de dan beschikbare realisaties de geprojecteerde daling in 2016 en 2017 verantwoord en mogelijk is.

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering

5.1 Inleiding

De paragraaf bedrijfsvoering heeft tot doel om inzicht te geven in de stand van zaken en de beleidsvoornemens op het gebied van de bedrijfsvoering aangezien een goede bedrijfsvoering van belang is voor een succesvolle uitvoering van de beschreven programma's. Onder bedrijfsvoering wordt daarbij verstaan personeel en organisatie, informatievoorziening en automatisering, financiën, huisvesting (incl. facilitaire zaken), interne communicatie en juridische zaken (PIOFHA-JC).

5.2 Beleidskaders

Het beleidskader voor de inrichting van de organisatie en de bedrijfsvoering is vastgelegd in het bestuurs- en managementconcept. In het bestuurs- en managementconcept wordt beschreven hoe er gewerkt, gemanaged, bestuurd en samengewerkt wordt binnen de gemeente Epe. Het bestuurs- en managementconcept is (juridisch) vertaald in een aantal formeel vastgestelde verordeningen en regelingen. Enkele belangrijke daarbij zijn het organisatiebesluit, de mandaatverordening en de beheersverordeningen.

5.3 Beleidsvoornemens voor 2016

Hierin wordt per onderdeel van de bedrijfsvoering ingegaan op de aandachtspunten in 2016.

5.3.1 Organisatie

Maatschappelijke ontwikkelingen (de burger centraal en de decentralisatie van taken, producten en diensten) vragen om een permanent proces van verbeteren van werkprocessen en het toekomstbestendig maken van de organisatie voor een adequate gemeentelijke taakuitvoering. Het verder doorvoeren van het sturingsmodel regiegemeente en de verdere ontwikkeling van de gemeentelijke dienstverlening, waaronder de e-overheid, zijn hierin twee hoofdprocessen.

Regie

Centraal in de ontwikkeling staat de gemeentelijke rol die zich meer richt op sturen-leiden-coördineren en de uitvoering in belangrijke mate overlaat aan burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven. De gemeente zoekt nadrukkelijk de samenwerking met inwoners, partners in de samenleving en regio-/buurgemeenten. In januari 2014 is door de raad het visiedocument "Regisserende gemeente Epe" vastgesteld. Dit document bevat onder meer de visie van de gemeente op regie, de instrumenten die ingezet kunnen worden, een afwegingskader voor onder regie te brengen taken en de richting voor de samenwerking met gemeenten in de regio en omliggende gemeenten. Aan de visie is een zogenaamde regie-agenda gekoppeld met de uit te voeren activiteiten en projecten.

Dienstverlening

Centraal in de dienstverlening staat de vraag van de klant. De verdere ontwikkeling van de gemeentelijke dienstverlening is gebaseerd op vijf principes: mensgericht; snel en zeker; toegankelijk en bereikbaar; eenmalig verstrekken van gegevens, transparant en aanspreekbaar: de activiteiten richten zich op het aanpassen van processen, systemen en organisatie en op cultuur en gedrag om de dienstverleningsvisie breed in de organisatie uit te dragen en vorm te geven. De verdere vormgeving van de visie vindt plaats door een groot aantal projecten om te voldoen aan de landelijke eisen gericht op de e-overheid. Daarbij zijn de twee centrale aandachtsgebieden het realiseren van een Klant Contact Centrum en het opzetten van een set van basisregistraties dat het vastleggen van gegevens regelt en het meervoudig gebruik daarvan.

Ontwikkeling

Door de uitwerking van de onderdelen regie en dienstverlening ontwikkelt de organisatie zich naar een flexibele en kwalitatief hoogwaardige, compacte organisatie die effectief en responsief kan opereren. Voortvloeiend uit vorenstaande is per 1-1-2015 de organisatieopzet vernieuwd met als basis procesgericht denken en werken. Door de aan een product gekoppelde activiteiten in processen te ordenen ontstaat er een efficiëntere werkwijze en een verbetering in de dienstverlening. De nieuwe organisatie heeft de afdelingen Samenleving (incl. het Klant Contact Centrum) en Ruimte met de

processen gericht op het sociale en ruimtelijke domein, de afdeling Ondersteuning met de interne ondersteunende processen en de afdeling directie met de processen rond Planning en Control. Voor de verdere ontwikkeling is een programma organisatieontwikkeling opgezet waarin de activiteiten en projecten binnen de hoofdprocessen regie (de regie-agenda) en dienstverlening samengebracht zijn en beoogt gestructureerd en in samenhang die inspanningen te realiseren die nodig zijn om de gemeentelijke organisatie sterk en toekomstbestendig te maken. Het programma volgt hierna in een samengevatte vorm met het overzicht van de activiteiten, de tijdsplanning en de mijlpalen/resultaten in uitwerking daarvan.

Programma organisatieontwikkeling

De ontwikkeling van de organisatie op basis van de visies op regie en dienstverlening is een meerjarig traject. Een ontwikkeling die ook beïnvloed wordt door maatschappelijke en bestuurlijke ontwikkelingen. Voor de komende periode zijn de activiteiten in kaart gebracht die uitgevoerd gaan worden. Voor elke activiteit is een aantal mijlpalen/resultaten gedefinieerd waarmee de voortgang van het proces bestuurlijk kan worden gemonitord. Bij de begroting worden de activiteiten en planning van de regieagenda geactualiseerd en bij de jaarrekening wordt er teruggeblikt op de behaalde resultaten.

<i>Activiteiten</i>	<i>Planning</i>	<i>Mijlpalen/resultaten</i>	<i>Toelichting</i>
Dynamischer personeelsbestand			
Realiseren van grotere mobiliteit	2016	- Afspraken over inzet, klussen en samenwerking. - Afspraken met gemeente Apeldoorn over HRM advisering. - Uitgevoerd medewerkers-tevredenheidsonderzoek.	
Vertalen impact interne en externe ontwikkelingen op competenties medewerkers*	2016	- Vernieuwen competentieprofielen. - Opstellen strategisch opleidingsplan. - Uitgevoerd medewerkers-tevredenheidsonderzoek.	Nieuwe rollen en werkwijzen medewerkers in het kader van de visie op de regisserende gemeente en de uitwerking van de motie SGP/CU worden bij de uitvoering betrokken*
Vergroten vakmanschap vanaf 2017	2017 / 2018	- Voorstel tot structureel ophogen opleidingsbudget. - Uitgevoerd medewerkers-tevredenheidsonderzoek.	
Proces gestuurd en projectmatig werken			
Trainingen voor alle managers en teamleiders	2016	Trainen van proceseigenaren en procesverantwoordelijken.	
Projectmatig werken*	2017	Implementeren projectmatig werken.	
Realiseren procesgerichte Planning & Control cyclus	2018	Onderzoek naar verbeteringen planning & control cyclus, incl. behoefte aan managementinformatie.	

Vaststellen kaders processturing*	2016	• Toebedelen gemeentelijke taken aan hoofdprocessen • Vaststellen functiebeschrijvingen, rollen en bevoegdheden. • Inrichting overlegstructuur.	Nieuwe organisatiestructuur geïmplementeerd per 1-1-2015*
Implementeren zaakgericht werken*	2018	• 80% van gemeentelijke processen in zaaksysteem. • Digitaliseren papieren archief in e-depot.	
Ingericht Klant Contact Centrum (KCC)	2017	• Implementatie KCC inrichting. • Implementatie digitaal kanaal. • Aansluiten landelijke voorzieningen.	
Passende huisvesting/werkomgeving			
Realiseren masterplan huisvesting*	2016	• Ontwikkelen masterplan: renovatie en Het Nieuwe Werken inclusief KCC. • Bepalen IT en telefonie concept.	
Uitvoeren masterplan	2018	• Realiseren renovatie. • Realisatie tijdelijke huisvesting. • Realisatie inrichting.	
Uitvoeren gemeentelijke taken & samenwerking			
Implementatie nieuwe structuur onderhoud en beheer openbare ruimte**	2015	• Bedrijfsplan voor uitbesteding beheer en onderhoud openbare ruimte. • Aanbesteding conform opgesteld programma van eisen/bestek. • Privatisering buitendienst.	Privatisering gerealiseerd.
Onderzoek naar en implementatie van gemeentelijke samenwerking op bedrijfsvoeringtaken**	2016	• Bedrijfsplan voor samenwerking op het gebied van P&O met gemeente Apeldoorn. • Implementatie samenwerking P&O met gemeente Apeldoorn. • Bedrijfsplan voor een regionaal samenwerkingsverband ten behoeve van gezamenlijke inkoop. • Implementatie regionaal samenwerkingsverband voor inkoop. • Onderzoek naar mogelijkheden voor organisatiebrede ICT samenwerking met gemeente Apeldoorn.	
Implementeren nieuwe structuur uitvoering taken drie decentralisaties sociale domein**	2016		Inzicht in implementatie via afzonderlijke rapportages.
Versterken beleidscyclus: onderdeel evaluatie uitwerken**	2016	• Standaard format voor beleidsevaluatie. • Implementatie werkwijze beleidsevaluatie in beleidscyclus.	
* Activiteiten/projecten afkomstig van regie-agenda (onderdeel van de visie op de Regisserende gemeente Epe) en onderdeel van het programma organisatie ontwikkeling. ** Activiteiten/projecten afkomstig van regie-agenda die niet zijn opgenomen in het programma organisatieontwikkeling. Deze activiteiten blijven derhalve separaat vermeld in bovenstaand overzicht.			

5.3.2 Communicatie

Raadscommunicatie

Raadscommunicatie - vooral op gezette tijden en via social media – blijft net als in voorgaande jaren de aandacht houden, onder andere om de bekendheid van de gemeenteraad als collectief te vergroten. De inzet van communicatie rond de raad wordt vastgelegd in een uitvoeringsplan.

Burgerparticipatie

Het betrekken van inwoners bij de ontwikkeling van beleid, met de participatieladder als leidraad én in eenvoudige taal, blijft een speerpunt. Het wordt steeds meer een interactief proces waarbij de nadruk niet alleen meer ligt op zenden, maar ook op “raadplegen” en “adviseren”. In 2016 wordt ook aan burgerparticipatie invulling gegeven via een burgerpanel. Dit panel biedt als platform voor inwoners een stevige basis om actief burgerschap eenvoudig te stimuleren. Inwoners kunnen input geven op beleid en concrete onderwerpen, waardoor de trajecten een breder inwonersperspectief krijgen.

C factor

Om meer vanuit het perspectief van de inwoners te denken en hen meer ruimte te geven om mee te denken, moet communicatie blijvend verankerd zijn binnen het ontwikkelen van beleid. Met de C factor worden ambtenaren met regelmaat getraind om effectief beleid te ontwikkelen en goed te communiceren.

Digitale dienstverlening

In 2016 wordt de nieuwe website van de gemeente Epe gelanceerd. Het verbeteren en uitbreiden van digitale dienstverlening, vraagt om een accentverschuiving richting digitale media. Digitale media vragen daarbij een specifiek advies over communicatie, boodschap, maar ook over tijdstip en inzet van middelen (denk aan sociale media). De accentverschuiving betekent ook dat keuzes gemaakt moeten worden met betrekking tot de inzet van traditionele middelen.

Interne communicatie

Goede interne communicatie is een voorwaarde voor een soepel verlopende externe communicatie. Het bindt en boeit medewerkers en dat zijn juist de ambassadeurs van de organisatie. Extra inzet wordt gepleegd op interne communicatie, met name door het doorontwikkelen van het intranet WhatsEpe.

5.3.3 Informatievoorziening en automatisering

De gemeente Epe is een informatie- en kennisintensieve organisatie die voor de uitvoering van vrijwel al haar taken afhankelijk is van beschikbare informatie.

Een adequaat georganiseerde informatiehuishouding waarbij de kwaliteit en beschikbaarheid van informatie voldoende gewaarborgd is van belang. Hierbij is brede (functionele én technische) visie op de informatievoorziening noodzakelijk.

Informatiebeleid

In juli 2014 is het Informatiebeleid voor de periode 2014 – 2017 vastgesteld. Het Informatiebeleid beschrijft de vertaling van de interne en externe ontwikkelingen die op de gemeente Epe afkomen naar doelstellingen, resultaten en uitgangspunten voor de informatievoorziening. Deze worden geconcretiseerd in een projectenportfolio die jaarlijks wordt aangepast. Ook in 2016 dienen dit Informatiebeleid en de bijbehorende projectenportfolio als leidraad voor onze acties.

Informatiemanagement

Belangrijke projecten die in de portfolio staan zijn o.a.: een applicatie voor de regievoering binnen het Sociaal Domein, een applicatie voor elektronisch aanbesteden, digitaal archiveren en de voorbereiding op de nieuwe Omgevingswet.

In 2016 zal verder worden gegaan met de professionaliseren van de contacten met leveranciers, het doorontwikkelen van de vraagsturing en het werken onder architectuur, het verder inrichten van functioneel beheer in de organisatie, het uitvoeren van het informatiebeleid en het uitvoeren van het informatiebeveiligingsplan. Daarnaast adviseert het Team Informatisering bij het programma Organisatieontwikkeling en Het Nieuwe Werken.

ICT

In 2015 wordt een start gemaakt met het vernieuwen en actualiseren van de technische infrastructuur. In 2016 wordt dit project voortgezet en zullen steeds meer mobiele hulpmiddelen in beheer worden genomen.

In 2015 heeft een functioneel en technisch vooronderzoek plaatsgevonden voor een nieuwe telefonie-oplossing. Dit heeft geresulteerd in een aanbestedingsgereed document. De aanbesteding en implementatie zullen in 2016 plaatsvinden.

Het realiseren van koppelingen met (nieuwe) landelijke basisregistraties en gegevensknooppunten zal ook in 2016 op de agenda staan.

5.3.4 Personeel

Personeelsbeleid

Als onderdeel van het programma organisatieontwikkeling wordt gewerkt aan een dynamischer personeelsbestand. In 2016 zal daarnaast verdere invulling gegeven worden aan de uitvoering van de HR-agenda die voortkomt uit de Strategische Personeels Planning. Via het personeelsbeleid wordt gewerkt aan het realiseren van ruimte voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Samenwerking gemeenten

In 2015 vond de voorbereiding plaats op de samenwerking met de gemeente Apeldoorn rond salaris- en personeelsadministratie. In 2016 zal de salaris- en personeelsadministratie van de gemeente Epe worden uitbesteed aan Apeldoorn.

Personele jaarcyclus

Tot slot wordt de kadernota (uit 2004) beoordelen en belonen geactualiseerd. De actualisatie richt zich met name op de personele jaarplancyclus.

5.3.5 Juridische zaken

Juridische capaciteit

Op basis van extern juridisch onderzoek is, gelet op de taken die op de gemeente afkomen en de kwaliteitsverbetering die wordt nagestreefd, besloten de centrale juridische capaciteit op peil te houden en niet in te krimpen. De organisatiebrede "juridische" advies uren zijn gedeeltelijk ondergebracht bij het team Advies en administratie van de afdeling Ondersteuning en gedeeltelijk bij het team Beheer van de afdeling Ruimte. Tussen de juridisch medewerkers vindt structureel overleg plaats en vindt afstemming plaats op het gebied van opleiding, specialisaties, vervanging en kwaliteitszorg.

Verbeteren juridische kwaliteit

In 2015 is de juridische kwaliteit in de organisatie in kaart gebracht. Op basis van de geconstateerde knelpunten zal in 2016 planmatig worden gewerkt aan verbetering van die knelpunten.

Gegevensbescherming

De Europese Commissie heeft een nieuwe Algemene Verordening Gegevensbescherming ingevoerd. De verordening is een aanvulling op de Nederlandse Wet bescherming Persoonsgegevens (WBP), die regelt hoe organisaties moeten omgaan met persoonlijke informatie van werknemers, klanten, patiënten en relaties. In 2016 wordt onderzoek gedaan naar de gevolgen van de nieuwe verordening en worden zo nodig aanpassingen doorgevoerd.

5.3.6 Financiën

Vennootschapsbelasting

Als gevolg van de invoering vennootschapsbelastingplicht voor overheidsondernemingen (Vpb) moet met ingang van het begrotingsjaar 2016 vennootschapsbelasting over de belaste activiteiten afgedragen worden. De daadwerkelijke aangifte zal pas plaatsvinden na afloop van het begrotingsjaar 2016. In 2016 zal de aandacht liggen in het opstellen van de openingsbalans voor de verschillende belaste activiteiten. De situatie op 1 januari 2016 is hierin bepalend.

Inkoopsamenwerking

In 2015 is het project gestart rond het samenwerken in de regio Stedendriehoek op gebied van inkoop per 2016. Hier wordt dit jaar een verdere invulling aan gegeven.

Administratieve processen

Op projectmatige wijze wordt verder uitvoering gegeven aan het vereenvoudigen van administratieve processen.

5.3.7 Planning en control

De activiteiten op het gebied van planning en control zijn beschreven in programma 11 van deel 1 van deze begroting.

In 2016 wordt verdere invulling gegeven aan het project 'vereenvoudiging planning en control', dat tot doel heeft te komen tot een vereenvoudiging van de instrumenten van de planning en control cyclus, toespitst op de gebruiker.

Na de vereenvoudigingen die in vorige bestuursperiode op bestuurlijk niveau zijn doorgevoerd in de P&C-cyclus, wordt nu gewerkt aan een verbeterde opzet en invulling van de programmabegroting (en de jaarrekening). Een belangrijk onderdeel hiervan, het opnemen van strategische doelen, indicatoren en streefwaarden is inmiddels in deze begroting gerealiseerd. Vernieuwing in de regelgeving (BBV) en de vervanging van een ICT-toepassing in het uitvoerende proces kunnen tot wijzigingen in de presentatie van de programmabegroting en –rekening leiden.

Paragraaf 6 Verbonden partijen

6.1 Inleiding

De paragraaf Verbonden Partijen geeft inzicht in de relaties en verbindingen van de gemeente met verbonden partijen. Van een 'verbonden partij' is sprake wanneer er vanuit de gemeente bestuurlijke invloed wordt uitgeoefend en wanneer er financiële belangen mee gemoeid zijn.

- Onder bestuurlijk belang wordt verstaan het hebben van een zetel in het bestuur van de verbonden partij of het hebben van stemrecht.
- Met financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld (en die ze is in geval van faillissement van de verbonden partij kwijt kan zijn) en/of in geval dat er financiële problemen ontstaan bij de verbonden partij er verhaal op de gemeente kan plaatsvinden.

6.2 Beleidskaders

In juni 2012 heeft de raad de nota verbonden partijen vastgesteld. In deze nota worden de kaders aangegeven voor het omgaan met verbonden partijen. In de beheersverordening is bepaald dat het aangaan van nieuwe participaties, het beëindigen van bestaande participaties en het wijzigen van bestaande participaties bevoegdheden zijn van de raad.

6.3 Beheersing risico's

De Eper verbonden partijen lopen sterk uiteen in (financiële) omvang en vorm. Hierdoor variëren ook de gemeentelijke belangen en risico's sterk. Op basis van in juni 2015 door het college vastgestelde 'Notitie analyse en beheersing risico's verbonden partijen' opgenomen analysemodellen wordt per partij gezien hoeveel bestuurlijk (inhoudelijk) en financieel belang er is en hoeveel risico er wordt gelopen. Op basis van beide analyses wordt jaarlijks het risicoprofiel bepaald. Des te groter het bestuurlijk en/of financieel belang bij een verbonden partij, des te intensiever de sturing. Er zijn drie risicoprofielen:

Basis pakket

Verbonden partijen waarbij de gemeente een laag bestuurlijk en financieel risico loopt worden ingedeeld in het Basis pakket. De gemeenteraad wordt over verbonden partijen in dit pakket geïnformeerd bij de gemeentelijke begroting en jaarrekening.

Pluspakket

Verbonden partijen waarbij de gemeente een gemiddeld bestuurlijk of financieel risico loopt worden ingedeeld in het Plus pakket. Aanvullend op het Basis pakket wordt de gemeenteraad ook bij de voortgangsrapportage geïnformeerd over deze verbonden partijen, zo nodig ook met een informatienota. Daarnaast zal de bestuurlijke en ambtelijke overleg frequentie met deze verbonden partijen hoger zijn dan bij de partijen in het basispakket. Tot slot worden deze verbonden partijen ook periodiek geagendeerd in het college.

Plusplus pakket

Verbonden partijen waarbij de gemeente een hoog bestuurlijk en financieel risico loopt worden ingedeeld in het Plusplus pakket. Aanvullend op het Plus pakket wordt de bestuurlijke en ambtelijke overleg frequentie met deze verbonden partijen verder opgevoerd.

6.4 Overzicht verbonden partijen

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Volledige naam	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Openbaar Belang	Bankier ten dienste van overheden.		
Financieel belang van de gemeente	1 januari 2016:	0,1% van het totaal geplaatst aandelenkapitaal	
	31 december 2016:	idem	
Eigen en vreemd vermogen		1 jan. 2014	31 dec. 2014
	Eigen vermogen	€ 3.430 mln.	€ 3.582 mln.
	Vreemd vermogen	€ 127.721 mln.	€ 149.891 mln.
Verwacht financieel resultaat	BNG Bank verwacht dat de omvang van nieuw verstrekte langlopende leningen in 2015 licht lager zal uitkomen dan in het voorgaande jaar. De nieuwe verstrekkingen betreffen naar verwachting vooral herfinanciering van aflopende leningen. Het renteresultaat over 2015 zal naar verwachting lager uitkomen dan over 2014. De aanhoudend lage marktrente veroorzaakt een dalende trend van de renteopbrengst uit de eigen middelen van de bank. Het resultaat financiële transacties zal ook in de nabije toekomst gevoelig blijven voor de politieke en economische ontwikkelingen binnen de Europese Unie. Gezien de aanhoudende onzekerheden acht de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2015.		
Beleidsvoornemens 2016 van de verbonden partij	Niet bekend		
Bestuurlijke en financiële risico's	Laag (Basispakket)		

Circulus Berkel

Volledige naam	Circulus Berkel BV		
Vestigingsplaats	Apeldoorn		
Openbaar Belang	Afvalverwijdering en straatreiniging		
Financieel belang van de gemeente	1 januari 2016: 7,24% van het totaal geplaatst aandelenkapitaal 31 december 2016: idem Aandeel in het eigen vermogen 1-1-2015: € 246.550		
Eigen en vreemd vermogen		1 jan. 2015	Prognose 31 dec. 2015
	Eigen vermogen	€ 11,923 mln.	€ 11,821 mln.
	Vreemd vermogen	€ 23,723 mln.	€ 20,455 mln.
Verwacht financieel resultaat	€ 1,696 mln. (2015) De begroting 2016 is op het moment van opstellen van dit overzicht nog niet vastgesteld.		
Beleidsvoornemens 2016 van de verbonden partij	De doelstellingen en voornemens zijn vastgelegd in de Strategienota Circulus-Berkel BV 2015-2020.		
Bestuurlijke en financiële risico's	Laag (Basispakket)		

GGD NOG

Volledige naam	GGD Noord en Oost Gelderland		
Vestigingsplaats	Apeldoorn		
Openbaar Belang	Het beschermen bewaken en bevorderen van de gezondheid van de inwoners van de 22 gemeenten die bij GGD NOG zijn aangesloten.		
Financieel belang van de gemeente	3,97% op basis van het aantal inwoners, waarop de GGD-begroting 2015 is gebaseerd.		
Eigen en vreemd vermogen		1 jan. 2015	Prognose 31 dec. 2015
	Eigen vermogen	€ 3,145 mln.	onbekend
	Vreemd vermogen	€ 3,887 mln.	onbekend
Verwacht financieel resultaat	€ 180.000 (2016)		
Beleidsvoornemens 2016 van de verbonden partij	Gemeenten beraden zich om de jeugdgezondheidszorg niet langer af te nemen als basistaak van de GGD. Dit is een risico voor de GGD, omdat de jeugdgezondheidszorg 4-19 een groot deel van het aanbod van GGD NOG is.		
Bestuurlijke en financiële risico's	Laag (Basispakket)		

Omgevingsdienst OVIJ

Volledige naam	Omgevingsdienst Veluwe IJssel (OVIJ)		
Vestigingsplaats	Apeldoorn		
Openbaar Belang	Uitvoering milieutaken		
Financieel belang van de gemeente	1 januari 2016:	9,9% (bijdrage Epe in relatie tot omzet OVIJ)	
	31 december 2016:	idem	
Eigen en vreemd vermogen		1 jan. 2015	31 dec. 2015
	Eigen vermogen	€ 370.527	onbekend
	Vreemd vermogen	€ 872.863	onbekend
Verwacht financieel resultaat	n.v.t.		
Beleidsvoornemens 2016 van de verbonden partij	Geen specifieke beleidsvoornemens		
Bestuurlijke en financiële risico's	Laag (Basispakket)		

Regio Stedendriehoek

Volledige naam	Gemeenschappelijke Regeling Regio Stedendriehoek		
Vestigingsplaats	Apeldoorn		
Openbaar Belang	Belangenbehartiging op gebied van; ruimtelijke ordening en landschapontwikkeling, volkshuisvesting, sociaaleconomische ontwikkeling en arbeidsvoorziening, verkeer en vervoer, milieu, onderwijs en welzijn en recreatie.		
Financieel belang van de gemeente	8% (van het eigen vermogen) (aandeel gemeente gerelateerd het inwonersaantal)		
Eigen en vreemd vermogen		1 jan. 2015	31 dec. 2015
	Eigen vermogen	€ 294.000	€ 246.000
	Vreemd vermogen	€ 3.298.000	€ 3.565.000
Verwacht financieel resultaat	€ 0		
Beleidsvoornemens 2016 van de verbonden partij	Uitvoering van de Agenda Stedendriehoek, die leidt tot de navolgende opgaven: 1. Innovatie 2. Sociaal kapitaal beter benutten 3. Blijven werken aan bereikbaarheid 4. Leefomgeving met kwaliteit versterken		
Bestuurlijke en financiële risico's	Laag (Basispakket)		

RGV

Volledige naam	RGV Holding B.V. (Leisurelands)		
Vestigingsplaats	Arnhem		
Openbaar Belang	Openbare toegankelijkheid dagrecreatieterrein Kievitsveld.		
Financieel belang van de gemeente	1 januari 2016:	€ 6.705 (= 3,41% van totaal geplaatst aandelenkapitaal)	
	31 december 2016:	€ 6.705 (= 3,41% van totaal geplaatst aandelenkapitaal)	
Eigen en vreemd vermogen		1 jan. 2014	31 dec. 2014
	Eigen vermogen	€ 49,903 mln.	€ 52,383 mln.
	Vreemd vermogen	€ 52,062 mln.	€ 52,269 mln.
Financieel resultaat	€ 2,531 mln. (2014) De prognoses voor 2015 en 2016 zijn nog niet voorhanden.		
Beleidsvoornemens 2016 van de verbonden partij	Sterke uitgangspositie behouden, intensieve samenwerking met partners, ontwikkeling duurzame exploitatie.		
Bestuurlijke en financiële risico's	Laag (Basispakket)		

Vitens

Volledige naam	Vitens N.V.		
Vestigingsplaats	Zwolle		
Openbaar Belang	Het beschikbaar stellen van voldoende betrouwbaar drinkwater.		
Financieel belang van de gemeente	1 januari 2016:	0,601% van het totaal geplaatst aandelenkapitaal	
	31 december 2016:	idem	
Eigen en vreemd vermogen		1 jan. 2016	Prognose 31 dec. 2016
	Eigen vermogen	€ 464,2 mln.	€ 488,3 mln.
	Vreemd vermogen	€ 1.263,3 mln.	€ 1.258,5 mln.
Verwacht financieel resultaat	€ 31,5 mln. (2016)		
Beleidsvoornemens 2016 van de verbonden partij	Geen specifieke voornemens		
Bestuurlijke en financiële risico's	Laag (Basispakket)		

Veiligheidsregio

Volledige naam	Veiligheidsregio Noord- en Oost-Nederland		
Vestigingsplaats	Apeldoorn		
Openbaar Belang	Uitvoering en het beheer van de (basis)brandweezorg en de organisatie van het optreden bij grootschalige incidenten.		
Financieel belang van de gemeente	Bijdrage van de gemeente bedraagt in 2016 € 1.378.327		
Eigen en vreemd vermogen		1 jan. 2015	31 dec. 2015
	Eigen vermogen	€ 6,22 mln.	nog onbekend
	Vreemd vermogen	€ 33 mln.	€ 33 mln.
Verwacht financieel resultaat	Het verwachte resultaat voor 2015 en 2016 is op basis van de begrotingen voor die jaren 'nihil' (sluitende begroting).		
Beleidsvoornemens 2016 van de verbonden partij	Er zijn geen specifieke nieuwe beleidsvoornemens voor 2016; wel dienen het regionaal risicoprofiel en het regionaal crisisplan geüpdatet te worden conform de reguliere beleidscyclus.		
Bestuurlijke en financiële risico's	Gemiddeld (Pluspakket) Als verdere uitwerking van de regionalisering van de brandweezorg zal een nieuw verdeelmodel worden voorgesteld. Op dit moment worden verschillende modellen uitgewerkt. Later dit jaar wordt door het AB een keuze gemaakt. Afhankelijk van de keuze zal dit (mogelijk grote) negatieve consequenties hebben voor de bijdrage van de gemeente Epe aan de veiligheidsregio, ingaande (op zijn vroegst) bij de begroting van 2017.		

Felua

Volledige naam	Felua-groep		
Vestigingsplaats	Apeldoorn		
Openbaar Belang	Het bieden van werkplekken voor mensen met een geestelijke, lichamelijke of psychische handicap, die niet zelfstandig kunnen werken.		
Financieel belang van de gemeente	1 januari 2016:	16% van het totaal geplaatst aandelenkapitaal	
	31 december 2016:	idem	
Eigen en vreemd vermogen		1 jan. 2015	Prognose 31 dec. 2015
	Eigen vermogen	€ 5,072 mln.	€ 5,6 mln.
	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
Verwacht financieel resultaat	€ 35.750 negatief (2016)		
Beleidsvoornemens 2016 van de verbonden partij	Per 1 januari 2015 is de Participatiewet ingevoerd. Hierdoor is er geen instroom meer mogelijk in de Wsw. De personen met een Wsw-dienstverband op 31 december 2014 behouden hun rechten. De vergoeding per SE (dit staat voor Standaard Eenheden, ook wel arbeidsjaren genoemd) loopt in de komende jaren terug van € 26.000 naar € 22.500. In het licht van deze plannen is Felua-groep zich aan het voorbereiden op het herstructureren van het bedrijf. Daarnaast wordt onderzocht hoe de werkprocessen van Felua-groep en Werkplein Activerium, inclusief die voor de werkgeversbenadering, in elkaar kunnen worden geschoven..		
Bestuurlijke en financiële risico's	Laag (Basispakket)		

Streekarchief

Volledige naam	Streekarchief Epe, Hattem en Heerde		
Vestigingsplaats	Epe		
Openbaar Belang	Beheer oude openbare archieven, toezicht op beheer nieuwe archieven.		
Financieel belang van de gemeente	1 januari 2016:	50%	
	31 december 2016:	50%	
Eigen en vreemd vermogen		1 jan. 2016	31 dec. 2015
	Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
Verwacht financieel resultaat	n.v.t.		
Beleidsvoornemens 2016 van de verbonden partij	Geen specifieke voornemens		
Bestuurlijke en financiële risico's	Laag (Basispakket)		

Publiek Private Samenwerking (PPS)

Het Publieke Private Samenwerkingsverband (PPS) is een bijzondere vorm van een verbonden partij, omdat naast de overheid ook private partijen deelnemen. Een veel voorkomende vorm van een PPS is lokale gebiedsontwikkeling. Het risicoprofiel is op financieel gebied hoog. De gemeente loopt risico over het ingebrachte geld en dient daarnaast rekening te houden met het private belang dat kan afwijken van de eigen doelstelling. Aan de andere kant kan sprake zijn van forse exploitatiewinsten waarin de gemeente kan meedelen. Epe neemt sinds 2006 deel aan één PPS ('t Slath). Hier is sprake van een bouwclaim-model. Bij het bouwclaim-model verkopen marktpartijen grond aan de gemeente in ruil voor het recht op afname van bouwrijpe kavels. De gemeente draagt vrijwel volledig de risico's van de grondexploitatie (vergelijkbaar met actief grondbeleid). De sturingsmogelijkheden voor de gemeente zijn ook maximaal.

Paragraaf 7 Grondbeleid

7.1 Beleidskaders

In december 2013 is de Nota Grondbeleid 2013 door de gemeenteraad vastgesteld. De in deze nota verwoorde uitgangspunten worden gehanteerd als kaders voor het grondbeleid van de gemeente Epe.

7.2 Grondbeleid in Epe

Het grondbeleid heeft een grote invloed op en samenhang met de realisatie van het collegeakkoord en de volgende programma's in de programmabegroting:

- Ruimte en wonen (programma 5)
- Bedrijvigheid (programma 9).

Het grondbeleid is van grote financiële betekenis. Het gaat om grote belangen en grote sommen geld. De resultaten van de grondexploitaties en de financiële risico's zijn van groot belang voor de algemene financiële positie van de gemeente.

In de Nota Grondbeleid 2013 wordt gekozen voor een facilitair grondbeleid. Bij een facilitair grondbeleid volgt de gemeente de ontwikkelingen eerder dan dat ze die initieert. De gemeente speelt in op particuliere initiatieven, zonder zelf de beschikking te verkrijgen over de grond. Hierbij heeft de gemeente een voorwaardenscheppende rol door middel van de structuurvisie en het bestemmingsplan. Marktpartijen verwerven en exploiteren de grond. De risico's voor de gemeente bij facilitair grondbeleid zijn minimaal; de gemeente koopt/verkoopt geen grond en het ontwikkelrisico ligt bij een private partij.

7.3 In exploitatie genomen gronden

7.3.1 Afgesloten exploitaties

Op 30 juni 2015 zijn de exploitaties van de plannen zorgcentrum De Boskamp Epe en bedrijventerrein Eekterveld III Vaassen afgesloten. Op het plan De Boskamp is een winst, inclusief de tussentijdse winstnemingen, gemaakt van € 259.959 en op het plan Eekterveld III een winst van € 4.653.961. De tussentijdse winstnemingen en de eindsaldo's van beide plannen zijn toegevoegd aan de reserve bouwgrondexploitatie.

7.3.2 Voortgang van de lopende exploitaties

Het grondbedrijf kent twee soorten in uitvoering zijnde plannen:

- a. Plannen, die in zijn geheel door de gemeente worden ontwikkeld. Dit betekent dat de gemeente alle gronden in het plan aankoopt, deze bouw- en woonrijp maakt en de bouw kavels verkoopt.

Voormalige Kouwenaarschool Vaassen

Voor dit plan, dat nog moet worden gerealiseerd, is een vigerend bestemmingsplan, dat voorziet in de bouw van 21 woningen. Omdat dit bestemmingsplan niet meer aansluit op de huidige woningbehoefte zal voor dit plan een nieuw bestemmingsplan in procedure moeten worden gebracht.

Oosterhof te Vaassen

In dit plan, dat dateert uit de jaren tachtig van de vorige eeuw, kan nog een bouwterrein voor vier eengezinswoningen worden verkocht. Onderzocht wordt of dit bouwterrein via particulier opdrachtgeverschap kan worden verkocht.

Oene-West

Alle bouwterreinen in dit plan voor 23 woningen zijn, op drie kavels voor de bouw van vrijstaande woningen na, verkocht. Deze drie kavels zijn in de verkoop bij een plaatselijke makelaar.

Kweekweg VI Epe

Op het oostelijk deel van deze uitbreiding van het bedrijventerrein Kweekweg is een retailpark gerealiseerd. Nog uitteefbaar in dit plan is 18.400 m² bedrijfsterrein.

- b. Plannen, die worden ontwikkeld door een particuliere exploitant (bijv. een bouwbedrijf) waarmee de gemeente voor het verhaal van de kosten een anterieure overeenkomst heeft gesloten. In enkele gevallen heeft de gemeente in deze plannen een beperkte grondpositie.

Warande Epe

Van de 19 woningen in dit plan zijn er 13 gerealiseerd. De particuliere exploitant waarmee voor de ontwikkeling van dit plan een anterieure overeenkomst is gesloten is in 2014 failliet verklaard. De gemeente heeft bij de curator een vordering ingediend i.v.m. met nog niet door exploitant nagekomen verplichtingen. Het gemeentelijk bouwterrein in dit plan voor vier halfvrijstaande woningen kan pas worden verkocht nadat de anterieure overeenkomst is ontbonden.

Vulcanusterrein Vaassen

Voor dit plan is in 2002 een anterieure overeenkomst gesloten met een particuliere exploitant. Door de crisis zijn van de geplande 158 woningen er nog maar 95 opgeleverd.

Klaarbeek zorgcentrum Epe

Dit betreft de bouw van het nieuwe zorgcentrum Klaarbeek, welke in 2014 is gereed gekomen. Voor de bouw van dit centrum heeft de gemeente een perceel grond verkocht aan Woonzorg Nederland. De gemeente moet op het terrein van het zorgcentrum nog een fietspad aanleggen ten behoeve van een toekomstige fietsverbinding tussen de nieuwe woonwijk Klaarbeek en de Enkwegbuurt.

De Pirk-Noord Vaassen

Voor dit plan is in 2007 een anterieure overeenkomst gesloten met De Pirk BV. Van de geplande 83 woningen zijn er inmiddels 31 opgeleverd.

Klaarbeek (woonwijk) Epe

Voor de ontwikkeling van dit plan met 271 woningen was in 2002 een anterieure overeenkomst gesloten met een consortium bestaande uit twee bouwbedrijven en een woningcorporatie. Door diverse omstandigheden werd de ontwikkeling van dit plan uitgesteld en in 2014 is het plan overgenomen door een andere exploitant waarmee een nieuwe overeenkomst is gesloten. De gemeentelijke bouwterreinen in dit plan zijn verkocht. Begin 2015 is gestart met de bouw van de eerste woningen.

Gelders Kwartier Emst

In 2008 is voor dit plan een anterieure overeenkomst gesloten. Van de 81 geplande woningen zijn er 68 opgeleverd.

7.3.3 Verwachte resultaten nog lopende exploitaties

De grondexploitatiebegrotingen van de lopende plannen worden twee keer per jaar (1 januari en 1 juli) geactualiseerd. Op 1 januari 2016 wordt de Wet modernisering vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen van kracht. Voor het grondbedrijf betekent dit, dat in het geval er winst wordt gemaakt op de grondexploitatie over deze winst 25 % vennootschapsbelasting is verschuldigd. Bij de actualisatie van de grondexploitatiebegrotingen per 1-7-2015 is hiermee reeds rekening gehouden.

Bij de actualisatie van de grondexploitatiebegrotingen zijn de volgende parameters gehanteerd:

- Kostenstijging = 2½ % per jaar
- Opbrengstendaling = bouwterrein voor woningen: variërend tussen de 2 en 4 % per jaar (afhankelijk van woningbouwprogramma)
= bedrijfsterrein: 2½ % per jaar
- Rente = 3½ % per jaar

7.3.4 Tussentijdse winst- en verliesnemingen.

Met zekerheid in de plannen gerealiseerde winsten moeten (op grond van voorschriften) tussentijds worden overgeboekt naar de reserve bouwgrondexploitatie. Op basis van de geactualiseerde grondexploitatiebegrotingen per 1 juli 2015 zijn geen tussentijdse winsten overgeboekt naar de reserve bouwgrondexploitatie.

Als uit een grondexploitatiebegroting blijkt, dat er een verlies op een plan ontstaat, wordt dit verlies direct ten laste van de reserve bouwgrondexploitatie gebracht. In dit kader is op basis van de geactualiseerde grondexploitatiebegrotingen per 1 juli 2015 voor één plan (vml. Kouwenaarschool) een bedrag van € 39.333 als tussentijds verlies genomen.

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de lopende exploitaties weergegeven op basis van de geactualiseerde grondexploitatiebegrotingen.

Naam plan	boekwaarde 30-6-2015*	tussentijdse winstneming	tussentijdse verliesneming	eindresultaat** (waarde per 30-6-2015*)	jaar afsluiting plan
Warande	+ € 293.465		€ 370.248	+ € 93.000	2020
Vulcanus	+ € 452.558		€ 272.155	+ € 90.000	2021
Klaarbeek zorgcentrum	+ € 185.094	€ 115.000		+ € 59.000	2018
De Pirk-Noord	+ € 578.266		€ 572.159	+ € 129.000	2021
vml. Kouwenaarschool	- € 59.950		€ 258.235	- € 39.000	2020
Oosterhof	+ € 61.543	€ 1.401.136		+ € 128.000	2018
Oene-West	+ € 116.987	€ 293.423		+ € 358.000	2019
Kweekweg VI	+ € 739.161			+ € 1.565.000	2029
Klaarbeek woonwijk	+ € 1.156.421		€ 633.254	+ € 3.000	2025
Gelders kwartier	+ € 106.392		€ 44.739	+ € 11.000	2020

* - = nadelig; + = voordelig

** excl. tussentijdse winst- en verliesnemingen

De verwachte eindresultaten van de plannen worden gebruikt voor het berekenen van de benodigde reserve bouwgrondexploitatie.

7.4 Niet in exploitatie genomen gronden

De gemeente bezit gronden, totaal 35,9 ha, die nog niet in exploitatie zijn genomen. Dit betreft in de meeste gevallen gronden, die in het verleden door de gemeente zijn aangekocht voor het ontwikkelen van woningbouwlocaties en bedrijventerreinen. De (markt)waarde van deze gronden, incl. één woning en de bibliotheek te Vaassen, wordt één keer in de twee jaar getaxeerd. De marktwaarde van deze gronden, incl. de twee panden, bedraagt € 1.925.000.

7.5. Reserves

7.5.1 Reserve bouwgrondexploitatie

Voor het afdekken van de risico's van de bouwgrondexploitatie is een reserve bouwgrondexploitatie gevormd. In het kader van de begroting en jaarrekening wordt op basis van de geactualiseerde grondexploitatiebegrotingen van de lopende plannen en de marktwaarde van de nog niet in exploitatie genomen gronden van het grondbedrijf een risico-inschatting gemaakt, die als basis dient voor de financiële vertaling naar de benodigde omvang van de reserve bouwgrondexploitatie. Het te hanteren model voor het berekenen van de reserve bouwgrondexploitatie is opgenomen in de Nota Grondbeleid 2013.

De benodigde reserve bouwgrondexploitatie bedraagt per 1 juli 2015 € 3.351.000. De werkelijke stand van de reserve bouwgrondexploitatie bedraagt per 1 juli 2015 € 3.807.000. Van het verschil

(= € 456.000) tussen de werkelijke stand van de reserve en de benodigde reserve valt € 450.000 vrij en is daarmee beschikbaar voor eenmalige uitgaven nieuw beleid in de programmabegroting 2016-2019.

7.5.2 Reserve regionaal woningbouwprogramma

Naast de reserve bouwgrondexploitatie is een reserve opgebouwd voor het opvangen van financiële tegenvallers door het schrappen of in de tijd doorschuiven van woningbouwplannen ten gevolge van de afspraken die er binnen de regio Stedendriehoek worden gemaakt over het nieuwe regionale woningbouwprogramma en die zijn vertaald in de Woonvisie 2013. Deze reserve “Regionaal woningbouwprogramma” bedraagt € 1,5 miljoen.

Paragraaf 8

Demografische ontwikkelingen

8.1 Inleiding

Bij de programmabegroting in 2013 is de paragraaf demografische ontwikkelingen geïntroduceerd. Aanleiding daarvoor is dat veranderingen in de bevolkingssamenstelling (zoals een afname van het inwoneraantal) impact kan hebben op de keuzes voor toekomstig beleid. In het bijzonder voor de domeinen wonen, openbare ruimte, voorzieningen, arbeidsmarkt en de gemeentelijke financiën. Deze paragraaf beoogt inzicht te geven in de demografische ontwikkelingen, de gevolgen daarvan voor de Eper samenleving en de genomen en nog te nemen maatregelen.

8.2 Beleidskaders

- Toekomstvisie Epe 2030;
- Sociale Agenda 2015-2021
- Ruimtelijk structuurplan Epe (2006);
- Woonvisie (2013);
- Regionale structuurvisie “de Voorlanden” (2009);
- Regionale Strategische Agenda bEPS/RPA 2012-2015 (economie, arbeidsmarkt).
- Notitie basisvoorzieningenniveau (2013)

8.3 Stand van zaken

In dit onderdeel volgt een overzicht van de kerngegevens.

1. Feitelijke cijfers.

De gemeente Epe had per 1 januari 2013 32.385 inwoners, op 1 januari 2014 32.351 inwoners en in januari 2015 32.222 inwoners. (cijfers CBS).

2. Bevolkingsontwikkeling

De toekomstige bevolkingsontwikkeling vindt plaats op basis van een prognose. Het geeft een trend weer. Hoe verder in de toekomst, hoe meer onzeker de prognose. Jaarlijks vindt een bijstelling plaats. Twee prognosemodellen worden weergegeven, zodat er een bandbreedte zichtbaar is.

Epe	2015	2020	2025	2030	2040
Primosprognose	32.293	32.029	31.926	31.757	31.064
Pearlprognose	32.300	31.900	31.400	31.300	31.900

Bron: Primos, 2014 – Planbureau voor de leefomgeving, 2013

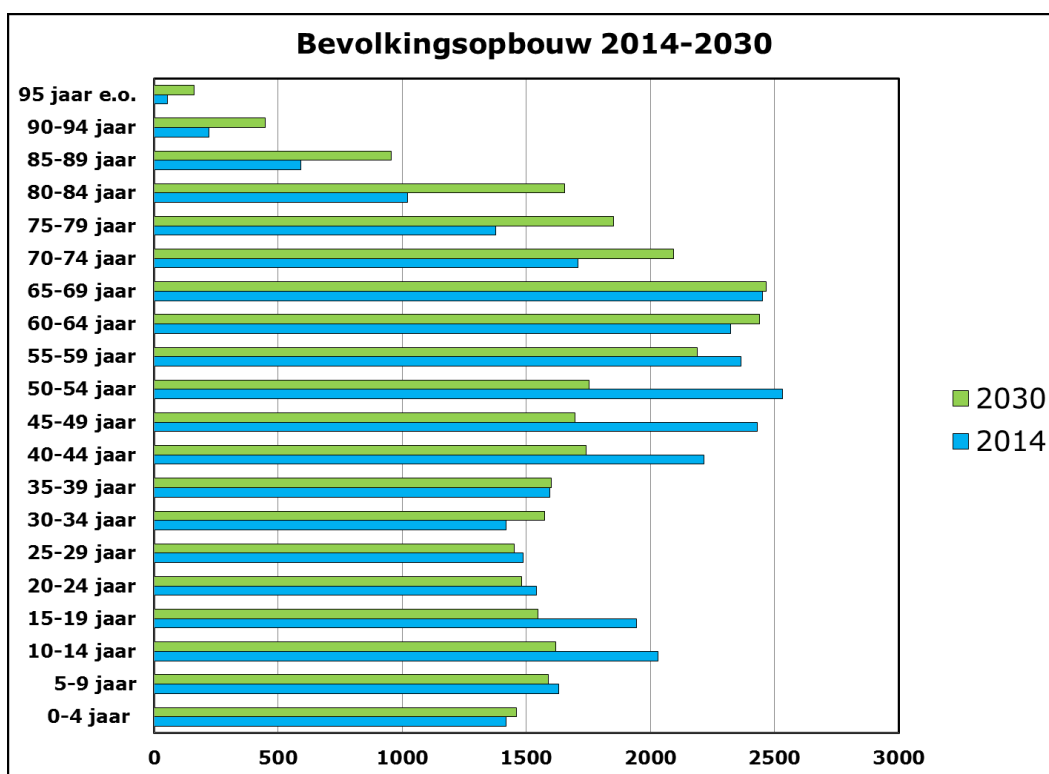
Beide prognosemodellen laten voor de komende jaren een dalend inwonersaantal zien. De mate van deze krimp verschilt tussen beide prognoses. Pearlprognose 2013 gaat uit van een relatief sterke krimp in de periode tot 2030. De Primosprognose 2014 verwacht voor de komende jaren een minder sterke krimp. Vanaf 2030 laten de prognoses een afwijkende trend zien. Volgens het Primosprognosemodel neemt de krimp sterk toe in de periode 2030 – 2040. Het Pearlprognosemodel laat in die periode juist groei zien.

Op kernniveau is met behulp van de Primosprognose 2014 de ontwikkeling in beeld gebracht. Alleen in de kern Epe stijgt het aantal inwoners tot 2030 waarna de groei afneemt. In de andere kernen is nu al sprake van een afnemende bevolking.

Prognose inwoners per kern:	2015	2020	2025	2030	2040
Emst	3.857	3.668	3.531	3.423	3.296
Epe	14.637	14.756	14.995	15.116	14.979
Oene	1.034	954	898	894	873
Vaassen	12.411	12.254	12.075	11.906	11.567
Buitengebied	405	397	427	418	349
Totaal	32.344	32.029	31.926	31.757	31.064

Bron: Primos 2014

In de figuur hieronder is de ontgroening en vergrijzing in de gemeente zichtbaar: het aantal jongeren neemt af en tegelijkertijd neemt het aantal senioren toe.

Bron: Primos 2014

Huishoudensontwikkeling

Voor de huishoudensontwikkeling is de Primosprognose en Pearlprognose naast elkaar gezet (zie toelichting hoofdstuk 3). Beide prognosemodellen laten groei zien richting de toekomst. De Primosprognose geeft groei weer tot 2027/2028, hierna neemt het aantal huishoudens af. De Pearlprognose toont een groeitrend met periodes van stabilisatie, vooral na 2034. In beide prognosemodellen neemt de mate van groei dus af in de toekomst. Van belang is om de werkelijke huishoudensontwikkeling goed te blijven monitoren in de komende jaren.

Epe	2015	2020	2025	2030	2040
Primosprognose	13.848	14.045	14.236	14.254	13.992
Pearlprognose	13.900	14.100	14.200	14.200	14.400

Bron: Primos, 2014 – Planbureau voor de leefomgeving, 2013

Uit de onderstaande grafiek en figuur blijkt dat vooral de groep 65-plussers groeit tot 2040 (stijging van circa 43%). Ook het aantal gezinnen en meerpersoonshuishoudens vanaf 30 jaar neemt toe, het gaat hier echter om een relatief kleine groep huishoudens. De andere groepen worden juist kleiner, dit geldt in het bijzonder voor de een- en tweepersoonshuishoudens tot 30 jaar.

Prognose groei aantal huishoudens per leeftijdsklasse

	2015	2020	2025	2030	2035	2040	Aantal 2040 t.o.v. 2015 (2015 = 1)
1- & 2-persoonshuishoudens <30 jaar	629	554	514	446	391	362	0,58
1- & 2-persoonshuishoudens 30-64 jaar	3744	3621	3499	3195	2833	2640	0,71
1- & 2-persoonshuishoudens 65 jaar e.o.	4642	5224	5679	6187	6546	6657	1,43
Gezinnen en meerpersoonshuishoudens <30 jaar	157	202	244	269	256	224	1,43
Gezinnen en meerpersoonshuishoudens >30 jaar	4676	4444	4300	4157	4162	4109	0,88
Totaal	13848	14045	14236	14254	14188	13992	1,01

Bron: Primos 2014

In de tabel hieronder staat de relatieve huishoudenontwikkeling per kern aangegeven. Uit de bovenstaande figuur blijkt dat in alle kernen tot 2020 het aantal een- en tweepersoonshuishoudens tot 30 jaar afneemt en dat het aantal een- en tweepersoonshuishoudens van 65 jaar en ouder toeneemt. Er is dus sprake van ontgroening en vergrijzing. In Emst en Oene zien we de groep een- en tweepersoonshuishoudens 30-64 jaar licht stijgen.

Relatieve huishoudenontwikkeling 2014-2020 naar leeftijd en huishoudensamenstelling per kern

	Epe	Vaassen	Emst & Oene
1- & 2-persoonshuishoudens <30 jaar	-6,45%	-19,27%	-8,91%
1- & 2-persoonshuishoudens 30-64 jaar	-4,15%	-4,67%	2,06%
1- & 2-persoonshuishoudens 65 jaar e.o.	10,75%	16,07%	9,54%
Gezinnen en meerpersoonshuishoudens	-1,45%	-4,84%	-7,21%

Bron: Primos 2014

8.4 Koersbepaling op demografische ontwikkelingen

De gemeente Epe wil de ontgroening en vergrijzing op een goede manier begeleiden. De hoofdlijnen staan in de Toekomstvisie Epe 2030 beschreven voor de beleidsdomeinen economie, sociaal en ruimte. Om in te spelen op de vergrijzing, ontgroening en leefbaarheid in de gemeente zal Epe een attractieve gemeente moeten zijn en blijven om te wonen, te werken, te leven en te bezoeken. Speciale focus daarbij dient te zijn het behoud van en het extra aantrekken van 20 tot 35 jarigen als potentiële toekomstige beroepsbevolking. Invulling, operationalisering en waarmaken volgt in de strategische beleidsdocumenten en beleidskaders zoals in de toekomstvisie is aangekondigd. In 2013 is de woonvisie geactualiseerd, in 2015 de Sociale Agenda. Bij de voorbereiding van de drie decentralisaties in het sociale domein krijgt het ook een plek.

8.5 Beleid gericht op gevolgen van demografische ontwikkelingen

Het beleid op de terreinen wonen, openbare ruimte, voorzieningen en arbeidsmarkt worden ten aanzien van de demografische ontwikkelingen hierna verder in kaart gebracht. Naar verwachting de vier beleidsterreinen waar de kosten het meest kunnen stijgen.

Wonen

Wat zijn de effecten voor het domein wonen en overige bebouwing?

Epe vergrijst en ontgroent. Het aantal 75-plussers groeit fors. Het aantal 1 en 2 persoonshuishoudens daalt. Het aantal gezinnen neemt af, maar de prognose is dat na 2030 deze groep weer licht toeneemt. Verder daalt het aantal personen dat in een huis woont (huishoudenverdunding). Het effect van deze ontwikkelingen op het domein wonen is dat de bestaande woningvoorraad niet aansluit bij de veranderende bevolkingssamenstelling.

Wat willen we bereiken?

Een woningvoorraad realiseren die afgestemd is op de veranderende bevolkingssamenstelling. Een situatie waarin senioren zolang mogelijk zelfstandig in hun woning verblijven en daartoe vroegtijdig

maatregelen treffen om de levensloopgeschiktheid van woningen te vergroten. Daarnaast dient de woningvoorraad geschikt gehouden te worden voor jongeren en starters.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Voldoende betaalbare woningen beschikbaar krijgen voor starters, alleenstaanden en huishoudens met een laag inkomen. Het bevorderen van de doorstroming van senioren naar levensloopgeschikte woningen en experimenteren met vraaggericht bouwen (lopende);
- De Woonvisie wordt geactualiseerd naar aanleiding van de Woningwet 2015;
- In 2015 en 2016 loopt het project Thuis wonen, nu en later, gericht op het langer zelfstandig thuis wonen. Dit traject is gestart en wordt samen met maatschappelijke partners uitgevoerd;
- Er is nieuw woonbeleid vastgesteld. Een onderdeel daaruit betreft het terughalen van bouwplannen. In het najaar van 2014/begin 2015 worden de eerste inventarisaties uitgevoerd om te bezien welke locaties het betreft;
- Samen met de Provincie Gelderland (omgevingsvisie), de Regio Stedendriehoek (nieuwe Agenda) en de Board wordt een regionale omgevingsagenda gemaakt.. Afronding vindt plaats in 2016. De kwalitatieve programmering is een onderdeel uit deze agenda. Onderdeel daarin vormt de leegstandsproblematiek.

Toelichting:

Een belangrijk gegeven is dat de woningvoorraad of in eigendom van particulieren, of in eigendom van verhuurders, zoals Triada is. De directe invloed van de gemeente Epe op het domein wonen – vooral daar waar het de bestaande woningvoorraad betreft – is dus in beginsel beperkt. De nieuwe Woningwet 2015 biedt handvatten om als overheid meer sturend te gaan optreden. Of dit in Epe gebeurt en in welke mate is de komende periode onderwerp van gesprek en zal tevens bij de actualisatie van de Woonvisie aan de orde komen.

Openbare ruimte

Wat zijn de effecten voor het domein openbare ruimte?

Vergrijzing leidt tot een toenemende behoefte aan een sociaal en fysiek goed toegankelijke openbare ruimte die bovendien voldoende recreatieve mogelijkheden biedt (grotere parkeervakken, andere speeltoestellen, meer straatmeubilair wat flexibel inzetbaar is, wandelroutes). De verwachting is dat er in toenemende mate braakliggende percelen en leegstaande winkel- en kantoorgebouwen in de gemeente ontstaan.

Wat willen we bereiken?

Realiseren van een duurzame, schone en veilige leefomgeving die toegankelijk is voor alle mensen, die bijdraagt aan de leefbaarheid en uitnodigt tot participatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Opstellen en uitwerken van een maatregelenpakket met een prioritering van activiteiten om de toegankelijkheid (sociaal/fysiek) van de openbare ruimte te verbeteren (lopende);
- Toepassen van de methodiek “wijk- en buurtgericht werken”. Samen met ketenpartners op het gebied van leefbaarheid per wijk een wijkplancycclus uitwerken (bestaande uit: wijkanalyse, wijkagenda, wijkprogramma).

Voorzieningen

Wat zijn de effecten voor het domein voorzieningen (sport, welzijn, cultuur en onderwijs)?

De samenstelling van de bevolking verandert: toenemend aantal ouderen, afname jongeren. Inspelen op deze trend is onder meer te trachten jonge gezinnen met kinderen te behouden en zich in Epe te laten vestigen. Een herijking van het voorzieningenaanbod is nodig vanuit de veranderende vraag en behoefte. Dit wordt nog eens versterkt door de drie decentralisaties in het sociale domein, waarbij een kostenbesparing gerealiseerd dient te worden. Gevolg zal zijn dat er een groter beroep komt op algemene welzijnsvoorzieningen. Inzet van inwoners (vrijwilligerswerk) heeft een belangrijke rol om het voorzieningenniveau in stand te houden.

Door afname van het leerlingenaantal zijn er minder schoolgebouwen nodig.

Wat willen we bereiken?

Een voorzieningenniveau dat afgestemd is op de bevolkingssamenstelling. Het dient bij te dragen aan een goed woon- en leefklimaat voor ouderen, jeugd en jonge gezinnen.

Wat gaan we doen?

- Het versterken van vrijwilligerswerk en -zorg in wijken en buurten door onder meer in te zetten op wijkgericht werken, het faciliteren van vrijwilligersorganisaties en het laten ondersteunen van vrijwilligers(organisaties) door professionele organisaties.
- Basisvoorzieningenniveau zijn essentiële minimale faciliteiten op het gebied van sport, welzijn, cultuur, onderwijs, zorg en ontmoeting die samen voor een prettig en leefbaar wonende gemeente zorgen. Vanuit de notitie basisvoorzieningenniveau in combinatie met het project Accommodaties II zal de komende jaren gewerkt worden aan de vernieuwing en logische spreiding van een aantal accommodaties bij welzijn en sport. De gemeente voert een actieve aanpak bij gemeentelijk gefinancierde voorzieningen en ondersteunt bij niet-gemeentelijk gefinancierde voorzieningen.
- In overleg met het onderwijs bepalen hoe om te gaan met afname van het leerlingenaantal. Schoolgebouwen zijn niet meer uitsluitend gericht op het invullen van de onderwijsfunctie maar bieden ook plaats aan functies zoals kinder-/peuteropvang, culturele vorming en sportactiviteiten. Ze vervullen een belangrijke dorps-/wijkfunctie.

Arbeidsmarkt (lokale economie en werkgelegenheid)

Wat zijn de effecten voor het domein arbeidsmarkt?

Afname van de potentiële beroepsbevolking door het toenemende aantal ouderen en afnemende aantal jongeren. Als gevolg hiervan zal er een krappe arbeidsmarkt ontstaan waarbij de vraag naar arbeidskrachten het aanbod overstijgt.

Wat willen we bereiken?

Versterken van de economische structuur door verdere modernisering en innovatie. De gemeente als een aantrekkelijke vestigingsplaats voor bedrijven en werknemers. Naast de lokale insteek is een intensieve samenwerking in de Regio Stedendriehoek nodig met bedrijven, maatschappelijke organisaties en gemeenten.

Wat gaan we doen?

- Opstellen van een lokale economische visie gericht op de economische (door)ontwikkeling van Epe met daarbij aandacht voor de consequenties van de demografische ontwikkeling.
- Uitvoeren projecten voortkomend uit het Akkoord van Beekbergen en gericht op het terugdringen van werkloosheid, goed en snel vervullen van vacatures, goede aansluiting onderwijs en werk en het activeren van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- Bieden van een goed vestigingsklimaat voor bedrijven en organisaties. Dit uit zich in goede voorwaarden en faciliteiten en mogelijkheden in het kader van “het nieuwe werken”, zoals bedrijfsverzamelgebouwen.
- Een extra focus in de ontwikkeling van de speerpuntsectoren zorg en recreatie/toerisme. Met aandacht voor onderscheidende elementen daarin draagt het bij aan een goed woon- en leefklimaat en aan werkgelegenheid.

Financiën

Demografische ontwikkelingen zullen wijzigingen in het uitgavenpatroon tot gevolg hebben. Bijvoorbeeld door daling van leerlingenaantallen, aanpassing van voorzieningen in de openbare ruimte, toename van gebruik woon- en werkvoorzieningen door ouderen en leegstand/aanpassing van accommodaties.

Binnen de bestaande beleidsstructuur en beschikbare budgetten zullen scherpe keuzes nodig zijn om binnen het huidige financieel kader te blijven, dat weinig ruimte biedt voor uitbreiding van budgetten.

Paragraaf 9 Decentralisaties sociaal domein

9.1 Inleiding

De gemeenten hebben er met ingang van 2015 een omvangrijk takenpakket bij gekregen. Het rijk decentraliseerde op 1 januari namelijk de jeugdzorg, delen van de AWBZ (Wmo-begeleiding) en taken rond de arbeidsmarkt (Participatiewet). Het idee daarbij is dat de gemeenten door lokaal maatwerk hun burgers betere en betaalbare alternatieven kunnen bieden en het gebruik van dure zorg en ondersteuning kunnen voorkomen of terugdringen. De stelselwijzigingen gaan gepaard met omvangrijke bezuinigingen door het rijk, die alleen kunnen worden opgevangen als de gemeente er in slaagt de nieuwe taken goed te implementeren en uit te voeren. Voorbereidingen vonden de afgelopen jaren lokaal plaats en ook met andere gemeenten in diverse samenstellingen (subregio, regio, bovenregionaal), variërend per decentralisatie. De decentralisaties hebben op vele fronten onderlinge raakvlakken en zijn daarom ook in samenhang opgepakt.

9.2 Beleidskaders

- Toekomstvisie Epe 2030;
- Sociale Agenda 2015-2021;
- Beleidsplan Wmo 2015-2018;
- Beleidsplan Jeugd 2015-2018;
- Kadernota Participatiewet

9.3 Ontwikkelingen in het sociaal domein

2015 stond vooral in het teken van de transitie. Met de transitie wordt bedoeld dat de nieuwe taken worden ingebed onder de verantwoordelijkheid van de gemeente waarbij (voor Wmo en jeugd) sprake is van een overgangsregime. Met ingang van 2015 is tegelijkertijd de fase gestart van transformatie. Hiermee wordt bedoeld dat de ondersteuning voor burgers die dit nodig hebben fundamenteel anders ingericht wordt: effectief, op maat, integraal, gericht op wat echt nodig is en steeds gericht op het versterken van eigen kracht en zelfredzaamheid. Afstemming en samenwerking moet leiden tot een betere en goedkopere inzet van zorg: doelen moeten immers bereikt worden met minder budget. Centraal in de drie decentralisaties staat: één gezin, één plan, één regisseur. In 2016 wordt volop ingezet op de transformatie.

De gemeente Epe hanteert de Sociale Agenda ook voor de toekomst (2015-2021) als kader voor al het sociaal beleid, inclusief de drie decentralisaties.

9.4 Beleid gericht op uitvoering nieuwe taken sociaal domein

9.4.1 Wmo-begeleiding

Wat zijn de effecten van de decentralisatie van de functie 'begeleiding'?

De gemeente is al sinds 2007 verantwoordelijk voor de maatschappelijke ondersteuning van haar inwoners op het terrein van wonen, zorg en welzijn. Vanaf 2015 is de functie 'begeleiding' uit de AWBZ gehaald. Vanaf die datum zijn gemeenten verantwoordelijk voor het lokaal bieden van begeleiding op maat. Daartoe is een nieuwe wettekst opgesteld: de Wmo 2015.

Wat willen we bereiken?

Op basis van de nieuwe Wmo geeft het rijk aan gemeenten kort samengevat de volgende opdracht:

- het bevorderen van de sociale samenhang, mantelzorg, vrijwilligerswerk en de veiligheid en leefbaarheid en het voorkomen van huiselijk geweld,
- het ondersteunen van zelfredzaamheid en participatie van mensen met een beperking of met chronische, psychische of psychosociale problemen,
- het bieden van opvang (maatschappelijke opvang, vrouwenopvang, beschermd wonen en verslavingszorg).

Wat gaan we ervoor doen?

De activiteiten in het kader van 'begeleiding' worden in Programma 3 benoemd. Jaarlijks wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld. De activiteiten betreffen zowel de oude WMO-taken als de nieuwe zoals begeleiding en kort durend verblijf en beschermd wonen, keuzevrijheid voor inwoners, financiële beheersbaarheid, versterken van eigen regie en zelfredzaamheid van inwoners, zorg en ondersteuning dichtbij de burger georganiseerd en ondersteuningsaanbod is integraal en op basis van maatwerk. We richten ons in het jaar 2016 onder andere op:

- Vervolg gegeven aan het besluit van het college om het huidige beleid rond huishoudelijke hulp voort te zetten, in combinatie met voorliggende servicediensten voor o.a. wassen en strijken;
- Het opstellen van de Transformatieagenda Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen. Deze taak wordt uitgevoerd door centrumgemeente Apeldoorn, maar de verwachting is dat het Rijk de centrumgemeente constructie op termijn gaat loslaten;
- Door ontwikkelen van de uitvoeringsorganisatie die de ondersteuningsvraag opvangt gericht op de transformatie;
- Vervolg geven aan de monitoring op de uitvoering (inhoud, financiën en individuele voorzieningen) die zowel landelijk, regionaal als lokaal wordt vormgegeven.
- Uitbouwen van het gebiedsgericht werken, waar ook de doorontwikkeling van de sociale teams onder vallen.

9.4.2 Jeugdzorg

Wat zijn de effecten van de decentralisatie van de jeugdzorg?

Met ingang van 2015 zijn de gemeenten verantwoordelijk voor alle vormen van jeugdhulp zoals die geboden werden door de provinciale jeugdzorg, de geestelijke gezondheidszorg voor jeugdigen (J-GGz) en de zorg voor jeugdigen met een (licht) verstandelijke beperking (J-LVB).

Wat willen we bereiken?

De transitie van de jeugdzorg heeft als doel op lokaal niveau, zo dicht mogelijk bij de burgers de passende hulp en ondersteuning te bieden. Een deel van de jeugdhulp wordt lokaal georganiseerd, een deel regionaal met de regio Midden-IJssel/Oost-Veluwe (Apeldoorn, Brummen, Epe, Hattum, Heerde, Lochem, Voorst en Zutphen) en zeer specialistische hulpverlening wordt op nog grotere schaal georganiseerd. Het kind en/of gezin met een vraag naar hulp of ondersteuning op lokaal niveau staat steeds centraal en dit betekent dat er goede schakels moeten zijn tussen de verschillende vormen van hulp en ondersteuning op lokaal, regionaal en bovenregionaal niveau. Uitgangspunt is: lokaal wat lokaal kan, regionaal wat moet. De regie op de uitvoering ligt op lokaal niveau.

Wat gaan we ervoor doen?

De activiteiten in het kader van jeugdzorg worden in Programma 1 benoemd. Jaarlijks wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld. De activiteiten komen voort uit de regionale afspraken die betrekking hebben op de wijze van toegang tot individuele voorzieningen, de sturing en de bekostiging van de jeugdhulp, een overzicht van de budgetten, solidariteit tussen gemeenten, cliënt en kwaliteit, de inrichting van de monitoring en beleidsinformatie en de gemeentelijke bedrijfsvoering. Daaraan toegevoegd gaat het om lokale activiteiten gericht op het reeds bestaande preventieve jeugdbeleid, waar de gemeente al verantwoordelijk voor was, en de nieuwe onderdelen zoals de toegang tot de 'nieuwe' vormen van jeugdzorg die naar gemeenten komen. Een goede samenwerking tussen onderwijs en (jeugd)zorg draagt er aan bij om kinderen en jongeren te ondersteunen bij het opgroeien, hun ouders te ondersteunen bij het opvoeden en elk kind zo passend mogelijke onderwijs (zoals de nieuwe wet passend onderwijs beoogt) te bieden. Lokale afstemming en verbinding tussen onderwijs en (jeugd)zorg is daarom ook essentieel. We richten ons in het jaar 2016 onder andere op:

- Voorbereidingen treffen voor de regionale inkoop 2017 (via de raamovereenkomst).
- Afspraken maken met het oude Bureau Jeugdzorg, nu Jeugdbescherming Gelderland, die in 2016 net als de overige Gecertificeerde Instellingen via de raamovereenkomst worden ingekocht;
- Door ontwikkelen van het Centrum voor Jeugd en Gezin gericht op de transformatie;
- Vervolg geven aan de monitoring op de uitvoering (inhoud, financiën en individuele voorzieningen) die zowel landelijk, regionaal als lokaal wordt vormgegeven.

9.4.3 Taken rond de arbeidsmarkt (Participatiewet)

Wat zijn de effecten van de decentralisatie van de taken rond de arbeidsmarkt (Participatiewet)?

Per 1 januari 2015 is de Participatiewet ingevoerd. Met de Participatiewet worden de bijstand (WWB), de sociale werkvoorziening (Wsw) en een deel van de Wajong samengevoegd tot één regeling voor de onderkant van de arbeidsmarkt. De bestaande re-integratiemiddelen voor de huidige doelgroep, het budget Wsw (zittend bestand Wsw) en het budget voor de nieuwe doelgroep van de Participatiewet worden samengevoegd in het Participatiebudget. Bij de decentralisatie wordt bezuinigd op het budget voor de sociale werkvoorziening, terwijl de huidige Wsw-ers hun rechten en plichten behouden. Per arbeidsmarktregio hebben gemeenten en sociale partners de opdracht gekregen om een Werkbedrijf te ontwikkelen voor het organiseren van (beschut) werken naar vermogen.

Wat willen we bereiken?

De Participatiewet moet leiden tot meer participatie, meer gerichte en effectieve inzet van budgetten en besparing van kosten. De Participatiewet zorgt tegelijkertijd voor een nieuwe en grote financiële opgave bij gemeenten, aangezien minder budget beschikbaar is om een uitkeringsgerechtigde naar werk toe te kunnen leiden. Deze ontwikkeling is ook merkbaar voor partners als bedrijven, onderwijs- en zorginstellingen. Uitdaging is om op een houdbare manier met deze financiële opgave om te gaan.

Wat gaan we ervoor doen?

De activiteiten in het kader van Participatiewet zijn in Programma 10 benoemd. De raad heeft in januari de kadernota Participatiewet vastgesteld. Er wordt uitgegaan van vijf actielijnen, te weten:

1. regionale arbeidsmarkt/regionale samenwerking
2. partnerschap met werkgevers
3. aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt
4. ontwikkelen en vernieuwen dienstverlening
5. arbeidsmatige dagbesteding en beschut werk.

Deze kaderstellende uitgangspunten zijn verder uitgewerkt in een Verordening Participatiewet en beleidsregels. We richten ons in het jaar 2016 onder andere op:

- Het realiseren van baanafspraken voor de Eper doelgroep door zowel regionale (bijvoorbeeld via het Regionaal Werkbedrijf) als lokale samenwerking vorm te geven met werkgevers.
- Door ontwikkelen van de uitvoeringsorganisatie voor de Participatiewet en de oud-Wsw'ers gericht op de transformatie;
- Vervolg geven aan de monitoring op de uitvoering (inhoud, financiën en individuele voorzieningen) die zowel landelijk, regionaal als lokaal wordt vormgegeven.

9.5 Financiën en risico's

Wat zijn de financiële effecten van de drie decentralisaties?

De middelen die de gemeenten vanaf 2015 overgedragen krijgen van het rijk voor de uitvoering van de nieuwe taken worden voor drie jaar verstrekt via één integratie-uitkering als onderdeel van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De gemeente kan dat geld naar eigen inzicht besteden, er hoeft niet achteraf verantwoording over de besteding te worden afgelegd aan het rijk.

De bedoeling van het rijk is dat de middelen na drie jaar over gaan naar de algemene uitkering en dat de verdeling dan plaats vindt via de verdeelmaatstaven.

De volgende bedragen zijn per 2016 beschikbaar:

Nieuwe taak	2016	2017	2018	2019
Wmo-begeleiding (Awbz)	4.989.000	4.861.000	4.667.000	4.610.000
Jeugdzorg	5.387.000	5.345.000	5.400.000	5.415.000
Arbeidsmarkt / Participatie *	5.573.000	5.194.000	4.861.000	4.629.000
Totaal	15.949.000	15.400.000	14.928.000	14.654.000

De middelen die de gemeente ontvangt van het rijk zullen de komende jaren dalen doordat het rijk hiermee bezuinigingen realiseert. In 2015 ontving de gemeente € 16.787.000. Met ingang van 2016

zijn de objectieve verdeelmodellen voor de Wmo-begeleiding en Jeugdzorg van toepassing. Door de invoering treden herverdeeleeffecten op en voor beide modellen worden ingroeipaden gehanteerd. Door de ingroeipaden worden de herverdeeleeffecten de eerste jaren afgevlakt. De integratie uitkering Sociaal Domein is landelijk structureel verlaagd in verband met de WLZ-indiceerbaren. Deze cliënten hadden de keuze om hun behandeling onder de Wet Langdurige zorg door te zetten of in te stromen bij de gemeenten. Minder cliënten dan verwacht stroomden in bij de gemeenten. Met als gevolg een verlaging van het macrobudget.

Dit maakt duidelijk dat de gemeente met de uitvoering van de nieuwe taken aanzienlijke financiële risico's gaat lopen. Een ander aspect van het financiële risico wordt gevormd door het karakter van de nieuwe taken: het betreffen 'open einde regelingen'. Voor de uitvoering van het huidige beleid rond de huishoudelijke hulp ontving de gemeente in 2015 € 2.955.000. Voor 2016 en 2017 zijn deze bedragen € 2.665.000 en € 2.761.000.

Wat willen we bereiken?

Voor de uitvoering van de taken die het Rijk decentraliseert krijgt de gemeente een budget. Het is een budget waarop eerst een rijkskorting is toegepast. Dit moet leiden tot een betere en goedkopere inzet van zorg zoals in onderdeel 9.3 hiervoor beschreven. Om de nieuwe verantwoordelijkheden voor de Wmo en Jeugd te kunnen opvangen heeft het college een besluit genomen over de kosten voor de werkorganisatie WMO en Jeugd in 2015 – 2016 binnen de door de raad vastgestelde financiële kaders. Belangrijke uitgangspunten in dit besluit zijn: investeren in de toegang tot zorg, flexibiliteit inbouwen om werkenderwijs aan te kunnen passen aan de realiteit die zich aandient en in principe ten laste van de budgetten die zijn overgekomen vanuit het Rijk.

Wat hebben we gedaan?

Om de risico's te beheersen is goede monitoring van belang waardoor tijdig de signalen worden ontvangen waardoor bijgestuurd kan worden (beleidsmatig, in de uitvoering of financieel). Op de drie taakvelden worden monitors ingezet. Een aantal zijn reeds standaard in gebruik. Daarnaast worden nieuwe monitors ontwikkeld en ingezet. Om de risico's in financiële zin op te kunnen vangen wordt de opgebouwde reserve Wmo/Risico's Sociaal Domein (3D) ingezet als risicoreserve voor de gedecentraliseerde taken. Hiermee worden de financiële risico's opgevangen die de gemeente loopt als gevolg van de uitvoering van de nieuwe taken in het sociaal domein.

DEEL 3

DE FINANCIËLE BEGROTING

Financiële begroting

In de financiële begroting zijn opgenomen:

1. het overzicht van baten en lasten in de begroting en de toelichting,
2. de uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting.

1. Overzicht baten en lasten in de begroting en de toelichting

Het overzicht van baten en lasten in de begroting en de toelichting daarop bevat:

- Het saldo per programma, het totaal van de algemene dekkingsmiddelen, het geraamde bedrag voor onvoorzien, het geraamde totaal saldo van baten en lasten, de mutaties in de reserves en het geraamde resultaat.
- Het overzicht van de geraamde algemene dekkingsmiddelen en lokale heffingen.
- Inzicht in de gehanteerde prijzen, lonen en rentepercentages.
- Het overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten met toelichting.
- Overzicht geraamde structurele mutaties in de reserves met toelichting

Het saldo per programma, het geraamde totaal saldo van baten en lasten en het geraamde resultaat.

<i>bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019
Programma's				
1. Opgroeien in Epe	- 10.396	- 10.296	- 10.351	- 10.333
2. Actief in Epe	- 3.358	- 3.331	- 3.328	- 3.328
3. Zorg en opvang	- 10.824	- 10.722	- 10.478	- 10.421
4. Leefbaar en veilig	- 2.086	- 2.091	- 2.096	- 2.101
5. Ruimte en wonen	- 2.072	- 1.649	- 1.589	- 1.689
6. Epe op orde	- 5.385	- 5.385	- 5.417	- 5.414
7. Duurzaamheid	498	168	168	168
8. Toezicht en handhaving	- 1.384	- 1.384	- 1.384	- 1.384
9. Bedrijvigheid	- 764	- 705	- 690	- 690
10. Weer aan het werk	- 8.776	- 8.417	- 8.083	- 7.851
11. Bestuur en organisatie	- 3.301	- 3.232	- 3.491	- 3.650
Subtotaal saldo programma's	- 47.849	- 47.044	- 46.739	- 46.693
Algemene dekkingsmiddelen:				
- Lokale heffingen	5.851	5.911	5.975	6.040
- Algemene uitkering	41.597	40.906	40.413	40.393
- Dividend	150	150	150	150
- Saldo financieringsfunctie	- 606	- 606	- 606	- 606
- Overige algemene dekkingsmiddelen	1.883	1.883	1.883	1.883
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	48.876	48.245	47.816	47.861
Onvoorzien	- 58	- 58	- 58	- 58
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	969	1.143	1.019	1.110

<i>bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019
Mutaties in reserves				
1: Opgroeien in Epe	42	42	42	9
2: Actief in Epe	- 1.582	- 7	- 7	- 7
3: Zorg en opvang	343	- 29	- 29	- 29
4: Leefbaar en veilig	56	- 4	- 4	- 4
5: Ruimte en wonen	- 375	165	139	71
6: Epe op orde	- 286	- 286	- 286	- 286
7: Duurzaamheid	- 265	- 11	- 11	- 11
8: Toezicht en handhaving	52	42	- 1	- 1
9: Bedrijvigheid	0	0	0	0
10: Weer aan het werk	428	5	5	36
11: Bestuur en organisatie	449	- 1.229	- 1.035	- 1.032
12: Algemene dekkingsmiddelen	191	171	171	151
Totaal mutaties in reserves	- 947	- 1.141	- 1.016	- 1.103
Geraamde resultaat	22	2	3	7

Het BBV schrijft voor dat mutaties in de reserves afzonderlijk worden opgenomen. Daarom wordt eerst het geraamde saldo van baten en lasten bepaald, vervolgens worden de mutaties in de reserves weergegeven. De uitkomst is het geraamde resultaat.

In de toelichting op de mutaties per programma wordt inzicht gegeven in de baten en lasten per afzonderlijk programma en wordt een analyse gegeven van de verschillen die zijn ontstaan tussen de begrote bedragen in 2015 en 2016. Dit betreft de bestaande baten en lasten, uitgaande van het bestaande beleid. De 'budgetaanpassingen' als gevolg van het nieuwe beleid zijn in de Beleidsbegroting (het programmaplan) toegelicht.

Algemene Dekkingsmiddelen: Lokale heffingen

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Realisatie 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Onroerendezaakbelasting	5.007	5.276	5.309	5.369	5.433	5.498
Hondenbelasting	114	112	115	115	115	115
Precariobelasting	35	43	48	48	48	48
Forensenbelasting	269	280	276	276	276	276
Toeristenbelasting	614	667	664	664	664	664
Opbrengst algemeen ⁸	52	48	-	-	-	-
Totaal bruto opbrengst	6.091	6.426	6.412	6.472	6.536	6.601
Kosten	351	288	561	561	561	561
Totaal netto opbrengst	5.740	6.138	5.851	5.911	5.975	6.040

Voor een toelichting op de belastingopbrengsten wordt verwezen naar de Paragraaf Lokale Heffingen.

Prijzen, lonen en rente

Bij het opstellen van deze (meerjaren)begroting zijn de volgende percentages gehanteerd:

Component	2016	2017	2018	2019
Prijsstijging	0,55%	0,50%	0,50%	0,50%
Loonsomstijging	2,50%	0,50%	0,50%	0,50%
Rente kort geld	0,30%	0,50%	1,50%	1,50%
Rente lang geld	1,40%	1,50%	3,00%	3,00%

De berekeningen van de autonome loon- en prijsstijgingen zijn gebaseerd op de indicaties die hiervoor gegeven zijn m.b.t. de ontwikkeling van het BBP en de verwachte loonstijging waar de meicirculaire 2015 van uit gaat.

Voor de bepaling van het te hanteren rentepercentage wordt de lange termijn visie van De Nederlandse Bank gehanteerd. Gelet op de prognose van de Nederlandsche Bank zijn de rentepercentages tijdelijk verlaagd voor 2016 en 2017 en met ingang van 2018 structureel verlaagd.

Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar paragraaf 4: Financiering.

⁸ Opbrengst algemeen omvat de terug te vorderen invorderingskosten.

Overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten

Dit overzicht geeft inzicht in het structurele⁹ en reële¹⁰ evenwicht van de begroting op korte en langere termijn.

Programma	2016		2017		2018		2019	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
<i>Bedragen in € 1.000</i>								
1. Opgroeien in Epe	150	-	33	-	33	-	-	-
2. Actief in Epe	135	-	-	-	-	-	-	-
3. Zorg en Opvang	73	48	73	48	-	-	-	-
4. Leefbaar en veilig	59	-	-	-	-	-	-	-
5. Ruimte en wonen	533	150	110	150	50	150	-	-
6. Epe op orde	274	10	50	-	45	-	31	-
7. Duurzaamheid	40	330	-	-	-	-	-	-
8. Toezicht en handhaving	-	-	-	-	-	-	-	-
9. Bedrijvigheid	40	-	15	-	-	-	-	-
10. Weer aan het werk	-	-	-	-	-	-	-	-
11. Bestuur en Organisatie	339	408	45	256	29	-	57	-
Algemene dekkingsmiddelen	-	25	-	25	-	-	-	-
Mutaties in reserves	4.858	4.459	1.204	590	785	686	223	419
Totaal	6.501	5.430	1.530	1.069	942	836	311	419

De volgende incidentele baten en lasten zijn opgenomen in het meerjareninvesteringsplan 2016-2019 die een dekking hebben in verwachte onttrekkingen aan bestemmingsreserves:

Programma	2016		2017		2018		2019	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
<i>Bedragen in € 1.000</i>								
6. Epe op orde	1.028	-	597	-	380	-	380	-
Mutaties in reserves	-	1.028	-	597	-	380	-	380
Totaal	1.028	1.028	597	597	380	380	380	380

Uit het overzicht blijkt dat het begrotingsresultaat wordt beïnvloed door *incidentele* baten en lasten. De incidentele lasten zijn in hoger dan de incidentele baten. Hieruit wordt geconcludeerd dat de *structurele* lasten worden gedekt door *structurele* baten en dat er daarmee sprake is van een structureel sluitende begroting.

⁹ Een structureel evenwicht houdt in dat de structurele lasten worden gedekt door structurele baten.

¹⁰ Een reëel evenwicht houdt in dat de gronden waarop de ramingen in de begroting en meerjarenraming zijn gebaseerd reëel zijn.

Toelichting incidentele bedragen $\geq$ € 45.000:

Programma 1:

- In 2016 wordt de oude Montessorischool geschikt gemaakt voor de huisvesting van peuterspeelzaal Kwetternest. Hierdoor ontstaat een incidentele last in 2016 (€ 50.000).
- Voor de uitvoering van de kadernota Basismobiliteit wordt samen met negen andere gemeenten een bedrijfsvoeringsorganisatie opgezet. De opstartkosten voor de gemeente Epe (€ 46.000) zijn als incidentele last in 2016 opgenomen in de begroting.

Programma 4:

- Voor 2016 en 2017 zijn incidentele lasten en baten opgenomen van € 48.000 op grond van de verhoogde taakstelling voor begeleiding van vluchtelingen.

Programma 5:

- Voor het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek voor het ontsluiten van het buitengebied met toekomstbestendig internet (breedband) wordt in 2016 een eenmalig budget beschikbaar gesteld van € 100.000.
- In 2016 wordt gestart met de actualisatie van bestemmingsplannen. Daarvoor wordt eenmalig een budget van € 150.000 beschikbaar gesteld.
- De komende drie jaar (2016 t/m 2018) zal, op grond van de Omgevingswet, een Omgevingsplan moeten worden opgesteld. Hiervoor wordt in 2016 € 50.000 beschikbaar gesteld en in 2017 en 2018 elk jaar € 25.000.
- Om het ondernemersklimaat op het bedrijventerrein Kweekweg te optimaliseren zijn op sommige plekken ingrepen noodzakelijk. Hiervoor is in 2016 incidenteel een bedrag van € 50.000 in de begroting opgenomen.
- In 2018 wordt de Wet Ruimtelijke Ordening (Wro) vervangen door de Omgevingswet. Voor de implementatie daarvan in de gemeentelijke organisatie wordt in 2016 € 50.000 beschikbaar gesteld en in 2017 en 2018 elk jaar € 25.000.
- Door meer vergunningsvrije bouwwerken en een sterke juridisering van de burger is tijdelijk (met ingang van de begroting 2015) een juridisch handhaver bouw- en woningtoezicht nodig. Hiervoor is voor 2016 en 2017 elk jaar € 60.000 opgenomen.
- In de periode 2015 t/m 2018 wordt vanwege de realisatie van een aantal grote projecten hogere inkomsten uit leges verwacht. Voor de jaren 2016 t/m 2018 is daarvoor een incidentele inkomst opgenomen van € 150.000 per jaar.

Programma 6:

- Voor de noodzakelijke reconstructie van fietspaden, vroeger in beheer bij het RGV en nu onderdeel uitmakend van het Veluws fietsknooppuntensysteem, wordt in 2016 eenmalig een budget opgenomen van € 200.000 in het meerjareninvesteringsplan.
- De kosten van de reconstructie van het kruispunt Hoofdstraat-Vegtelarijweg voor de ontsluiting van de nieuwe woonwijk Klaarbeek blijken bij nadere uitwerking hoger dan in 2014 verwacht. Voor de meerkosten is ten behoeve van de uitvoering in 2016 incidenteel een bedrag van € 194.000 opgenomen in de begroting. Het bedrag wordt binnen het grondbedrijf gedekt.
- Voor de projectmatige vervanging van de openbare verlichting is in het meerjareninvesteringsplan in 2016 € 309.000 beschikbaar en voor de jaren 2017 t/m 2019 resp. € 343.000, € 380.000 en 380.000.
- In 2017 wordt de brug Nijbroekerweg in Emst vervanging op grond van het bruggenbeleidsplan. Hiervoor is in het meerjareninvesteringsplan in 2017 incidenteel een bedrag van € 254.000 beschikbaar.
- In 2016 wordt het project Wijkverkeersveiligheidsplan 't Slath/Gildenhoek en Burgerenk/Hogeland uitgevoerd. Hiervoor is eenmalig in het meerjareninvesteringsplan een budget beschikbaar van € 204.000 resp. € 316.000.

Programma 7:

- In 2016 ontstaat een eenmalige bate als gevolg van de terugbetaling van een achtergestelde lening door Essent (€ 329.500).

Programma 11:

- Ten behoeve van het programma organisatieontwikkeling is in 2016 een eenmalig budget opgenomen van € 150.000.

- Door de wijziging/verlening van de geldigheidsduur van documenten zijn de inkomsten uit leges voor reisdocumenten en rijbewijzen eenmalig verhoogd in 2016 met € 126.000.
- Door een tijdelijke verlaging van de rekenrente in de begroting ontstaat een incidentele financiering van € 282.000 in 2016 en € 256.000 in 2017.

Mutaties in reserves:

- Conform het BBV zijn de meeste mutaties in reserves incidenteel. De belangrijkste daarvan in 2016 zijn:
 - o In 2016 wordt eenmalig een toevoeging gedaan aan de reserve realisatie accommodaties (€ 1,575 mln.).
 - o In 2016 wordt een reconstructie van de Hoofdweg in Emst uitgevoerd. Hiervoor wordt via de reserve eenmalige middelen een budget beschikbaar gesteld van € 1.000.000. (De resterende € 250.000 wordt uit structurele middelen in de begroting gedekt).
 - o In 2016 wordt het bedrag dat van Essent ontvangen wordt als aflossing van de achtergestelde lening, toegevoegd aan de egalisatiereserve voor de tarieven rioolheffing (€ 329.500).
 - o In 2016 t/m 2019 wordt op basis van verwachte uitgaven incidenteel een aanvulling van de reserve ombuiging begroot (2016: € 189.000, 2017 € 193.000, 2018 € 139.000 en 2019 € 56.000),
 - o Op basis van verwachte uitgaven wordt in 2016 de reserve ICT eenmalig aangevuld (€ 150.000).
 - o Om een eerder gemaakte raming van de kosten voor de herstructurering van het centrum van Vaassen in evenwicht te brengen met de verwachte uitgaven wordt in 2016 eenmalig een bedrag van € 300.000 via de reserve eenmalige middelen beschikbaar gesteld.
 - o Om de verplaatsing van de bushaltes van de Klaverkamp naar het kruispunt Hoofdstraat/Vegtelarijweg mogelijk te maken wordt via de reserve eenmalige middelen een eenmalig aanvullend budget beschikbaar gesteld (€ 49.000).
 - o Ter dekking van de begroting 2018 wordt in 2016 € 120.000 aan de Algemene Reserve toegevoegd en in 2018 weer onttrokken.
 - o Omdat in het kader van de begroting 2016 voorstellen en projecten zijn ingediend die in aanmerking kunnen komen voor cofinanciering wordt de reserve cofinanciering in 2016 eenmalig aangevuld (€ 90.000).
 - o Voor de financiering van diverse incidentele uitgaven die zijn opgenomen in de begroting 2016 wordt uit de reserve eenmalige middelen in 2016 € 4.099.000, in 2017 € 243.000, in 2018 € 234.000 en in 2019 € 56.000 onttrokken.
 - o Voor de dekking van de kosten van de in het meerjareninvesteringsplan opgenomen projecten (reconstructie fietspaden, vervanging openbare verlichting en uitvoering wijkverkeersveiligheidsplannen 't Slath/Gildenhoek en Burgerenk/Hogeland) worden de daarvoor beschikbare bestemmingsreserve onttrokken (2016 € 1.028.000, 2017 € 597.000, 2018 € 380.000 en 2019 € 380.000).

Overzicht van structurele mutaties in 2016 in reserves.

Dit overzicht ondersteunt bij de bepaling en de beoordeling van het structurele evenwicht in de begroting.

Programma	<i>Bedragen in € 1.000</i>	Lasten (toevoeging)	Waarvan structureel	Baten (onttrekking)	Waarvan structureel
1. Opgroeien in Epe		21	20	63	-
2. Actief in Epe		1.595	-	13	13
3. Zorg en Opvang		29	-	372	-
4. Leefbaar en veilig		4	-	60	-
5. Ruimte en wonen		486	-	111	-
6. Epe op orde		343	306	57	42
7. Duurzaamheid		424	-	159	43
8. Toezicht en handhaving		1	-	53	-
9. Bedrijvigheid		0	-	0	-
10. Weer aan het werk		53	20	482	26
11. Bestuur en organisatie		3.146	1.099	3.595	386
12. Algemene dekkingsmiddelen		357	155	547	542
Totaal		6.458	1.600	5.511	1.052

Het bovenstaande overzicht geeft inzicht in het totaal van de mutaties in reserves per programma en welk deel van die mutaties een structureel karakter hebben. De belangrijkste structurele toevoegingen en onttrekkingen zijn:

- Structurele toevoeging van het verschil tussen de marktrente en de waarde correctie voor reserves en voorzieningen aan de reserve extra afschrijving met een maatschappelijk nut ter verlaging van kapitaallasten (€ 728.000).
- Structurele toevoeging en onttrekking aan de reserve ICT ter dekking van de kapitaallasten van investeringen (€ 370.000).
- Structurele toevoeging aan de reserve vervanging openbare verlichting voor toekomstige grootschalige vervanging op basis van het beleidsplan openbare verlichting (€ 234.000)
- Structurele toevoeging aan de reserve vervanging bruggen voor toekomstige planmatige vervanging van bruggen op basis van het bruggenbeleidsplan (€ 61.000).
- Structurele mutatie in de reserves die gevormd zijn uit de verkoop van aandelen Vitens en VNB en de aflossing van de lening NUON die ingezet worden als algemeen dekkingsmiddel (structurele bate € 542.000, structurele last € 155.000).
- Structurele onttrekking aan de reserve RGV (€ 42.000) ter dekking van de structurele kosten van het onderhoud van de van het RGV overgenomen recreatieve fietspaden.

2. Uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting

In de uiteenzetting van de financiële positie worden de consequenties opgenomen van het beleid dat in de begroting is opgenomen. Het betreft het beleid dat al voor de begrotingsbehandeling is aanvaard én het beleid dat met het vaststellen van de begroting wordt aanvaard.

De volgende onderwerpen komen aan de orde:

- Financiële gevolgen van het bestaande en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen
- Investerings (economisch / maatschappelijk nut)
- Investerings (vervanging / uitbreiding)
- Financiering
- Stand en verloop reserves en voorzieningen

Financiële gevolgen bestaand en nieuw beleid dat in de programma's is opgenomen

De uitkomst van de jaarlijkse afweging in het kader van het begrotingsproces, is samengevat in het volgende overzicht van de cumulatieve ontwikkeling van lasten en baten. Voor een gedetailleerd overzicht wordt verwezen naar de bijlagen bij deze begroting.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019
Bestaand beleid (budgetprognose)	- 460	- 800	- 689	- 626
Nieuw beleid vorige meerjarenbegroting	-105	- 25	0	0
Investerings vorige meerjarenbegroting	- 9	- 18	- 19	- 19
Nieuw beleid huidige meerjarenbegroting	- 70	- 42	- 42	- 43
Investerings huidige meerjarenbegroting	0	0	0	0
Dekkingsmiddelen	667	887	753	695
Saldo meerjarenbegroting	23	2	3	7

Investerings

Dit onderdeel bevat een totaal overzicht van de investeringen die de gemeente gepland heeft in het meerjareninvesteringsplan 2016-2019. Voor een gedetailleerd overzicht wordt verwezen naar de bijlagen bij deze begroting. Het hier gegeven inzicht in de investeringen is een onderverdeling naar investeringen met een economisch nut en investeringen met een maatschappelijk nut en daarnaast naar vervangingsinvesteringen en uitbreidingsinvesteringen.

<i>Investeringsbedragen¹¹ x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019
Economisch nut	2.713	2.148	1.752	1.752
Maatschappelijk nut	2.413	354	0	0
Totale investeringen	5.126	2.502	1.752	1.752
Vervangingsinvesteringen	4.506	2.502	1.752	1.752
Uitbreidingsinvesteringen	620	0	0	0
Totale investeringen	5.126	2.502	1.752	1.752

¹¹ Bedragen exclusief BTW.

Financiering

Hiervoor wordt verwezen naar de Paragraaf Financiering.

Stand en verloop reserves en voorzieningen

Voor het verloop van de reserves en voorzieningen wordt verwezen naar bijlage 8.

Toelichting mutaties programma 1 Opgroeien in Epe

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lasten bestaand beleid	5.802	11.755	10.796	10.754	10.809	10.791
Lasten nieuw beleid			21	- 37	- 37	- 37
Lasten totaal	5.802	11.755	10.817	10.717	10.772	10.754
Baten bestaand beleid	366	460	421	421	421	421
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	366	460	421	421	421	421
Saldo	- 5.436	- 11.295	- 10.396	- 10.296	- 10.351	- 10.333

Toelichting op mutaties lasten en baten

- = nadeel / + = voordeel

Lasten:

(* € 1.000)

• Lasten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 1 van deel 1. • Op basis van de rekeningcijfers 2014 en de ontwikkelingen 2015 is de begroting voor de uitgaven van het leerlingenvervoer structureel verhoogd. Het betreft een toename van het gebruik. Onder nieuw beleid (dekkingsplan) is een taakstelling opgenomen om de uitgaven vanaf 2017 door maatregelen structureel te verlagen. • In 2016 zijn minder rijksmiddelen beschikbaar voor het onderwijsachterstandenbeleid dan in 2015. De lasten zijn eveneens lager geraamd. Per saldo is deze post budgetneutraal. • De lasten van jeugdzorg (o.a. jeugdzorg, jeugdbescherming en ggz) zijn in lijn gebracht met de lagere integratie-uitkering Sociaal Domein in 2016, gebaseerd op de meicirculaire 2015 (programma 12). • In 2015 zijn eenmalige uitgaven voor de realisatie van een speelgelegenheid/beweeggelegenheid in de nieuwe woonwijk Klaarbeek geraamd. Deze uitgaven zijn niet meer opgenomen in de begroting 2016, waardoor een voordeel ontstaat. • Het ministerie heeft de schoolbesturen verplicht een asbestinventarisatie uit te voeren bij de scholen. In de begroting 2015 zijn hiervoor eenmalige middelen geraamd. In 2016 is hiervoor geen bedrag meer begroot, waardoor een voordeel ontstaat.	- 21 - 94 39 617 35 60

• De korting op de algemene uitkering in verband met de overdracht van groot onderhoud van onderwijshuisvesting aan de schoolbesturen kan niet volledig opgevangen worden binnen de begroting; dit leidt tot een nadeel.	- 45
• Incidentele verschillen als gevolg van vrijval in 2016 van restantbudgetten uit 2015 en mutaties in de kapitaallasten en in de urentoerekening leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten en de loon- en prijsstijging wordt verwezen naar bijlage 10.	347
Totaal mutatie lasten	938

Baten:

• In 2016 zijn minder rijksmiddelen beschikbaar voor het onderwijsachterstandenbeleid dan in 2015. De lasten zijn eveneens lager geraamd. Per saldo is deze post budgetneutraal.	- 39
• Overige kleine verschillen	
Totaal mutatie baten	- 39

Saldo programma mutatie	899
--------------------------------	------------

Toelichting mutaties programma 2 Actief in Epe

Bedragen * € 1.000	Realisatie 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten bestaand beleid	3.936	4.517	3.864	3.862	3.859	3.859
Lasten nieuw beleid			25			
Lasten totaal	3.936	4.517	3.889	3.862	3.859	3.859
Baten bestaand beleid	563	785	531	531	531	531
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	563	785	531	531	531	531
Saldo	- 3.373	- 3.732	- 3.358	- 3.331	- 3.328	- 3.328

Toelichting op mutaties lasten en baten

- = nadeel / + = voordeel

Lasten:

(* € 1.000)

- Lasten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 2 van deel 1. - In 2015 zijn eenmalige investeringssubsidies voor de aanleg van kunstgrasvelden begroot. - In de begroting van 2015 zijn de gelden met betrekking tot volwasseneneducatie geraamd voor € 60.000. Sinds 1 januari 2015 worden de middelen voor volwasseneneducatie toegekend aan de centrumgemeente (Apeldoorn), die de besteding daarvan in samenwerking met de gemeenten in de regio bepaalt. Zowel de baten als de lasten komen daardoor te vervallen. Deze post heeft geen invloed op het saldo. - Voor buurt- en speeltuinvereniging De Kouwenaar is in 2015 een eenmalige subsidie van € 85.000 voor het opknappen van de speeltuin begroot. - Incidentele verschillen als gevolg van vrijval in 2016 van restantbudgetten uit 2015 en mutaties in de kapitaallasten en in de urentoerekening leiden tot een nadeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten en de loon- en prijsstijging wordt verwezen naar bijlage 10. - Kleine verschillen	- 25 545 60 85 - 53 16
Totaal mutatie lasten	628

Baten:

• Sinds 1 januari 2015 worden de middelen voor volwasseneneducatie toegekend aan de centrumgemeenten (Apeldoorn). Zie ook de lasten.	- 60
• In de begroting van 2015 is € 187.000 geraamd voor de verkoop van een pand.	- 187
• Overige kleine verschillen	- 7
Totaal mutatie baten	- 254

Saldo programma mutatie	374
--------------------------------	------------

Toelichting mutaties programma 3 Zorg en opvang

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lasten bestaand beleid	6.737	12.283	11.587	11.555	11.288	11.231
Lasten nieuw beleid			25	- 45	- 70	- 70
Lasten totaal	6.737	12.283	11.612	11.510	11.218	11.161
Baten bestaand beleid	974	1.055	788	788	740	740
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	974	1.055	788	788	740	740
Saldo	- 5.763	- 11.228	- 10.824	- 10.722	- 10.478	- 10.421

Toelichting op mutaties lasten en baten

- = nadeel / + = voordeel

Lasten:

(* € 1.000)

• Lasten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 3 van deel 1.	- 25
• Door een hoger aantal aangevraagde en toegekende kwijtschelding voor rioolheffing en afvalstoffenheffing vallen de kosten hoger uit. Dit voordeel wordt verrekend in de leges, waardoor dit geen invloed op het saldo heeft.	21
• De kosten van de uitbesteding van belastingen worden met ingang van 2016 begroot op programma 11 en komen op dit programma te vervallen. Deze technische wijziging heeft geen invloed op het saldo.	40
• Er wordt minder extern (medisch) advies ingehuurd bij de beoordeling van de WMO-aanvragen door kennis en ervaring van de WMO-consulenten. Hierdoor dalen de kosten. Dit wordt verrekend met stelpost WMO en verloopt daardoor budgettair neutraal.	19
• Bij de begroting 2015 is eenmalig € 31.000 opgenomen voor buurtbemiddeling. In 2016 vervalt dit budget, maar wordt dit als nieuw beleid bij de begroting 2016 opgenomen.	31
• De eenmalige transitiekosten AWBZ in 2015 zijn in de begroting 2016 vervallen.	71
• Door de toename van het aantal vluchtelingen is de taakstelling op te vangen vluchtelingen verhoogd. Hiertegenover worden ook inkomsten ontvangen vanuit het rijk waardoor dit geen invloed op het saldo heeft.	- 51

• Gelet op de huidige ontwikkelingen (hogere kosten per zone) moet rekening gehouden te worden met structureel hogere kosten voor de regiotaxi. De uitgavenraming is verhoogd met € 120.000. Onder nieuw beleid (dekkingsplan) is een taakstelling opgenomen om de uitgaven vanaf 2017 door maatregelen structureel te verlagen.	- 120
• In de begroting 2016 is een daling van de uitgaven van huishoudelijke ondersteuning opgenomen. De verwachting is dat de in eerdere jaren gerealiseerde daling op basis van de keukentafelgesprekken zich verder doorzet. Daarnaast zal de was- en strijkservice leiden tot een verdere afname van het aantal verstrekte uren huishoudelijke hulp. Per saldo zijn de lagere uitgaven huishoudelijke ondersteuning (natura en PGB), inclusief de kosten was- en strijkservice, budgettair neutraal begroot met de lagere eigen bijdragen (baten) en lagere integratie-uitkering huishoudelijke ondersteuning.	525
• In 2016 zijn minder verstrekkingen voor huishoudelijke ondersteuning in de vorm van een persoonsgebonden budget (PGB) begroot. Omdat er wordt gestuurd op verstrekking in natura en het totaal aantal verstrekte WMO-voorzieningen (zie bovenstaande m.b.t. huishoudelijke hulp) afneemt, vallen de lasten lager uit.	83
• Door de herverdeling van het jeugdbudget naar aanleiding van de meicirculaire 2015 worden er kosten geraamd voor gezinsondersteuning, waardoor een nadeel op dit programma ontstaat.	- 20
• De uitgaven van de functie begeleiding (nieuwe WMO) zijn in lijn gebracht met de lagere integratie-uitkering Sociaal Domein in 2016, gebaseerd op de meicirculaire 2015.	238
• In de meicirculaire 2015 is voor 2015 t/m 2017 drie maal € 25.000 beschikbaar gesteld voor Epe in het kader van de regeling 'gezond in de stad'. Hiertegenover worden in de begroting de lasten geraamd. Per saldo (baten in algemene uitkering) verloopt dit budget neutraal.	- 25
• Incidentele verschillen als gevolg van vrijval in 2016 van restantbudgetten uit 2015 en mutaties in de kapitaallasten en in de urentoerekening leiden tot een nadeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten en de loon- en prijsstijging wordt verwezen naar bijlage 10.	- 80
• Overige kleine verschillen	- 36
• Totaal mutatie lasten	671

Baten:

• Het aantal toegekende en afgenomen uren huishoudelijke hulp is aanzienlijk afgenomen door onder andere een meer reële indicatie, het bieden van was- en strijkservice en doordat door de eigen bijdrage er steeds vaker voor wordt gekozen om de huishoudelijke hulp buiten de gemeente om te regelen. Hierdoor zijn de inkomsten uit eigen bijdragen ook aanzienlijk gedaald.	- 307
• Voor de opvang van vluchtelingen ontvangt de gemeente een vergoeding vanuit het rijk; omdat hiervoor ook uitgaven zijn geraamd, heeft dit geen invloed op het saldo.	51
• Overige kleine verschillen	- 11
Totaal mutatie baten	- 267

Saldo programma mutatie**404**

Toelichting mutaties programma 4 Leefbaar en veilig

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lasten bestaand beleid	1.875	2.329	2.093	2.098	2.103	2.108
Lasten nieuw beleid						
Lasten totaal	1.875	2.329	2.093	2.098	2.103	2.108
Baten bestaand beleid	173	6	7	7	7	7
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	173	6	7	7	7	7
Saldo	- 1.702	- 2.323	- 2.086	- 2.091	- 2.096	- 2.101

Toelichting op mutaties lasten en baten

- = nadeel / + = voordeel

Lasten:

(* € 1.000)

• De gemeentelijke bijdrage aan de Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG) is in 2016 hoger als gevolg van reguliere indexatie van de bijdrage.	- 28
• Gelet op de ontwikkelingen m.b.t. de overgang naar een nieuw verdeelmodel voor de gemeentelijke bijdrage aan de VNOG, moet rekening gehouden worden met een forse verhoging van het aandeel van Epe. In de basis van de begroting is een structurele stelpost van € 10.000 opgenomen. In de meerjarenraming wordt rekening gehouden met een verdere verhoging van de bijdrage in de komende jaren.	- 10
• Incidentele verschillen als gevolg van vrijval in 2016 van restantbudgetten uit 2015 en mutaties in de kapitaallasten en in de urentoerekening leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten en de loon- en prijsstijging wordt verwezen naar bijlage 10.	276
• Overige kleine verschillen	- 2
Totaal mutatie lasten	236

Baten:

• Kleine verschillen	1
Totaal mutatie baten	1
Saldo programma mutatie	237

Toelichting mutaties programma 5 Ruimte en wonen

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lasten bestaand beleid	4.138	6.813	4.109	4.109	4.049	4.049
Lasten nieuw beleid			473	50	50	
Lasten totaal	4.138	6.813	4.582	4.159	4.099	4.049
Baten bestaand beleid	3.785	4.665	2.510	2.510	2.510	2.360
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	3.785	4.665	2.510	2.510	2.510	2.360
Saldo	- 353	- 2.148	- 2.072	- 1.649	- 1.589	- 1.689

Toelichting op mutaties lasten en baten

- = nadeel / + = voordeel

Lasten:

(* € 1.000)

• Lasten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 5 in deel 1. • Bij de vastgoedregistratie is een groot deel van de uitgaven uitbesteed aan gemeente Apeldoorn. Hierdoor stijgen de uitgaven derden op dit programma; omdat hier tegenover wegvallende kosten staan van beheer en uitvoering, heeft dit per saldo geen effect op de begroting. • Onder andere door het uitvoeren van werkzaamheden ten behoeve van de realisatie van woonwijk Klarbeek (2015-2016), het bouwrijp maken van het plan Kouwenaarschool (uitgesteld tot na 2016) en de aankoop van een woning in het plan De Pirk-Noord (eveneens uitgesteld tot na 2016) is de raming van de uitgaven van de bouwgrondexploitatie in 2016 lager dan in 2015. Het saldo van de inkomsten en uitgaven van de bouwgrondexploitatie wordt overgeboekt naar de post 'onderhanden werk', waardoor dit geen effect heeft op het saldo van de begroting (zie ook de baten). • De exploitatielasten van de panden op de gemeentewerf, de schaftgelegenheden en het dienstgebouw van de milieustraat zijn met ingang van 2016 op dit programma geraamd. Deze stonden in 2015 nog op de desbetreffende kostenplaats in de verdeeldienst. Tegenover de lasten staan inkomsten uit verhuur aan de aannemer. • In 2015 zijn investeringsbudgetten beschikbaar voor de voorbereiding en uitvoering van de herinrichting van de dorpscentra. Omdat het om incidentele bedragen gaat, staan deze niet meer in de begroting 2016.	- 473 - 66 1.916 - 118 665

• Incidentele verschillen als gevolg van vrijval in 2016 van restantbudgetten uit 2015 en mutaties in de kapitaallasten en in de urenrekening leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten en de loon- en prijsstijging wordt verwezen naar bijlage 10.	294
• Overige kleine verschillen	13
Totaal mutatie lasten	2.231

Baten:

• Enkele verwachte incidentele verkoopopbrengsten in begroting 2015 worden niet gerealiseerd. Deze opbrengsten worden mogelijk pas na 2016 gerealiseerd. Hierdoor is de begroting van de inkomsten van de bouwgrondexploitatie in 2016 lager dan in 2015. Het saldo van de inkomsten en uitgaven van de bouwgrondexploitatie wordt overgeboekt naar de post 'onderhanden werk', waardoor dit geen effect heeft op het saldo van de begroting (zie ook de lasten).	- 1.916
• De inkomsten uit verhuur van de gemeentewerf, de schaftgelegenheden en het dienstgebouw van de milieustraat zijn met ingang van 2016 op dit programma geraamd. Deze stonden in 2015 nog op de desbetreffende kostenplaats in de verdeeldienst. Hier staan de exploitatielasten en kapitaallasten van deze panden aan de uitgavenkant tegenover.	141
• In de ramingen van 2015 is een eenmalige bate opgenomen in verband met de verkoop van grond in het centrum van Epe. Deze raming vervalt in 2016.	- 383
• Overige kleine verschillen	3
Totaal mutatie baten	- 2.155

Saldo programma mutatie

76

Toelichting mutaties programma 6 Epe op orde

Bedragen * € 1.000		Realisatie 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
					2017	2018	2019
Lasten bestaand beleid		6.983	8.158	6.431	6.441	6.453	6.464
Lasten nieuw beleid				35	25	45	31
Lasten totaal		6.983	8.158	6.466	6.466	6.498	6.495
Baten bestaand beleid		1.200	1.255	1.081	1.081	1.081	1.081
Baten nieuw beleid							
Baten totaal		1.200	1.255	1.081	1.081	1.081	1.081
Saldo		- 5.783	- 6.903	- 5.385	- 5.385	- 5.417	- 5.414

Toelichting op mutaties lasten en baten

- = nadeel / + = voordeel

Lasten:

(* € 1.000)

• Lasten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 6 in deel 1. • Incidentele verschillen als gevolg van vrijval in 2016 van restantbudgetten uit 2015 en mutaties in de kapitaallasten en in de urentoerekening leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten en de loon- en prijsstijging wordt verwezen naar bijlage 10. • In 2015 zijn op basis van het meerjareninvesteringsplan van dat jaar voor diverse verkeers- en vervoersprojecten en de vervanging van openbare verlichting budgetten beschikbaar gesteld. Deze budgetten zijn (gezien het incidentele karakter) in 2016 vervallen of aangepast op de hoogte van het investeringsplan 2016. • Het in 2015 opgenomen bedrag voor het extra onderhoud van de wegen in het buitengebied is in de begroting 2016 opgenomen onder het nieuw beleid uit de vorige meerjarenbegroting. Hierdoor ontstaat er een verschil in de lasten bestaand beleid. • De kosten van het vegen van de markt zijn met ingang van de begroting 2016 opgenomen op programma 9 in plaats van op dit programma. Dit leidt tot een voordeel op dit programma maar heeft geen effect op het saldo van de begroting.	- 35 304 1.355 30 16

• De kosten voor de uitvoering van het Landschapsontwikkelingsplan zijn, om administratieve redenen, opgenomen in de middelen voor het programma Landschap 2014-2017. Omdat dit programma in de begroting op een andere plaats is verwerkt ontstaat er op dit programma een voordeel.	18
• Overige kleine verschillen	4
Totaal mutatie lasten	1.692

Baten:

• In 2015 zijn voor diverse ontwikkelingen in de openbare ruimte inkomsten uit bijdragen van derden in de begroting opgenomen. Deze inkomsten zijn (gezien het incidentele karakter) in 2016 vervallen.	- 47
• In 2016 wordt een hogere inkomst uit begraafrechten en lijkbezorging verwacht. De oorzaak daarvan is dat er verwacht wordt dat graven gemiddeld voor een wat langere periode worden uitgegeven, meer begrafenissen worden verwacht. Daarnaast maakt het nieuwe begraafbeleid het schudden van graven mogelijk. Dat levert extra inkomsten op.	37
• Om de exploitatie van de begraafplaatsen sluitend te houden is, als gevolg van onder andere bovengenoemde oorzaken, een lagere onttrekking uit de voorziening begraafrechten nodig. Per saldo heeft dit geen invloed op het saldo van de begroting.	- 75
• De subsidie voor de uitvoering van het Landschapsontwikkelingsplan is, om administratieve redenen, opgenomen in de middelen voor het programma Landschap 2014-2017. Omdat dit programma in de begroting op een andere plaats is verwerkt ontstaat er op dit programma een voordeel.	- 11
• Incidentele verschillen als gevolg van kostentoerekening leiden tot een nadeel op dit programma. Aangezien het gaat om de toerekening van kosten heeft dit geen invloed op het saldo van de begroting.	- 62
• Als gevolg van de in 2015 doorgevoerde wijziging in de leges voor kapvergunningen dalen de inkomsten daaruit voor de gemeente.	- 10
• Overige kleine verschillen	- 6
Totaal mutatie baten	- 174

Saldo programma mutatie	1.518
--------------------------------	--------------

Toelichting mutaties programma 7 Duurzaamheid

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lasten bestaand beleid	5.621	6.083	5.946	5.946	5.946	5.946
Lasten nieuw beleid						
Lasten totaal	5.621	6.083	5.946	5.946	5.946	5.946
Baten bestaand beleid	6.509	6.139	6.444	6.114	6.114	6.114
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	6.509	6.139	6.444	6.114	6.114	6.114
Saldo	888	56	498	168	168	168

Toelichting op mutaties lasten en baten

- = nadeel / + = voordeel

Lasten:	(* € 1.000)
Incidentele verschillen als gevolg van vrijval in 2016 van restantbudgetten uit 2015 en mutaties in de kapitaallasten en in de urentoerekening leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten en de loon- en prijsstijging wordt verwezen naar bijlage 10.	25
In 2015 zijn voor het opstellen van een windvisie en de organisatie van een duurzaamheidsconferentie budgetten beschikbaar gesteld. Deze budgetten zijn (gezien het incidentele karakter) in 2016 vervallen.	30
De begroting 2016 voor de kosten van afvalinzameling zijn gebaseerd op het nieuwe beleidsplan en op de eerste ervaringen en verwachting die daaruit voortkomt. Verder is rekening gehouden met een kostendaling als gevolg van het aflopen van het afvalverwerkingscontract per 1 juli 2016. Daartegenover staat dat de contractuele autonome indexatie van de inzamelkosten. Per saldo leidt dit tot een voordeel die wordt verrekend met de egaliseringsreserve voor afvalstoffenheffing. Hierdoor heeft dit voordeel geen effect op het saldo van de begroting.	89
Overige kleine verschillen	- 7
Totaal mutatie lasten	137

Baten:

• In 2016 zal Essent de achtergestelde lening (ontstaan uit de omzetting van CV kapitaal VAMIJ) aflossen. Dit leidt tot een incidenteel voordeel. Aangezien dit kapitaal destijds gevormd is uit de afvalstoffenheffing zal dit bedrag via de reserve egalisatie afvalstoffenheffing voor dat doel worden ingezet. De aflossing heeft daarmee geen effect op het saldo van de begroting 2016.	330
• Met ingang van de begroting 2016 is de, door veranderde wetgeving daaromtrent, gefaseerde vrijval van de voorziening vervanging afvalcontainers afgerond. Dit leidt tot een nadeel op dit programma. Door de verrekening van dit nadeel met de reserve egalisatie afvalstoffenheffing heeft dit geen invloed op het saldo van de begroting.	- 93
• De reinigingsheffingen dekken de kosten van inzameling en verwerking van huisvuil, bedrijfsafval en het brengen van huisvuil naar het recycleplein. De kosten voor verwerking van huishoudelijk afval dalen. De uitbesteding van de buitendienst en de regionale belastingsamenwerking en daarmee gepaard gaande kostenverlaging werkt ook door in de kosten. Per saldo daalt de heffing en daarmee de inkomsten op dit programma.	- 181
• Omdat overeenkomstig de afspraken de tarieven verhoogd zijn (conform het vGRP) stijgen de inkomsten uit de rioolheffing.	262
• Overige kleine verschillen	- 13
Totaal mutatie baten	305

Saldo programma mutatie**442**

Toelichting mutaties programma 8 Toezicht en handhaving

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lasten bestaand beleid	1.468	1.559	1.482	1.482	1.482	1.482
Lasten nieuw beleid						
Lasten totaal	1.468	1.559	1.482	1.482	1.482	1.482
Baten bestaand beleid	170	111	98	98	98	98
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	170	111	98	98	98	98
Saldo	- 1.298	- 1.448	- 1.384	- 1.384	- 1.384	- 1.384

Toelichting op mutaties lasten en baten

- = nadeel / + = voordeel

Lasten:

(* € 1.000)

- Incidentele verschillen als gevolg van vrijval in 2015 van restantbudgetten uit 2014 en mutaties in de kapitaallasten en in de urentoerekening leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten en de loon- en prijsstijging wordt verwezen naar bijlage 10.
- Overige kleine verschillen

80

- 3

Totaal mutatie lasten

77

Baten:

- Met ingang van 2015 ontvangt de gemeente geen inkomsten meer uit de opgelegde bestuurlijke strafbeschikkingen door de BOA's vanuit het CJIB wat tot een nadeel leidt.
- Kleine verschillen

- 10

- 3

Totaal mutatie baten

- 13

Saldo programma mutatie

64

Toelichting mutaties programma 9 Bedrijvigheid

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lasten bestaand beleid	949	630	717	717	717	717
Lasten nieuw beleid			120	61	46	46
Lasten totaal	949	630	837	778	763	763
Baten bestaand beleid	262	73	73	73	73	73
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	262	73	73	73	73	73
Saldo	- 687	- 557	- 764	- 705	- 690	- 690

Toelichting op mutaties lasten en baten

- = nadeel / + = voordeel

Lasten:

(* € 1.000)

• Lasten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 9 in deel 1.	- 120
• De kosten van het vegen van de markt zijn met ingang van de begroting 2016 opgenomen op programma 9 (was programma 6). Dit leidt tot een nadeel op dit programma maar het heeft geen effect op het saldo van de begroting.	- 20
• Incidentele verschillen als gevolg van vrijval in 2016 van restantbudgetten uit 2015 en mutaties in de kapitaallasten en in de urentoerekening leiden tot een nadeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten en de loon- en prijsstijging wordt verwezen naar bijlage 10.	- 69
• Overige kleine verschillen	2
Totaal mutatie lasten	- 207

Baten:

• Geen verschillen	
Totaal mutatie baten	0

Saldo programma mutatie **- 207**

Toelichting mutaties programma 10 Weer aan het werk

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lasten bestaand beleid	15.103	14.690	14.647	14.287	13.953	13.721
Lasten nieuw beleid						
Lasten totaal	15.103	14.690	14.647	14.287	13.953	13.721
Baten bestaand beleid	12.310	5.850	5.870	5.870	5.870	5.870
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	12.310	5.850	5.870	5.870	5.870	5.870
Saldo	- 2.793	- 8.840	- 8.777	- 8.417	- 8.083	- 7.851

Toelichting op mutaties lasten en baten

- = nadeel / + = voordeel

Lasten:

(* € 1.000)

Vanwege een verwachte (kleine) toename van het aantal uitkeringsgerechtigden en de individuele inkomens- en studietoelage zijn de uitgaven met betrekking tot de uitkeringen van inkomensvoorzieningen (WWB, IOAW, IOAZ en BBZ) naar boven bijgesteld en ontstaat een nadeel. Door de combinatie van een toename van het aantal werkzoekenden over de afgelopen jaren en een uitbreiding van de doelgroep op basis van de nieuwe Participatiewet stijgen de kosten van de dienstverleningsovereenkomst Sociale Zaken van gemeente Apeldoorn dit voor de gemeente Epe uitvoert. Omdat de rijksbijdrage voor participatie, met als specificatie de WSW (algemene uitkering, zie programma 12) naar beneden is bijgesteld wordt eveneens de bijdrage aan de Felua-groep naar beneden bijgesteld conform de afspraken. Dit verloopt budgettair neutraal. De stelpost voor de BUIG (Bundeling van Uitkeringen Inkomensvoorzieningen aan Gemeenten) kan structureel worden verlaagd, waardoor een voordeel ontstaat. Vanuit het rijk worden in 2016 meer inkomsten ontvangen voor re-integratie en participatie (algemene uitkering). Conform dit doel worden de begrote uitgaven verhoogd. Dit heeft daarom geen invloed op het saldo.	- 42 - 78 160 145 - 61

• Incidentele verschillen als gevolg van vrijval in 2016 van restantbudgetten uit 2015 en mutaties in de kapitaallasten en in de urentoerekening leiden tot een nadeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten en de loon- en prijsstijging wordt verwezen naar bijlage 10.	- 80
• Overige kleine verschillen	- 1
Totaal mutatie lasten	43

Baten:

• De rijksbijdrage BUIG (Bundeling van Uitkeringen Inkomensvoorziening aan Gemeenten) valt in 2016 iets hoger uit.	19
• Overige kleine verschillen	1
Totaal mutatie baten	20

Saldo programma mutatie	63
--------------------------------	-----------

Toelichting mutaties programma 11 Bestuur en organisatie

Bedragen * € 1.000		Realisatie 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting	
					2017	2018
Lasten bestaand beleid		6.820	6.483	4.772	4.809	4.785
Lasten nieuw beleid				- 566	- 750	- 495
Lasten totaal		6.820	6.483	4.206	4.059	4.290
Baten bestaand beleid		1.275	925	905	827	799
Baten nieuw beleid						
Baten totaal		1.275	925	905	827	799
Saldo		- 5.545	- 5.558	- 3.301	- 3.232	- 3.491

Toelichting op mutaties lasten en baten

- = nadeel / + = voordeel

Lasten:

(* € 1.000)

• Lasten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 11 in deel 1. • De lasten van pensioenen en wachtgelduitkeringen van voormalig bestuurders dalen conform de verwachting in de meerjarenbegroting. • In 2016 zijn er geen verkiezingen gepland. Dit leidt tot lagere uitgaven in de begroting 2016 (conform de verwachting in de meerjarenbegroting). • In 2016 worden naar verwachting meer rijbewijzen en reisdocumenten afgegeven dan in 2015. Hierdoor zijn zowel de begrote inkomsten uit gemeenteleges (baten) als de af te dragen rijksleges (lasten) hoger geraamd in de begroting 2016. Per saldo levert dit een voordeel in de begroting 2016 op. • De lasten voor de aansprakelijkheidsverzekering zijn gestegen als gevolg van een hogere premie en een hoger verzekerd bedrag. • Vanaf 2016 worden de lasten van de belastingsamenwerking Tribuut verantwoord op programma 12. Voorheen werd de uitbesteding van belastingen aan Apeldoorn op dit programma verantwoord. Per saldo levert de belastingsamenwerking Tribuut een besparing op. • De voorgenomen/doorgevoerde tariefaanpassingen in het contract met Pink Roccade leiden tot een structurele uitgavenverhoging. • Uit de nieuwe planning/opzet van de exploitatiekosten voor ICT blijkt dat de uitgaven structureel verhoogd moeten worden. In de vorige planning is onvoldoende rekening gehouden met onderhoud en licenties van nieuwe hardware en software.	566 61 64 - 64 - 21 381 - 64 - 150

In de afgelopen jaren is een reserve opgebouwd voor extra afschrijving. Hiermee wordt structurele ruimte gecreëerd in de begroting. Voor de vrijval van kapitaallasten is een structurele stelpost geraamd van € 506.000. Gelijktijdig met de financiële doorlichting is de extra afschrijving geëffectueerd. Dit betekent dat alle boekwaardes en investeringen met een maatschappelijk nut in eenmaal worden afgeschreven. In de eerste jaren van de planperiode is het werkelijke effect van de extra afschrijving groter dan de geraamde stelpost. Dit leidt tot een voordeel.	54
Incidentele verschillen als gevolg van vrijval in 2016 van stelposten personeelslasten (loonindex), en mutaties in de kapitaallasten en urentoerekening leiden tot een voordeel op dit programma. Deze verschillen zijn technisch van aard en houden verband met de organisatiewijziging, de uitbesteding van de werkzaamheden buitendienst en kredieten op het gebied van ict. Hier staan uitgavenstijgingen op de andere programma's tegenover, waardoor dit budgetneutraal verloopt. Voor een analyse van de kapitaallasten, de loon- en prijsstijging, de personeelskosten en de verdeeldienst wordt verwezen naar bijlage 10.	1.464
Overige kleine verschillen	- 14
Totaal mutatie lasten	2.277

Baten:

In 2016 worden naar verwachting meer rijbewijzen en reisdocumenten afgegeven dan in 2015, waardoor de begrote inkomsten hoger zijn. Dit levert een voordeel op in de begroting 2016.	194
Mutaties in de toerekening van de uren leiden tot een nadeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten, de loon- en prijsstijging, de personeelskosten en de verdeeldienst wordt verwezen naar bijlage 10.	- 208
Overige kleine verschillen	- 6
Totaal mutatie baten	- 20

Saldo programma mutatie	2.257
--------------------------------	--------------

Toelichting mutaties Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Bedragen * € 1.000						
	Realisatie 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten bestaand beleid	466	414	728	728	728	728
Lasten nieuw beleid						
Lasten totaal	466	414	728	728	728	728
Baten bestaand beleid	36.406	50.281	49.521	48.890	48.486	48.531
Baten nieuw beleid			25	25		
Baten totaal	36.406	50.281	49.546	48.915	48.486	48.531
Saldo	35.940	49.867	48.818	48.187	47.758	47.803

Toelichting op mutaties lasten en baten

- = nadeel / + = voordeel

Lasten:

(* € 1.000)

• De kosten van de belastingsamenwerking Tribuut worden vooral op dit programma verantwoord, terwijl de kosten voorheen waren verdeeld over meerdere programma's. Per saldo levert de belastingsamenwerking een besparing op.	- 261
• Op basis van ervaringen van recente jaren is de noodzakelijke storting in de voorziening dubieuze debiteuren verhoogd. Er blijken meer vorderingen oninbaar te zijn.	- 35
• Mutaties in de urentoerekening leiden tot een nadeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten en de loon- en prijsstijging wordt verwezen naar bijlage 10.	- 11
• Overige kleine verschillen	- 7
Totaal mutatie lasten	- 314

Baten:

• Baten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in het overzicht algemene dekkingsmiddelen in deel 1.	25
• De te verwachten inkomsten uit dividend dalen op basis van een gemiddeld lager gerealiseerd dividend over de afgelopen jaren.	- 11
• Door de aflossingen op de achtergestelde leningen van Circulus-Berkel en Vitens is de renteopbrengst lager dan in 2015. Het nadeel als gevolg hiervan wordt gecompenseerd doordat de aflossingen van de leningen in een reserve worden gestort, waarvan de rente ten goede komt aan de exploitatie.	- 10

• Het geraamde voordeel in verband met de bespaarde rente is in 2016 lager doordat een lager bedrag aan financiering met eigen middelen wordt gerealiseerd. Hierdoor zal ook een lagere rentetoevoeging aan de reserves plaatvinden. Dit verloopt budgettair neutraal.	- 32
• De raming van de algemene uitkering 2016 is gebaseerd op de mei-circulaire 2015. Door met name de uitkomst van de 2e fase van het groot onderhoud van de verdeelmaatstaven en een bijstelling van het accres valt de algemene uitkering in 2016 hoger uit dan in de begroting 2015 (gebaseerd op de meicirculaire 2014). Verwezen wordt naar de informatie over dit onderwerp in de ter inzage liggende stukken. Het voordeel is lager dan bij de perspectiefnota 2016-2019 werd verwacht.	282
• De raming van de integratie-uitkering Sociaal Domein 2016 is gebaseerd op de meicirculaire 2015. De integratie-uitkering is € 974.000 lager dan in 2015. Dit wordt met name veroorzaakt door: 1. de effecten van het objectieve verdeelmodel van de Wmo (€ 300.000). 2. een structurele verlaging in verband met de WLZ-indiceerbaren. Deze cliënten hadden de keuze om hun behandeling onder de Wet Langdurige zorg door te zetten of in te stromen bij de gemeenten. Minder cliënten dan verwacht stroomden in bij de gemeenten, met als gevolg een verlaging van de integratie-uitkering met € 370.000. 3. een afname van het aantal WSW-ers (€ 160.000).	- 974
• Door tariefstijging en autonome ontwikkelingen stijgen de OZB-inkomsten.	44
• De inkomsten uit dwanginvordering van belastingaanslagen vervallen. Deze zijn met ingang van 2016 onderdeel van de baten van Tribuut.	- 48
• Overige kleine verschillen	- 11
Totaal mutatie baten	- 735

Saldo programma mutatie

- 1.049

Toelichting mutaties in reserves

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lasten bestaand beleid	10.170	5.358	2.895	2.560	2.585	2.435
Lasten nieuw beleid			3.563	203	149	66
Lasten totaal	10.170	5.358	6.458	2.763	2.734	2.501
Baten bestaand beleid	6.075	9.467	1.358	1.338	1.338	1.285
Baten nieuw beleid			4.153	284	380	113
Baten totaal	6.075	9.467	5.511	1.622	1.718	1.398
Saldo	- 4.095	4.109	- 947	- 1.141	- 1.016	- 1.103

Toelichting op lasten en baten

- = nadeel / + = voordeel

Lasten (stortingen in de reserves):

(* € 1.000)

- Stortingen 'nieuw beleid': zie voor een specificatie het overzicht op de volgende bladzijde. - In de begroting 2015 werd aan diverse reserves een toevoeging gedaan. Door het incidentele karakter van deze toevoegingen maken deze geen onderdeel meer uit van het bestaande beleid in de begroting 2016 en vormen daardoor een voordeel ten opzichte van de vorige begroting. Grotere toevoegingen in 2015 waren: - Reserve eenmalige dekkingsmiddelen (€ 1.977.000) - Reserve demografische ontwikkelingen (€ 75.000) - Reserve duurzaamheid (€ 60.000) - Reserve aanleg parkeerplaatsen Markt Epe (€ 122.000) - Reserve accommodaties 2 (€ 116.000) - Reserve regiocontract stedendriehoek-provincie (€ 100.000) Het betreft toevoegingen die een relatie hebben met de eraan gerelateerde uitgaven en inkomsten van het beleidsveld of die worden gedekt uit beschikbare eenmalige middelen	- 3.563 2.463
Totaal mutatie stortingen	- 1.100

Baten (onttrekkingen aan de reserves):

Onttrekkingen 'nieuw beleid': zie voor een specificatie het overzicht op de volgende bladzijde.	4.153
---	-------

- In de begroting 2015 werden aan diverse reserves bedragen onttrokken. Door het incidentele karakter van deze onttrekkingen maken deze geen onderdeel meer uit van de begroting 2016 en vormen daardoor een nadeel ten opzichte van de vorige begroting. Grotere onttrekkingen in 2015 waren:

- Algemene reserve (€ 1.560.000)
- Reserve extra afschrijving (€ 1.003.000)
- Reserve demografische ontwikkelingen (€ 135.000)
- Reserve volkshuisvesting (€ 75.000)
- Reserve eenmalige dekkingsmiddelen (€ 1.655.000)
- Reserve vervanging openbare verlichting (€ 342.000)
- Reserve duurzaam veilig (€ 128.000)
- Reserve Buig (€ 99.000)
- Reserve Structuurvisie dorpscentra (€ 791.000)
- Reserve restantbudgetten 2014 (€ 744.000)

Het betreft onttrekkingen die een relatie hebben met de eraan gerelateerde uitgaven van het beleidsveld of die zijn ingezet als eenmalige middelen (ter dekking van eenmalige uitgaven).

In de begroting 2016 zijn diverse onttrekkingen aan reserves opgenomen die samenhangen met het bestaande beleid en de daaraan gerelateerde uitgaven. Enkele onttrekkingen wijken qua omvang af van voorgaande jaren maar hebben overigens geen invloed op het saldo van de begroting. Het betreft met name:

- Reserve ICT (€ 806.000)
- Reserve realisatie accommodaties (€ 54.000)
- Reserve riolering (€ 287.000)

Totaal mutatie onttrekkingen

- 8.109

- 3.956

Saldo mutatie

- 5.056

Lasten		Begrotingsjaar			
		2016	2017	2018	2019
<i>Bedragen * € 1.000</i>					
<u>Meerjarenramingen:</u>					
1.	Aanvulling reserve accommodaties 2	1.575			
2.	Instellen reserve bosbedrijf	10	10	10	10
3.	Aanvulling reserve revolving fund duurzaamheid	40			
4.	Aanvulling reserve cofinanciering	90			
5.	Aanvulling reserve ICT	150			
6.	Aanvulling reserve herinrichting dorpscentra	40			
7.	Aanvulling reserve ombuigingen en organisatieontwikkeling	189	193	139	56
8.	Aanvulling algemene reserve t.b.v. egalisatie saldo meerjarenbegroting 2018	120			
9.	Aanvulling van de reserve eenmalige middelen t.b.v. de uitvoering van de volgende projecten: a. herinrichten dorpscentra, Vaassen (2016) b. reconstructie Hoofdweg Emst (2016) c. verplaatsen bushalteplaatsen Haverkamp Epe (2016)	1.349			
Totale lasten		3.563	203	149	66

Baten					
<u>Meerjarenramingen:</u>					
1.	Onttrekking aan eenmalige middelen ten behoeve van: a. maatschappelijke stages b. exploitatiesubsidie De Koekoek c. aanvulling reserve accommodaties 2 d. business case aanleg glasvezel in buitengebied e. actualisatie bestemmingsplannen f. actualisatie woonvisie g. revitalisering Kweekweg h. invoering omgevingswet i. extra onderhoud wegen buitengebied j. aanvulling reserve revolving fund duurzaamheid k. verhoging bijdrage strategische board l. aanvulling reserve cofinanciering m. verhoging bijdrage opstellen economische visie n. onderzoek bedrijven investeringszone o. versterking lokale democratie p. aanvulling reserve ICT q. programma organisatie ontwikkeling r. dienstverlening aan huis s. aanvulling reserve ombuigingen en organisatie-ontwikkeling t. reconstructie Hoofdweg Emst u. opstellen akoestisch beleid v. verplaatsing bushalteplaatsen Haverkamp Epe w. herinrichting dorpscentra, Vaassen	4.112	243	234	56
2.	Onttrekking reserve bosbedrijf t.b.v. beheersplan bosbedrijf				31
3.	Onttrekking reserve participatie t.b.v. accountmanager bedrijven / werkgelegenheid en participatie.	26	26	26	26
4.	Onttrekking reserve cofinanciering t.b.v. uitwerken toeristisch profiel	15	15		
5.	Onttrekking algemene reserve t.b.v. egalisatie saldo meerjarenbegroting 2018			120	
Totale lasten		4.153	284	380	113

DEEL 4

DE BIJLAGEN

Bijlage 1 Toelichting bestaand beleid (budgetprognose)

Autorisatie: R = Raad, C = College, D = Directie, M = afdelingsmanager

Kosten plaats	Onderwerp	Financiële consequenties t.o.v. basis 2016 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
		2016	2017	2018	2019	
695202	Saldo begroting	-82.259	-82.259	-82.259	-82.259	
	Betreft saldo op basis van bestaand beleid en autonome ontwikkelingen (exclusief nieuw beleid).					
	Technische wijzigingen budgetprognose (totaal)	0	-68.750	11.500	-46.250	M
	Een specificatie en toelichting op de afzonderlijke posten is beschikbaar in de stukken die ter inzage liggen.					
	Programma 1 Opgroeien in Epe					
	Leerlingenvervoer hogere kosten	-94.000	-94.000	-94.000	-94.000	M
	Op basis van de rekeningcijfers 2014 en de ontwikkelingen 2015 dient de betreffende uitgavenraming structureel verhoogd te worden. Het betreft een toename van het gebruik. Onder nieuw beleid (dekkingsplan) is een taakstelling opgenomen om de uitgaven vanaf 2017 door maatregelen structureel te verlagen.					
	Jeugdzorg	0	42.000	-13.000	-28.000	M
	Aanpassing van het uitgaven budget conform de mutaties in het rijksbudget in het deelfonds sociaal domein. De mutaties in het inkomstenbudget staan onder programma 12. Per saldo zijn de mutaties budgettair neutraal verwerkt.					
	Programma 2 Actief in Epe					
650200	Taakstelling e-books als gevolg van korting algemene uitkering		2.000	5.000	5.000	M
	De algemene uitkering wordt de komende jaren verlaagd omdat de kosten van aanschaf van e-books vanaf 2015 landelijk worden betaald i.p.v. lokaal. In de toekomst zal daarnaast een voordeel kunnen worden behaald door lagere kosten van aanschaf van gewone boeken. Hiervoor wordt een taakstelling opgenomen in de begroting. De taakstelling loopt op van € 15.000 in 2015 naar € 23.000 in 2018. Gezien de relatie met het basisvoorzieningsniveau wordt de taakstelling opgesplitst en deels ten laste gebracht van de subsidie aan de bibliotheek (1/3) en deels ten laste van het traject rond het basisvoorzieningsniveau (2/3).					
	Programma 3 Zorg en opvang					
666404	Taakstelling begeleiding vluchtelingen; uitgaven	0	0	48.000	48.000	M
666404	Taakstelling begeleiding vluchtelingen; inkomsten	0	0	-48.000	-48.000	M
	Naar verwachting zal de hogere taakstelling voor begeleiding van vluchtelingen, welke nu in de begroting 2016 is verwerkt, vanaf 2018 weer worden bijgesteld naar het 'normale' niveau.					

Kosten plaats	Onderwerp	Financiële consequenties t.o.v. basis 2016 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
		2016	2017	2018	2019	
669000	Hogere kosten regiotaxi	-120.000	-120.000	-120.000	-120.000	M
	Gelet op de huidige ontwikkelingen dient rekening gehouden te worden met structureel hogere kosten voor de regiotaxi. Vooral nog wordt een stelpost geraamd van € 120.000. Onder nieuw beleid (dekkingsplan) is een taakstelling opgenomen om de uitgaven vanaf 2017 door maatregelen structureel te verlagen.					
	Functie begeleiding (WMO nieuw)	0	128.000	322.000	379.000	M
	De uitgavenverlaging/taakstelling komt overeen met de daling rijksbudget in Deelfonds Sociaal Domein. De verlaging van het rijksbudget begeleiding WMO is opgenomen onder programma 12. Per saldo verlopen deze mutaties budgettair neutraal.					
	WMO (oud)	0	-96.000	-96.000	-96.000	M
	Het betreffende uitgaven budget wordt verhoogd conform de stijging van het rijksbudget integratie uitkering WMO (= WMO oud). De rijksuitkering is opgenomen onder programma 12. Per saldo verloopt dit budgettair neutraal.					
670200	Regeling 'Gezond in de stad'			25.000	25.000	M
	Via de algemene uitkering wordt voor 2015 t/m 2017 een bijdrage ad € 25.000 ontvangen op basis van de regeling 'Gezond in de stad'. In 2016 is de raming van de uitgaven op een stelpost in de basis verwerkt. In 2018 vervalt de rijksbijdrage en daarmee ook de uitgavenstelpost.					
	Programma 4 Leefbaar en veilig					
610500	Bijdrage VNOG	0	-5.000	-10.000	-15.000	M
	Gelet op de ontwikkelingen m.b.t. de overgang naar een nieuw verdeelmodel voor de gemeentelijke bijdrage aan de veiligheidsregio, dient op termijn rekening gehouden te worden met een gefaseerde verhoging van het Eper aandeel. In de basis van de begroting is een stelpost van € 10.000 opgenomen. De structurele stelpost bedraagt hiermee € 25.000. Zie de memo hierover in het raadsdossier.					
	Programma 6 Epe op orde					
620800	Areaalacres uitgaven openbare ruimte	0	-10.075	-21.555	-33.002	M
	Toename van de woningvoorraad betekent dat in de meerjarenramingen rekening moet worden gehouden met een autonome toename van kosten. Het betreft een toename in de kosten van onderhoud wegen, plantsoenen, reiniging etc.					
	Programma 10 Weer aan het werk					
660402	Individuele studietoelage	0	-19.000	-18.000	-18.000	M
	In het kader van de nieuwe participatiewet is de individuele studietoelage geïntroduceerd. Het betreft een nieuwe vorm van aanvullende inkomensondersteuning voor bepaalde groepen studerende. In de algemene uitkering zijn hiervoor middelen ontvangen. Per saldo zijn de inkomsten en uitgaven budgettair neutraal opgenomen.					

Kosten plaats	Onderwerp	Financiële consequenties t.o.v. basis 2016 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
		2016	2017	2018	2019	
	Participatie	0	379.000	712.000	944.000	M
	De taakstellende uitgavenverlaging komt overeen met de verlaging van de uitkering uit het Deelfonds Sociaal Domein. De verlaging van de inkomsten is verwerkt op programma 12. Per saldo budgettair neutraal.					
	Programma 11 Bestuur en organisatie					
600200	Voormalig bestuurders	0	20.075	20.075	20.075	M
	De uitgaven voor pensioenen en wachtgeld uitkeringen van voormalig bestuurders fluctueren. In de basis zijn de uitgaven geraamd. Deze vallen ingaande 2016 en 2017 vrij.					
691400	Autonome loonstijging	0	-50.700	-101.400	-152.100	M
691400	Autonome prijs- en inkomstenstijging	0	-68.500	-137.000	-205.500	M
691400	Correctie voor prijsindex contract Axent (onderhoud Openbare Ruimte)	0	13.800	27.600	-55.240	M
	De berekeningen van de autonome loon-, prijs- en inkomstenstijgingen zijn gebaseerd op de indicaties die hiervoor gegeven zijn m.b.t. de ontwikkeling van het BBP en de verwachte loonstijging waar de meicirculaire 2015 van uit gaat. Voor de jaren 2017 t/m 2019 wordt voor zowel de lonen als de prijzen en de inkomsten uitgegaan van een stijgingspercentage van jaarlijks 0,5%. Voor prijs- en inkomstenstijging is het saldo van beide weergegeven. Dit is inclusief de subsidies Sociale Agenda. Het contract met Axent wordt vanaf 2019 geïndexeerd. Vooralsnog wordt een ingeschat percentage aangehouden van 3,5%.					
	Gemeentelijke leges reisdocumenten en rijbewijzen	0	-78.000	-106.000	-218.000	M
	In de begroting 2016 (basis) zijn de betreffende inkomsten nog eenmalig verhoogd met € 126.000. Vanaf 2017 moet rekening gehouden worden met een verlaging van de inkomsten. De fluctuaties in de inkomsten hangen samen met de wijzigingen/verlenging van de geldigheidsduur van de betreffende documenten. Bij de opzet van de kostenraming KCC is al rekening gehouden met een taakstellende personele kostenverlaging.					
691400	Rente- en afschrijvingskosten (autonome daling)	0	157.000	277.000	457.000	M
	Door de jaarlijkse afschrijving op de door de gemeente (in het verleden) gedane investeringen, dalen de rente- en afschrijvingskosten. Voor zover deze daling van invloed is op het begrotingssaldo, is het voordeel hier opgenomen (het betreft een bruto raming; de effecten van versnelde afschrijving en renteverlaging zijn hierin niet verwerkt; de effecten hiervan zijn opgenomen bij de betreffende posten).					
695402	Afbouw onttrekking reserve verkoop aandelen VNB	0	-20.000	-20.000	-40.000	M
	Om te voorkomen dat over een aantal jaren de jaarlijkse onttrekking aan de reserve verkoop aandelen VNB (93004) in één keer wegvalt, wordt de jaarlijkse onttrekking over een periode van 10 jaar afgebouwd (gestart vanaf 2015).					

Kosten plaats	Onderwerp	Financiële consequenties t.o.v. basis 2016 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
		2016	2017	2018	2019	
691400	Apparaatskosten ten laste van grondbedrijf en investeringswerken	0	-15.000	-30.000	-45.000	M
	In het kader van het financieel toezicht is door de provincie geadviseerd de toerekening van apparaatskosten aan investeringswerken en het grondbedrijf te beperken. Gelet op de aanwijzing van de provincie wordt deze toerekening ingaande 2012 met € 250.000 verlaagd, waarbij de verlaging jaarlijks oploopt; in de basis van de begroting 2016 is een verlaging met € 340.000 verwerkt. Vanaf 2016 loopt het bedrag op met jaarlijks € 15.000.					
691400	Regionale belastingorganisatie; structureel voordeel	0	0	29.467	43.695	M
	Regionale belastingorganisatie; structurele invulling	0	0	-29.467	-43.695	
	De samenwerking in de regionale belastingorganisatie leidt tot een structureel voordeel. In de basis van de begroting is tegenover dit voordeel een structurele uitgaven stelpost opgenomen van € 71.000. Het voordeel ontwikkelt zich in de loop van de komende jaren.					
691604	Aansprakelijkheidsverzekering	-4.100	-4.100	-4.100	-4.100	M
	Voorgesteld wordt de verzekerde bedragen met één trede te verhogen tot € 2.500.000 per gebeurtenis.					
401264	Pink Roccade hogere kosten contract	-64.000	-64.000	-64.000	-64.000	M
	De voorgenenen/doorgevoerde tariefsaanpassingen leiden tot een structurele uitgavenverhoging.					
401264	ICT hogere exploitatiekosten	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000	M
	Uit de nieuwe planning/opzet van de exploitatiekosten voor ICT blijkt dat de uitgaven structureel verhoogd moeten worden. In de vorige planning is onvoldoende rekening gehouden met onderhoud en licenties van nieuwe hardware en software.					
	Extra afschrijving	54.000	35.000	13.000	0	M
	In de afgelopen jaren is een reserve opgebouwd voor extra afschrijving. Hiermee wordt structurele ruimte gecreëerd in de begroting. Voor de vrijval van kapitaallasten is een structurele stelpost geraamd van € 506.000. Gelijktijdig met de financiële doorlichting is de extra afschrijving geëffectueerd. Dit betekent dat alle boekwaardes en investeringen met een maatschappelijk nut in één keer worden afgeschreven. In de eerste jaren van de planperiode is het werkelijke effect van de extra afschrijving groter dan de geraamde stelpost.					
	Programma 12					
690600	Algemene uitkering 2016-2019	0	-238.000	-234.000	20.000	M
	In de begroting 2016 is de Algemene Uitkering op basis van de meicirculaire 2015 geraamd op een bedrag van € 23.126.000 (excl. WMO en Deelfonds sociaal domein). Voor de jaren 2017 t/m 2019 is de raming: - 2017: € 22.888.000 - 2018: € 22.892.000 - 2019: € 23.146.000 De berekening van en toelichting op de algemene uitkering is opgenomen in een notitie die is opgenomen in het raadsdossier.					

Kosten plaats	Onderwerp	Financiële consequenties t.o.v. basis 2016 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
		2016	2017	2018	2019	
690600	Integratie uitkering WMO 2016-2019	0	96.000	96.000	96.000	M
	In de begroting 2016 is de integratie uitkering WMO op basis van de meicirculaire 2015 geraamd op een bedrag van € 2.665.000 (excl. Deelfonds sociaal domein). Voor de jaren 2017 t/m 2019 is de raming: - 2017: € 2.761.000 - 2018: € 2.761.000 - 2019: € 2.761.000 De berekening van en toelichting op de algemene uitkering is opgenomen in een notitie die is opgenomen in het raadsdossier.					
690610	Algemene uitkering 2016-2019 Deelfonds sociaal domein	0	-549.000	-1.021.000	-1.295.000	M
	In de begroting 2016 zijn de inkomsten m.b.t. het Deelfonds Sociaal Domein in de Algemene Uitkering op basis van de meicirculaire 2015 geraamd op een bedrag van € 15.949.000. Voor de jaren 2017 t/m 2019 is de raming: - 2017: € 15.400.000 - 2018: € 14.928.000 - 2019: € 14.654.000 De berekening van en toelichting op de algemene uitkering is opgenomen in een notitie die is opgenomen in het raadsdossier.					
692000	OZB; tariefaanpassingen	0	27.000	54.000	81.000	M
	Voor 2017-2019 is een meeropbrengst geraamd als gevolg van tariefaanpassing aan het prijsindexcijfer BBP (0,5%).					
692000	OZB; autonome opbrengststijgingen	0	33.000	70.000	108.000	M
	Betreft verhoging van de opbrengst als gevolg van de toename van het aantal gebouwen.					
	Totaal budgetprognose	-460.359	-799.509	-689.139	-626.376	

Bijlage 2 Toelichting nieuw beleid uit de vorige meerjarenbegroting

Autorisatie: R = Raad, C = College, D = Directie, M = afdelingsmanager

Kosten plaats	Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2016 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
		2016	2017	2018	2019	
	Programma 5 Ruimte en wonen					
695402	Herinrichting dorpscentra; aanvullende storting in de reserve	-40.000				M
	Uit de actualisatie van de ramingen voor de herinrichting van de dorpscentra blijkt dat een aanvullende gemeentelijke investeringsbijdrage noodzakelijk is. De reserve wordt in 2016 aangevuld met € 40.000.					
680006	Actualisatie bestemmingsplannen en opstellen Structuurvisie Veluweflank/Natuurcompensatiebeleid	-30.000				C
	Op grond van de Wet ruimtelijke ordening moeten bestemmingsplannen eenmaal per tien jaar worden herzien. Als een bestemmingsplan nog actueel is, kan een verlengingsbesluit door de gemeenteraad worden genomen. Als een bestemmingsplan niet wordt herzien of verlengd, dan kunnen geen leges meer worden geheven voor de diensten die verband houden met het bestemmingsplan. In de structuurvisie Veluweflank is het Streekplanbeleid voor het Gebied tussen Veluwe en Apeldoorns kanaal uitgewerkt in gemeentelijk beleid. Nu met de vaststelling van de nieuwe provinciale Omgevingsvisie het provinciaal beleid is gewijzigd, dient ook de Structuurvisie Veluweflank te worden geactualiseerd. In 2015 is € 120.000 in de begroting opgenomen; voor 2016 is een aanvulling met € 30.000 geraamd.					
	Opstellen akoestisch beleid	-12.500				C
695402	Dekking uit reserve eenmalige dekkingsmiddelen (90003)	12.500				
	De Wet geluidhinder (Wgh) regelt wanneer er een hogere waarde moet worden verleend en bepaalt het maximum van de hogere waarde. Bij elke hogere waarde moet worden gemotiveerd waarom deze toelaatbaar wordt geacht en onder welke voorwaarden. Hiervoor dient beleid te worden opgesteld. Dit is ook van belang omdat de gemeente bepaalde kwaliteiten voor het wonen in de gemeente wil realiseren.					
	Programma 6 Epe op orde					
620800	Extra onderhoud wegen buitengebied	-35.000	-25.000			C
	Om het niveau van onderhoud van de wegen in het buitengebied naar basis brengen is een structurele verhoging van de storting in de voorziening onderhoud wegen nodig (structureel € 90.000). Omdat in het huidige financiële meerjarenperspectief nog geen structurele verhoging kan worden opgenomen in de begroting, worden nu eenmalige middelen geraamd. Onder het nieuwe beleid (bijlage 3) is een aanvulling op deze post opgenomen van € 45.000 (2018).					

Kosten plaats	Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2016 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
		2016	2017	2018	2019	
	Programma 9 Bedrijvigheid					
655002	Uitwerken toeristisch profiel	-15.000	-15.000			C
695402	Dekking uit reserve cofinanciering (90019)	15.000	15.000			
	In 2014 zijn eenmalige middelen beschikbaar gesteld voor de transitie naar de Stichting Promotie Gemeente Epe (€ 50.000); dat is de eerste stap van het stappenplan zoals opgenomen in het toeristisch profiel. Het stappenplan uit het profiel bevat ook elementen ten aanzien van infrastructurele voorzieningen waarin de gemeente financieel dient bij te dragen, zoals e-bike oplaadpunten, technische ondersteuningspunten fietstoerisme, bewegwijzering toeristische routes, watertappunten en WiFi in centra. In de begroting 2015 is een eerste bedrag van € 15.000 opgenomen. Voor 2016 en 2017 wordt dit aangevuld met € 15.000 per jaar.					
	Ontwikkeling Apeldoorns Kanaal (p.m.)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	R
	Provinciale Staten hebben het rapport "Het Kanaal terug in Beeld" opgesteld (november 2010). Dit rapport bevat een visie en een gebiedsagenda. De provincie richt zich in eerste instantie op ontwikkeling van Apeldoorns Kanaal tussen Hattern en Heerde. In het structuurplan van Epe wordt het Apeldoorns Kanaal erkend als drager voor de cultuurhistorie, recreatie en toerisme en als economische drager. Ook in de structuurvisie Veluweflank wordt het Apeldoorns Kanaal nadrukkelijk genoemd o.a. in samenhang met verdere ontwikkeling van het Kievitsveld. Aangegeven wordt dat onderzoek naar bevaarbaarheid (op termijn) van het hele kanaal wenselijk is. De afgelopen jaren is uitvoering gegeven aan de ontwikkeling van het Apeldoorns Kanaal in de gemeente Hattern en Heerde. Het volgende gedeelte dat in uitvoering zal komen is gelegen in de gemeenten Epe en Apeldoorn. Apeldoorn maakt zich sterk voor deze uitvoering. Bij de uitvoering zal voor enkele onderdelen cofinanciering door de gemeente worden gevraagd. Het gaat hierbij om beheer en onderhoud bruggen en toeristisch/recreatieve infrastructuur. Kosten zijn nog niet inzichtelijk. Bij uitvoering zullen vanaf 2018 middelen moeten worden gereserveerd in de begroting.					
	Programma 11: Bestuur en organisatie					
695402	Uitvoeren toekomstvisie en opvang gevolgen demografische ontwikkelingen (stelpost)	-100.000				C
695402	Aanvullende storting in de reserve vervalt	100.000				
	Ingaande 2013 is gestart met een gefaseerde opbouw van een reserve voor middelen ter uitvoering van de toekomstvisie en opvang van de gevolgen van de demografische ontwikkelingen (€ 50.000 in 2013 en 2014, € 75.000 in 2015). Voor 2016 was een toevoeging gepland van € 100.000. Er zijn inmiddels projecten in uitvoering tot een bedrag van € 135.000. Omdat de middelen in de reserve (€ 175.000) toereikend zijn om de tot op heden geplande projecten uit te voeren, wordt de storting in 2016 niet uitgevoerd.					

Kosten plaats	Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2016 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
		2016	2017	2018	2019	
	Herinrichting gemeentehuis	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	C
	De huisvesting van de gemeentelijke organisatie wordt afgestemd op de toekomstvisie van de gemeente Epe met de daarbij horende dienstverlening aan de burger. Door uitvoerende taken onder regie uit te laten voeren is er minder behoefte aan kantoorruimte. Het Nieuwe Werken heeft eveneens een positieve invloed op de benodigde kantoorruimte. De huisvesting zal zich concentreren in de oudbouw. Deze zal hiervoor aangepast moeten worden. De omvang en aard van de herinrichting en duurzaamheidsinvesteringen is afhankelijk van de uitkomsten van het op te stellen masterplan. Vooralsnog wordt het uitgangspunt gehanteerd dat de investeringen kunnen worden bekostigd uit de reserve gemeentehuis en de structurele middelen die vrijgekomen zijn door de huisvesting van Tribuut in de aanbouw van het gemeentehuis. In 2016 zal het masterplan worden opgesteld. De kosten hiervan zijn opgenomen in het programma organisatieontwikkeling.					
	Totaal nieuw beleid vorige meerjarenraming	-105.000	-25.000	0	0	
	Investeringen uit het vorige investeringsplan <i>(zie MIP, opgenomen als een afzonderlijke bijlage)</i>	-9.239	-18.561	-18.561	-18.561	
	Totaal nieuw beleid vorige meerjarenbegroting	-114.239	-43.561	-18.561	-18.561	

Bijlage 3 Toelichting nieuw beleid

Autorisatie: R = Raad, C = College, D = Directie, M = afdelingsmanager

Kosten plaats	Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2016 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
		2016	2017	2018	2019	
	Programma 1 Opgroeien in Epe					
	Maatschappelijke stages	-12.000	p.m.	p.m.	p.m.	C
	Dekking uit eenmalige middelen	12.000				
	Na het beëindigen van de rijksbekostiging maatschappelijke stages heeft Stichting Koppel voor 2015 een subsidie ontvangen van € 12.000 t.b.v. de makelaarsfunctie (bij elkaar brengen van vraag en aanbod). Op basis van een evaluatie van dit project (in het kader van de doorlichting van het sociale domein) wordt het vervolg bepaald. Daarom is een eenmalig bedrag opnemen. <i>Onderwerp is prioritair bij integrale afweging volgende meerjarenbegroting voor een structurele bijdrage.</i>					
	Programma 2 Actief in Epe					
	Cultuurmakelaar	-10.000				C
	De financiering van de Cultuurmakelaar (0,7 fte € 35.000) wordt voor 40% (= € 14.000) gefinancierd vanuit de Rijksimpulsregeling Combinatiefuncties. De dekking van de 60% moet door maatschappelijke organisaties gefinancierd worden. Deze bijdrage is voor scholen en Cultuurplein NV problematisch. Met Cultuurplein NV worden nieuwe prestatieafspraken gemaakt om € 11.000 van de subsidie 2016 om te buigen t.b.v. de cultuurmakelaar. Voor 2016 is daarom een incidenteel bedrag nodig van € 10.000.					
	Sportcentrum De Koekoek; verhoging exploitatiesubsidie	-15.000	p.m.	p.m.	p.m.	C
	Dekking uit eenmalige middelen	15.000				
	Bij de realisering van de nieuwe accommodatie voor sportcentrum De Koekoek (2012/2013) is een nieuwe inkomensverhouding ontstaan en is de Koekoek eigenaar van de accommodatie geworden. Daardoor moet de organisatie het eigenaarsdeel van de OZB te betalen, dat eerder voor rekening van de gemeente kwam. Daarnaast heeft de Koekoek te maken met enkele kostenstijgingen die niet in lijn zijn met het bedrijfsmodel uit 2010. Er zijn inmiddels diverse kostenbesparingen in de exploitatie toegepast, maar er blijft een verschil met het oorspronkelijke bedrijfsmodel. Gevraagd is nu om een structurele tegemoetkoming in de hogere lasten van € 30.000. Evenals in 2015 wordt de Koekoek eenmalig voor het OZB gedeelte gecompenseerd ad. € 15.000. Het overige gedeelte moet komen uit aanvullende maatregelen, zoals efficiency voordelen door samenwerking met derden. <i>Onderwerp is prioritair bij integrale afweging volgende meerjarenbegroting voor een structurele bijdrage.</i>					

Kosten plaats	Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2016 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
		2016	2017	2018	2019	
	Project Accommodaties 2; aanvulling reserve	-1.575.000				C
	Dekking uit eenmalige middelen	1.575.000				
	Binnen het project Accommodaties 2 zijn de accommodatie knelpunten in beeld gebracht met de richting van enkele beleidskaders en in relatie tot het basisvoorzieningenniveau. Het project Accommodaties 2 richt zich op de fysieke component van de accommodaties die daartoe behoren. Het onderzoek heeft drie knelpunten opgeleverd, te weten: dorps huis De Hezebrink (prioritaire positie), wijkgebouw Oosterhof, wijkgebouw Triton. In het raadsdossier is informatie over het onderzoek beschikbaar. Naast de reeds beschikbare € 630.000 kan met de aanvullende storting in de reserve Accommodaties 2 van € 1.575.000 voor elk van de drie knelpunten conform afspraak een financieel kader gesteld worden om het knelpunt op te lossen. Voor dorps huis De Hezebrink wordt uitgegaan van een variant die uitgaat van sober, doelmatig en duurzaam en betreft renovatie met een beperkte uitbreiding (gymlokaal). Voor deze activiteiten is een gemeentelijk investeringsbedrag beschikbaar van € 2,1 miljoen. Voor het wijkgebouw Triton is een investering benodigd om voor de korte termijn het pand kleinschalig op te knappen en de functie van het gebouw voor de wijk nader te onderzoeken. Daarvoor is een bedrag gereserveerd van € 5.000 (stelpost voor geringe opknappbeurt). Voor wijkvereniging Oosterhof wordt een oplossing gezocht op het complex Zichtstede. In de daar aanwezige accommodaties van Regio 72 en CVO zijn daarvoor enkele inpassende aanpassingen nodig die geraamd worden op € 25.000. Bij deze oplossing is het ook wenselijk de toekomstbestendigheid van het complex in ogenschouw te nemen. Het gebiedsgericht werken is een gemeentelijk speerpunt waarbij nadrukkelijk zaken op wijkniveau worden aangepakt, zoals bijvoorbeeld zorg en ondersteuning vanuit de drie decentralisaties. Accommodaties in de wijken vervullen daarin een centrale rol (ontmoetingsfunctie). Deze lijn komt terug in de Sociale Agenda waarbij het multifunctionele gebruik wordt onderstreept en daarbij bestaande accommodaties en de natuurlijke plekken van samenkomst (o.a. scholen, buurthuizen, sportkantine) te gebruiken. Aanpassingen aan het complex Zichtstede kunnen in dat perspectief kansen en mogelijkheden bieden naar de toekomst toe. Voor aanpassingen aan het complete complex Zichtstede (inclusief een bijdrage in de modernisering van het kunstgrasveld) wordt een stelpost in de begroting opgenomen van € 75.000, toe te voegen aan de reserve Accommodaties 2. Hiermee is voor complex Zichtstede € 100.000 beschikbaar voor het jaar 2017. Toekenning van een bijdrage vindt plaats op basis van beoordeling van een uitgewerkt plan en een aanvraag voor een bijdrage.					

Kosten plaats	Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2016 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
		2016	2017	2018	2019	
	Programma 3 Zorg en Opvang					
	Wachtlijsten algemeen maatschappelijk werk	-25.000	-25.000			C
	Dekking uit rijksmiddelen	25.000	25.000			
	Algemeen Maatschappelijk Werk (AMW) heeft structureel te maken met wachtlijsten. Zonder extra inzet van personeel kunnen deze niet weggewerkt worden. Voorgesteld wordt daarom om de rijksmiddelen voor "Gezond in de Stad" (€ 25.000), daarvoor in te zetten. Van Verian, de uitvoerder van AMW, wordt daarnaast gevraagd nadrukkelijker de samenwerking met andere organisaties, zoals MEE, te zoeken en te zoeken naar mogelijkheden om efficiënter te werken.					
	Geheugensteunpunt	-28.000				C
	Dekking uit wmo middelen	28.000				
	In oktober 2014 is het steunpunt in Epe gestart met projectsubsidiering vanuit de provincie, met een gemeentelijke bijdrage voor de activiteiten. In 2015 was dit een bedrag van € 11.000 en werd gedekt uit de middelen pakketmaatregel AWBZ. Gezien de vele activiteiten, positieve geluiden van bezoekers, outreachende werkwijze en de specifieke behoefte van de doelgroep wordt voor één jaar eenzelfde bedrag beschikbaar gesteld voor de activiteiten van het geheugensteunpunt 2016 (€ 11.000) en met een compensatie van de wegvallende provinciale subsidie ad. € 17.000. Voor verdere continuering na de nieuwe subsidieperiode dient op zijn minst aansluiting gezocht te worden bij bijvoorbeeld het wijkgericht werken en/of sociale wijkteams.					
	Wijksteunpunten	-123.000	-123.000	-123.000	-123.000	C
	Dekking binnen middelen awbz-pakketmaatregel	123.000	123.000	123.000	123.000	
	In de periode 2012-2015 is het project wijksteunpunten uitgevoerd met als doel om in het kader van gebiedsgericht werken laagdrempelige ontmoetingsplekken te faciliteren waar burgers terecht kunnen voor activiteiten, informatie, advies en ondersteuning. De kosten voor het project zijn gedekt uit de middelen pakketmaatregel AWBZ. Gelet op het belang van het project in het kader van de drie decentralisaties, is het gerechtvaardigd de komende jaren hiervoor structureel middelen beschikbaar te stellen. Dit mede omdat naar verwachting door de inzet van wijksteunpunten als algemene voorziening besparingen kunnen worden gerealiseerd op relatief dure individuele WMO maatwerkvoorzieningen.					
	Programma 4 Leefbaar en Veilig					
	Buurtbemiddeling	-31.000				C
	Dekking binnen middelen awbz-pakketmaatregel	31.000				
	In de periode 2011 t/m 2015 werd buurtbemiddeling op basis van cofinanciering met Triada (50% van budget) gesubsidieerd op incidentele basis. De subsidie werd gedekt met WMO middelen (AWBZ pakket maatregel). Op basis van een evaluatie wordt het vervolg bepaald, waarbij ook de participatie en de cofinanciering van Triada wordt betrokken. Triada beslist jaarlijks of zij participeren in het project. Er wordt een eenmalige bijdrage opgenomen in de begroting.					

Kosten plaats	Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2016 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
		2016	2017	2018	2019	
	Coördinatiepunt Leefbaarheid en veiligheid	-67.400	-67.400	-67.400	-67.400	C
	Dekking binnen 3D-middelen	67.400	67.400	67.400	67.400	
	Per 2012 is het coördinatiepunt Leefbaarheid en Veiligheid ingesteld om de gemeentelijke regierol binnen de zorgstructuur te versterken. Het project (kosten ingaande 2015 € 67.000) wordt tijdelijk gedekt uit de middelen awbz pakketmaatregelen en een provinciale subsidie in het kader van Regionaal Kompas. Binnen de structuur wordt de hulpverlening rondom multi-probleem situaties georganiseerd en gecoördineerd. Het coördinatiepunt levert een effectieve en efficiënte bijdrage aan de integrale aanpak rondom multi-probleem gezinnen. Met de verwachte toename van complexe zorgvragen neemt de rol van het coördinatiepunt de komende jaren verder toe. Vanwege het belang van de rol en de functie in de uitvoering van de drie decentralisaties vindt dekking plaats vanuit de middelen voor de drie decentralisaties.					
	Programma 5 Ruimte en wonen					
	Startersleningen	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	R
	De starterslening is geëvalueerd, zowel cijfermatig als bij betrokkenen. Informatie daarover is beschikbaar in het raadsdossier. De starterslening wordt gecontinueerd voor 2016 binnen het bestaande budget. Op basis van de evaluatie wordt het vervolg bepaald. <i>Onderwerp is prioritair bij integrale afweging volgende meerjarenbegroting voor een incidentele/structurele raming.</i>					
	Opstellen businesscase aanleg glasvezel in buitengebied	-100.000				C
	Dekking uit eenmalige middelen	100.000				
	Nader onderzoek is nodig om de mogelijkheden voor de aanleg van glasvezel in buitengebied in beeld te brengen. Dat onderzoek is gericht op onder meer de juridische en financiële implicaties en de organisatiestructuur. Voor dat onderzoek om tot de businesscase te komen is externe deskundigheid nodig.					
	Uitwerken totaal visie VMI	p.m.	p.m.			C
	In het kader van de uitwerking van de totaalvisie VMI wordt er mogelijk een inspanning verwacht van gemeente Epe m.b.t. de omgeving van de VMI.					

Kosten plaats	Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2016 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
		2016	2017	2018	2019	
	Actualisatie bestemmingsplannen	-150.000				C
	Dekking uit eenmalige middelen	150.000				
	Op grond van de Wet ruimtelijke ordening moeten bestemmingsplannen eenmaal per tien jaar worden herzien. Als een bestemmingsplan nog actueel is, kan een verlengingsbesluit door de gemeenteraad worden genomen. Dit geldt voor die plannen die op basis van deze wet per 1 juli 2008 zijn vastgesteld. Het betreft de tweede grote actualisatieronde. In de eerste actualisatieronde is het eerste bestemmingsplan in 2006 vastgesteld, de laatste in 2013. Als een bestemmingsplan niet wordt herzien of verlengd, dan kunnen geen leges meer worden geheven voor de diensten die verband houden met het bestemmingsplan. Er wordt voor de actualisaties in 2016 een eenmalig bedrag in de begroting opgenomen. In 2016 wordt onderzocht dan wel georganiseerd of de voor 2017 en 2018 geraamde werkzaamheden/actualisaties binnen de huidige budgetten/formatie uitgevoerd kunnen worden. Ook worden daarbij in samenhang de activiteiten betrokken betreffende de voorbereiding van de invoering van de omgevingswet.					
	Actualisatie woonvisie	-30.000				C
	Dekking uit eenmalige middelen	30.000				
	Op 1 juli 2015 is de Herzieningswet inzake volkshuisvesting in werking getreden. Een wezenlijk onderdeel in deze wet is het versterken van de positie van de gemeenten in de activiteiten van de corporatie. Dit alles vraagt een actualisatie van de bestaande woonvisie. Daarvoor wordt een eenmalig bedrag in de begroting opgenomen.					
	Regionale omgevingsagenda (p.m.)	p.m	p.m	p.m	p.m	C
	De regionale omgevingsagenda is de gezamenlijke uitvoeringsagenda van de provincie Gelderland, de Regio Stedendriehoek en de Strategische Board. Op het ontwerp daarvan heeft de raad aangegeven de projecten te concretiseren en de financiële aspecten die daarmee gemoeid zijn SMART te formuleren. Op dit moment is de regionale omgevingsagenda nog in ontwikkeling. De regionale omgevingsagenda bevat voor Epe wezenlijke onderwerpen en draagt bij aan de beleidsdoelstellingen van de gemeente Epe (sociaal, ruimtelijk, wonen, economie, duurzaamheid, verkeer, vervoer). De onderwerpen uit de agenda vragen om extra inzet, bovenop de al lopende activiteiten en die door de complexiteit van het onderwerp om focus en bundeling van krachten vragen. Een gemeentelijke bijdrage aan projecten wordt betrokken bij en bekostigd uit de reserve cofinanciering.					
	Revitalisering Kweekweg (eenmalig € 150.000)	-50.000				C
	Dekking uit eenmalige middelen	50.000				
	Op het bedrijventerrein Kweekweg zijn op sommige plekken ruimtelijke ingrepen noodzakelijk om voor de lange termijn de bedrijvigheid en werkgelegenheid te kunnen faciliteren en daarmee het ondernemersklimaat te optimaliseren. De mogelijkheden voor provinciale subsidie(s) worden nader onderzocht en ook het meebetalen door bedrijven aan de maatregelen is een voorwaarde. Om ontwikkelingen te kunnen faciliteren wordt een stelpost van eenmalig € 50.000 in de begroting opgenomen.					

Kosten plaats	Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2016 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
		2016	2017	2018	2019	
	Invoering omgevingswet	-100.000	-50.000	-50.000		C
	Dekking uit eenmalige middelen	100.000	50.000	50.000		
	De Wet Ruimtelijke Ordening wordt in 2018 naar verwachting vervangen door de Omgevingswet. Deze wet zal verscheidene andere wetten integreren. Het gaat om integratie van beleid en bestemmingsplannen tot een integraal plan, een zogenaamd omgevingsplan naast bestemmingen ook milieuaspecten, verordeningen-aspecten en meer bevat. Activiteiten met een ruimtelijke impact krijgen een plaats in het omgevingsplan. De implementatie van de Omgevingswet vraagt om een goede voorbereiding volgens twee hoofdlijnen: 1. Actualiseren van gemeentelijk beleid om toepasbaar en inpasbaar te maken voor het omgevingsplan; 2. voorbereiden organisatie op uitvoering nieuwe wet. Vorenstaande vraagt extra scholing van medewerkers en inhuur van deskundigheid. Daarvoor wordt een werkbudget in de begroting opgenomen. In 2016 wordt de ruimtelijke agenda opgesteld, met als onderdeel de route van de implementatie van de Omgevingswet.					
	Programma 6 Epe op orde					
	Basismobiliteit; bijdrage in regionale opstartkosten	-46.000				C
	Dekking uit middelen 3D	46.000				
	In juli 2015 heeft de raad ingestemd met de Kadernota Basismobiliteit. Negen gemeenten willen samenwerken om het vervoerssysteem basismobiliteit op te zetten, waarbij het doelgroepenvervoer van Wmo, Leerlingen, AWBZ, Jeugd en Openbaar Vervoer wordt gecombineerd. Hiervoor wordt een gemeenschappelijke bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO) opgezet, waarin het opdrachtgeverschap en de regiecentrale (planning ritten) worden uitgevoerd. Doel is om per 1 juni 2016 de regiecentrale operationeel te hebben. Om de BVO op te zetten zijn opstartkosten van € 200.000 in 2015 en € 700.000 in 2016 nodig. Voor de gemeente Epe komt dit neer op € 15.000 in 2015 en € 46.000 in 2016. Dekking vindt plaats uit de middelen voor de drie decentralisaties.					
	Beheersplan bosbedrijf				-31.000	
	Dekking uit reserve bosbedrijf				31.000	
	Storting in reserve bosbedrijf	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	C
	Het huidige beheersplan is verlopen. FSC-certificering vereist een geactualiseerd plan. FSC gaat er mee akkoord dat het huidige plan tot 1 januari 2020 geldig blijft. Een extern bureau gaat dit plan opstellen. De kosten daarvan worden gedekt door de hogere opbrengst van het bosbedrijf (opbrengst boven de structurele begroting van € 110.000) te storten in een nieuwe reserve bosbedrijf.					
	Bomenbeleidsplan; uitvoeren	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	R
	In 2016 vindt besluitvorming plaats over een geactualiseerd bomenbeleidsplan. Een belangrijk aandachtspunt hierin is om het gestructureerd oppakken van vervanging/verjonging van bomen mogelijk te maken. Hiervoor is een structureel budget nodig (totaal € 100.000). <i>Onderwerp is prioritair bij integrale afweging volgende meerjarenbegroting voor een structurele raming (4 jaar).</i>					

Kosten plaats	Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2016 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
		2016	2017	2018	2019	
	Wegen buitengebied; extra onderhoud			-45.000	p.m.	
	Dekking uit eenmalige middelen			45.000		
	Om het niveau van onderhoud van de wegen in het buitengebied naar basis te brengen is een structurele verhoging van de storting in de voorziening onderhoud wegen nodig. Vorig jaar is voor 2016 eenmalig een bedrag geraamd van € 35.000 en voor 2017 € 25.000. Omdat nu nog geen structurele uitgaafverhoging kan worden gerealiseerd, worden eenmalige middelen geraamd. <i>Onderwerp is prioritair bij integrale afweging volgende meerjarenbegroting voor een structurele raming ingaande 2018.</i>					
	Programma 7 Duurzaamheid					
	Revolving fund duurzaamheid (aanvulling reserve)	-40.000				C
	Dekking uit eenmalige middelen	40.000				
	Voor bekostiging van duurzaamheidsinitiatieven is een reserve ingesteld waarin vorig jaar € 60.000 als startkapitaal voor een revolverend fonds is opgenomen. Dit is een onderwerp uit het collegeprogramma. Vanuit de eenmalige middelen wordt dit revolverend fonds aangevuld met een bedrag van € 40.000.					
	Vervanging riolering	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	R
	Dekking door verhoging rioolrechten					
	Op basis van voorlopige inspectie resultaten wordt verwacht dat grootschalige vervanging van de riolering nodig zal zijn in de komende jaren. Het totaalbeeld van de staat van de riolering zal in de komende tijd steeds meer helder worden. Op dit moment is nog geen indicatie van de hoogte van de vervangingskosten te geven maar het voorlopige beeld geeft aan dat rekening moet worden gehouden met grote bedragen. De dekking van de kosten zal plaats vinden uit de rioolheffing.					
	Programma 9 Bedrijvigheid					
	Strategische board, verhoging bijdrage	-34.000				C
	Dekking uit eenmalige middelen	34.000				
	De Strategische Board Stedendriehoek heeft forse ambities op het vlak van innovatie, energietransitie, arbeidsmarkt en vestigingsklimaat. Ter realisatie daarvan vraagt de Strategische Board om een verdubbeling van de gemeentelijke jaarbijdrage van € 1,- naar € 2,- euro per inwoner. In de Cleantech Agenda maakt de Board concreet hoe de werkzaamheden verder worden uitgevoerd en wat dit op kan gaan leveren voor onder meer de lokale economie. Het draagt bij aan een verdere doorontwikkeling van de samenwerking tussen de ondernemers, onderwijs en overheid. Ter ondersteuning wordt voor de komende drie jaar een eenmalige stelpost van € 34.000 opgenomen in de begroting. De inzet hiervan is mede afhankelijk van de bijdragen van andere gemeenten, de personele capaciteit die beschikbaar komt en een efficiënte inzet van de werkorganisaties van Board en WGR.					

Kosten plaats	Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2016 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
		2016	2017	2018	2019	
	Majeure opgave Veluwe; kwaliteitsontwikkeling recreatie en toerisme	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	C
	Gezamenlijke partijen op de Veluwe werken aan een versterking van de toeristisch, recreatieve kwaliteit van de Veluwe in samenhang met de versterking van de natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten van de Veluwe. Twee projecten zijn voor de gemeente van belang. Dit zijn het project vitale vakantieparken en het project routenetwerken. Van de gemeente wordt bij de uitvoering cofinanciering verwacht. In 2016 zal het fietsroutenetwerk worden geactualiseerd en een actieprogramma vitale vakantieparken worden vastgesteld. Een gemeentelijke bijdrage aan projecten wordt betrokken bij en bekostigd uit de reserve cofinanciering.					
	Cofinanciering; aanvullende storting in reserve	-90.000				C
	Dekking uit eenmalige middelen	90.000				
	In het kader van de begroting 2016 zijn voorstellen/projecten ingediend die in aanmerking komen voor cofinanciering. In verband hiermee wordt de reserve Cofinanciering verhoogd door een storting van € 90.000. Dit bedrag wordt gedekt uit de eenmalige middelen.					
	Opstellen economische visie, verhogen bijdrage	-15.000				C
	Dekking uit eenmalige middelen	15.000				
	In het coalitieakkoord is het opstellen van een lokale economische visie opgenomen. In het kader van de begroting 2015-2018 is hiervoor € 15.000 gereserveerd. Dit bedrag is niet toereikend om een visie op te laten stellen door een gespecialiseerd adviesbureau (onder regie van de gemeente). Extra budget is nodig voor de integrale uitwerking waarvoor eenmalige middelen worden ingezet. Indien mogelijk zal het budget ook worden aangewend om een themabijeenkomst te organiseren over de visie.					
	Onderzoek bedrijven investeringszone	-10.000				C
	Dekking uit eenmalige middelen	10.000				
	Een BIZ (Bedrijveninvesteringszone) biedt de mogelijkheid om te voorzien in collectieve investeringen die zijn gericht op het bevorderen van de leefbaarheid, de veiligheid, de ruimtelijke kwaliteit of de economische ontwikkeling van een gebied. De Ondernemersvereniging Epe heeft de gemeente gevraagd of de gemeente bereid is om een BIZ in te stellen voor het centrumgebied van Epe. Onderzoek is wenselijk naar de voor- en nadelen van het instellen van een BIZ. Dan is helder wat het geheel betekent voor ondernemers en gemeentelijke organisatie, zowel inhoudelijk als financieel. Vervolgens kan het vervolg bepaald worden. De kosten voor zo'n onderzoek worden gedekt uit de eenmalige middelen.					

Kosten plaats	Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2016 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
		2016	2017	2018	2019	
	Accountmanager bedrijven / werkgelegenheid en participatie	-46.000	-46.000	-46.000	-46.000	C
	Dekking uit reserve Participatie (10 jaar)	26.000	26.000	26.000	26.000	
	Het doel is om richting de bedrijven één aanspreekpunt te hebben die zowel voor het sociale als fysieke domein zelfstandig én met het college bij bedrijven op bezoek gaat en als eerste aanspreekpunt fungeert voor partijen. Door de contacten met de ondernemers te versterken is er eerder informatie over nieuwe bedrijven die zich gaan vestigen, welke ondernemers open staan voor het plaatsen van medewerkers uit de doelgroep participatie etc. Het betreft een nieuwe functie voor 16 uur per week. De dekking van de kosten komt deels uit de reserve Participatie.					
	Programma 11 Bestuur en organisatie					
	Versterking lokale democratie	-30.000				C
	Dekking uit eenmalige middelen	30.000				
	De raad heeft op 9 juli 2015 unaniem een motie aanvaard met het verzoek om bij de begroting toereikende financiële middelen op te nemen ter versterking van de lokale democratie. In vervolg daarop wordt een eenmalig bedrag van € 30.000 opgenomen in de begroting, bedoeld voor twee onderwerpen: bekostiging van in voorbereiding zijnde initiatieven vanuit een raadswerkgroep; ontwikkelen van een inwonerspanel. Het panel komt voort uit de evaluatie van de Strategische visie op communicatie. Het is een platform voor inwoners om actief burgerschap te stimuleren. Inwoners kunnen input geven op beleid en concrete onderwerpen. De kosten per onderzoek bedragen € 3.000.					
	Aanvullende storting reserve ICT	-150.000				D
	Dekking uit eenmalige middelen	150.000				
	Uit de opgestelde 4-jaarsplanning voor (vervanging) automatiseringsinvesteringen blijkt dat de hiervoor ingestelde reserve met een bedrag van € 150.000 aangevuld dient te worden. Dekking vindt plaats uit de eenmalige middelen.					
	Aanschaf tool voor verplichting elektronisch aanbesteden	-12.500	-5.000	-5.000	-5.000	M
	De Europese Commissie stelt elektronisch aanbesteden verplicht. Nederland neemt dit over, zodat elektronisch aanbesteden begin 2016 verplicht wordt. Nederland gaat dit waarschijnlijk verplichten voor alle aanbestedingen (dus ook onder de Europese drempel). Om elektronisch te kunnen aanbesteden moet een tool worden aangeschaft. Hier zijn incidentele (€ 7.500) en structurele kosten (€ 5.000) aan verbonden.					
	Invoering Vennootschapsbelasting	-17.500	-7.500	-7.500	-7.500	M
	Als gevolg van de invoering vennootschapsbelastingplicht voor overheidsondernemingen dient de software voor de financiële administratie hierop aangepast te worden. De daadwerkelijke kosten van deze aanpassing in software zijn nog niet bekend. Er zijn meerdere oplossingen denkbaar. Er wordt een raming van de kosten opgenomen.					

Kosten plaats	Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2016 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
		2016	2017	2018	2019	
	Afdracht vennootschapsbelasting	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	M
	Als gevolg van de invoering vennootschapsbelastingplicht voor overheidsondernemingen dient met ingang van het begrotingsjaar 2016 vennootschapsbelasting over de belaste activiteiten afgedragen te worden. Het bedrag kan op dit moment nog niet berekend worden, omdat het onderzoek naar de belaste activiteiten nog niet is afgerond en nog geen helder inzicht bestaat hoe de fiscale winst berekend moet worden. In de berekeningen van de grondexploitatie is al wel rekening gehouden met de verwachte effecten van de vennootschapsbelastingplicht.					
	Programma organisatieontwikkeling	-150.000				D
	Dekking uit eenmalige middelen	150.000				
	Uitgaande van de visies op de "regisserende gemeente" en dienstverlening ontwikkelt de organisatie zich. Daarvoor is inclusief de daarbij behorende aanpassing in de huisvesting een programma opgesteld. Nadere informatie is beschikbaar in het raadsdossier. In dit stadium wordt volstaan met een eenmalige raming van € 150.000 te dekken uit de eenmalige middelen.					
	Dienstverlening op locatie aan huis	-10.000				M
	Dekking uit eenmalige middelen	10.000				
	Als onderdeel van de inrichting van het Klant Contact Centrum en de verbetering van de dienstverlening worden eind 2015 een voorstellen opgeleverd over de dienstverlening op locatie en aan huis. Te denken valt onder andere aan het voortzetten van de succesvolle pilot voor de aanvraag/verstrekking van ID-kaarten in een verzorgingstehuis en een landelijk initiatief om paspoorten, rijbewijzen en ID-kaarten aan huis te laten bezorgen. Voor de uitvoering hiervan is budget nodig (o.a. voor aanloopkosten, communicatie, ICT/facilitair). Daarvoor is een bedrag opgenomen dat gedekt wordt uit de eenmalige middelen.					
	Reserve ombuigingen en organisatie ontwikkeling	-189.400	-193.200	-138.500	-55.900	D
	Dekking uit eenmalige middelen	189.400	193.200	138.500	55.900	
	Noodzakelijke ombuigingen binnen de gemeentelijke organisatie en de ontwikkeling naar een proces gestuurde organisatie, brengt met zich mee dat wachtgeld, outplacementtrajecten, boven formatief personeel e.d. ontstaat. Om de lopende verplichtingen op dit gebied te kunnen bekostigen dient de komende jaren deze reserve (reserve organisatie-ontwikkeling) aangevuld te worden. Dekking vindt plaats uit de eenmalige middelen.					

Kosten plaats	Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2016 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
		2016	2017	2018	2019	
	Programma 12 algemene dekkingsmiddelen					
	Precario belastingen op leidingen	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	R
	Betreft een nieuw in te voeren belasting op kabels en leidingen. De hoogte van de te verwachten opbrengst is op dit moment niet zeker. Daarnaast zijn er (juridische) risico's die samenhangen met de invoering ervan. Dat maakt het ramen van inkomsten op dit moment niet raadzaam/verantwoord. Nadere toelichting op deze materie is beschikbaar in het raadsdossier.					
	Totaal nieuw beleid deze meerjarenbegroting exclusief investeringen	-70.000	-42.500	-42.500	-42.500	
	Nieuwe investeringen (zie MIP)	0	0	0	0	
	Totaal nieuw beleid deze meerjarenbegroting	-70.000	-42.500	-42.500	-42.500	

Bijlage 4 Toelichting dekkingsplan

Autorisatie: R = Raad, C = College, D = Directie, M = afdelingsmanager

Kosten plaats	Onderwerp	Fin. consequenties t.o.v. budgetprognose 2015 + is voordeel, - is nadeel (bedragen in euro)				Autorisatie
		2016	2017	2018	2019	
	Programma 1 en 3					
	Regio taxi en leerlingenvervoer; taakstellende verlaging	0	125.000	125.000	125.000	C
	In de budgetprognose zijn de kosten van de regio taxi en het leerlingen vervoer structureel verhoogd. In 2016 zullen in combinatie met de komst van basismobiliteit, maatregelen uitgewerkt en toegepast moeten worden om het budget ingaande 2017 weer structureel te verlagen.					
	Programma 11: Bestuur en organisatie					
695200	Verlaging rentekosten, structureel	223.500	214.300	205.300	196.500	M
	In de begroting is voor de rente voor de korte financiering uitgegaan van 2%. Voor de externe financiering voor de lange termijn is gerekend met 3,5%. Gelet op de prognose van de Nederlandsche Bank is het verantwoord de rentepercentages structureel te verlagen naar 1,5% respectievelijk 3%.					
	Verlaging rentekosten incidenteel	282.000	256.000	0	0	M
	Gelet op de huidige rentestand wordt de rente tijdelijk verder verlaagd. Voor 2016: kort, 0,3% en lang 1,4%. Voor 2017: kort 0,5% en lang 1,5%.					
	Financiële doorlichting	260.000	270.000	270.000	270.000	M
	In het voorjaar 2015 is gestart met een financiële doorlichting van de begroting. Het resultaat hiervan is dat diverse begrotingsposten structureel worden afgeramd / bijgesteld. Voor een specificatie wordt verwezen naar desbetreffende notitie over dit onderwerp in het raadsdossier.					
	Voordeel uitbesteding Openbare Ruimte	22.000	22.000	33.000	103.000	M
	De kosten van het sociaal plan uitbesteding buitendienst zullen in de komende jaren dalen. De eenmalige kosten van contractmanagement (2015) worden voor een bedrag van € 60.000 verlengd tot en met 2018. Ingaande 2019 vallen deze kosten vrij. Ingaande 2019 wordt het contract management uitgevoerd binnen de bestaande/reguliere formatie. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de memo hierover in het raadsdossier.					
	Egalisatie saldo meerjarenbegroting	-120.000	0	120.000	0	
	De meerjarenbegroting is structureel sluitend; voor het jaar 2018 is sprake van een incidenteel tekort; dit wordt opgevangen door het deel van het incidentele overschot 2016 in te zetten voor het oplossen van het incidentele tekort in 2018 (door storting in de algemene reserve in 2016 en onttrekking aan de algemene reserve in 2018).					
	Totaal dekkingsmiddelen	667.500	887.300	753.300	694.500	

Bijlage 5 Toelichting bestaande projecten

Autorisatie: R = Raad, C = College, D = Directie, M = afdelingsmanager

nr.	Omschrijving	Jaar van uitvoering	Afschrijvingsperc.	BASIS INVEST. BEDRAG 2016 (excl. btw)	Investeringsbedrag (incl. prijsstijging) excl. btw	Investeringsbedrag (incl. prijsstijging) incl. btw	Exploitatiekosten	Toename jaarlijkse lasten met ingang van:				Autorisatie
								2016	2017	2018	2019	
Projecten die ook waren opgenomen in het vorige investeringsplan												
Programma 1 Opgroeien in Epe												
640000	Integraal Huisvestingsplan onderwijsvoorzieningen 2014-2017 (IHP) Voor de periode 2014-2017 is in 2014 een nieuw IHP opgesteld. In verband hiermee zijn voor de uitvoering hiervan in de begroting vanaf 2014 stelposten opgenomen. Gelet op de uitkomsten van het IHP is een stelpost in 2018 en 2019 vooralsnog niet noodzakelijk.	2016	4,00%	101.807	101.807	123.186	-	9.239				C
		2017	4,00%	101.807	102.723	124.295	-		9.322			
Programma 6 Epe op orde												
92045	Vervanging brug Nijbroekerweg Emst In 2013 is het nieuwe bruggenbeleidsplan vastgesteld. Conform dit besluit wordt de eerstvolgende vervanging van een brug (Nijbroekerweg in Emst) opgenomen in dit meerjareninvesteringsplan. De kosten van deze investering worden gedekt uit de reserve vervanging bruggen.	2017	2,50%	254.517	256.808	310.737	-			-		C
92009	Vervanging Openbare Verlichting Op basis van het in 2012 vastgestelde beleidsplan openbare verlichting zal over een periode van 20 jaar de openbare verlichting in de gemeente worden vervangen. De kosten hiervan zullen worden gedekt uit de gevormde reserve vervanging openbare verlichting.	2016	2,50%	309.066	309.066	373.970	-	-				M
		2017	2,50%	342.782	345.867	418.499	-		-			
		2018	2,50%	380.000	386.871	468.114	-			-		
		2019	2,50%	380.000	390.353	472.327	-				-	

nr.	Omschrijving	Jaar van uitvoering	Afschrijvings-perc.	BASIS INVEST. BEDRAG 2016 (excl. btw)	Investerings-bedrag (incl. prijsstijging) excl. btw	Investerings-bedrag (incl. prijsstijging) incl. btw	Exploitatie kosten	Toename jaarlijkse lasten met ingang van:				Autorisatie
								2016	2017	2018	2019	
623206	Wijkverkeersveiligheidsplan 't Slath en Gildenhoek Epe (GVVP) Betreft instellen 30 km/uur en realisatie van enkele snelheidsremmende maatregelen in de wijken 't Slath en Gildehoek te Epe. Het verkeersplan wordt integraal, middels een open planproces met bewoners en belanghebbenden ontwikkeld. <i>De investering wordt gedekt uit de reserve extra afschrijving.</i>	2016	4,00%	203.614	203.614	246.373	-					C
623206	Wijkverkeersveiligheidsplan Burgerenk en Hogeland Epe (GVVP) Betreft instellen 30 km/uur en realisatie van enkele snelheidsremmende maatregelen in de wijken Burgerenk en Hogeland te Epe. Het verkeersplan wordt integraal, middels een open planproces met bewoners en belanghebbenden ontwikkeld. <i>De investering wordt gedekt uit de reserve extra afschrijving.</i>	2016	4,00%	315.601	315.601	381.878	-					C
Programma 11 Bestuur en organisatie												
401260	Vervanging bedrijfsmiddelen; ICT investeringen Betreft reguliere vervanging die noodzakelijk is met het oog op de continuïteit van de bedrijfsvoering, gebaseerd op een geactualiseerde planning. Ingaande 2011 wordt een nieuwe bekostigingsmethodiek gehanteerd voor dekking van de noodzakelijke ICT-investeringen. Het jaarlijks benodigde gemiddelde investeringsbedrag (€ 376.685) wordt gedekt door een in de begroting opgenomen stelpost en door inzet van de ICT reserve.	2016	25,00%	376.685	376.685	455.789	-	-				D
		2017	25,00%	376.685	380.076	459.891	-		-			
		2018	25,00%	376.685	383.496	464.031	-			-		
		2019	25,00%	376.685	386.948	468.207	-				-	
	Totale kapitaal- en exploitatielasten per investeringsjaar							9.239	9.322	-	-	
	Totale kapitaal- en exploitatielasten bestaande projecten cumulatief							9.239	18.561	18.561	18.561	

Bijlage 6 Toelichting nieuwe projecten

Autorisatie: R = Raad, C = College, D = Directie, M = afdelingsmanager

nr.	Omschrijving	Jaar van uitvoering	Afschrijvings-perc.	BASIS INVEST. BEDRAG 2016 (excl. btw)	Investerings-bedrag (incl. prijsstijging) excl. btw	Investerings-bedrag (incl. prijsstijging) incl. btw	Exploitatatie kosten	Toename jaarlijkse lasten met ingang van:				Autorisatie
								2016	2017	2018	2019	
Projecten die niet zijn opgenomen in het vorige investeringsplan												
	Programma 1 Opgroeien in Epe											
	Verhuizing peuterspeelzaal Kwetternest In verband met verhuizing van de Montessorischool wordt het schoolgebouw aan het onderwijs onttrokken. De peuterspeelzaal Kwetternest gehuisvest in een oud voormalig kleuterschool kan intrek in dit gebouw nemen. Wel dienen er voorzieningen getroffen te worden om het gebouw hiervoor geschikt te maken. Bekostiging kan uit de beschikbare middelen van het IHP.	2016		50.000	50.000	60.500		-				C
	Programma 5 Ruimte en wonen											
	Herinrichting dorpscentra, Vaassen: aanvullende investeringsbijdrage Voor de herstructurering van de centra van Epe en Vaassen zijn in het verleden bedragen geraamd. Deze bedragen zijn gebaseerd op aannames over de wijze waarop de openbare ruimte heringericht wordt en de daarmee gemoeid zijnde kosten. Nadat de herinrichting van het centrum van Epe is gegund en een reëel inzicht in de kosten is ontstaan op basis van concrete plannen en de uitvoering daarvan, blijkt dat het geraamde bedrag voor de herinrichting van de westflank van het centrum van Vaassen te laag is. Om de eerder gedane raming voor het centrum van Vaassen in evenwicht te brengen met de verwachte uitgaven is voor de betreffende herinrichting een aanvullende gemeentelijke investeringsbijdrage van € 300.000 noodzakelijk. Dekking vindt plaats uit de beschikbare eenmalige middelen.	2016		300.000	300.000	363.000		-				C

nr.	Omschrijving	Jaar van uitvoering	Afschrijvings-perc.	BASIS INVEST. BEDRAG 2016 (excl. btw)	Investerings-bedrag (incl. prijsstijging) excl. btw	Investerings-bedrag (incl. prijsstijging) incl. btw	Exploitatie kosten	Toename jaarlijkse lasten met ingang van:				Autorisatie
								2016	2017	2018	2019	
	Programma 6 Epe op orde											
	Reconstructie primair recreatieve fietspaden RGV De afgelopen jaren zijn de fietspaden, die vroeger in beheer waren bij de RGV en onderdeel uitmaken van Veluwe fietsknooppuntensysteem, gereconstrueerd met het budget dat de RGV heeft meegegeven bij de teruggave van het beheer van deze fietspaden. Er resteren nog een aantal fietspaden (13 km) die voor reconstructie in aanmerking komen. Het zijn intensief gebruikte routes. Cofinanciering vanuit de provincie behoort niet meer tot de mogelijkheden. Het betreft een belangrijke recreatief/toeristische voorziening van regionaal belang waarvoor een bedrag van € 200.000 wordt opgenomen in de begroting om de gewenste reconstructie voort te zetten. Het bedrag wordt gedekt door de inzet van de beschikbare reserve fietspaden RGV.	2016		200.000	200.000	242.000		-				C
	Reconstructie Hoofdweg Emst incl. riolering Een groot deel van het riool in de Hoofdweg in Emst dient uiterlijk in 2016 te worden vervangen. Daarnaast zijn de verhardingen toe aan groot onderhoud en zijn er klachten over de veiligheid en toegankelijkheid van de fietspaden en voetpaden, de kwaliteit van de bomen en parkeergelegenheden. Gekozen wordt voor een efficiënte aanpak door de riolering en wegonderhoud gezamenlijk op te pakken. Bij de weg is gekozen voor de variant om alleen de kruisingen in de elementverharding te leggen. De kosten voor de reconstructie van de weg worden gedekt uit de eenmalige middelen (€ 1 miljoen) en voor de riolering via de rioolheffing (€ 250.000).	2016		1.250.000	1.250.000	1.512.500		-				C
	Reconstructie Apeldoornse weg Noord (€ 945.000) In het GVVP is opgenomen de reconstructie van het gedeelte Apeldoornseweg ten noorden van de Laan van Fasna. Het betreft betere voorzieningen voor het langzaam verkeer (fietspad en voetpad op gelijke hoogte), veiligere oversteken, snelheids-remmende maatregelen en een 30 km/uur zone tussen de Stationsstraat en Kosterstraat. <i>Onderwerp is prioritair bij integrale afweging volgende meerjarenbegroting voor een incidentele/structurele raming.</i>	2017		p.m.	p.m.	p.m.		-				

nr.	Omschrijving	Jaar van uitvoering	Afschrijvings-perc.	BASIS INVEST. BEDRAG 2016 (excl. btw)	Investerings-bedrag (incl. prijsstijging) excl. btw	Investerings-bedrag (incl. prijsstijging) incl. btw	Exploitatie kosten	Toename jaarlijkse lasten met ingang van:				Autorisatie
								2016	2017	2018	2019	
	Eperweg Oene (€ 80.000) De bewoners van de Eperweg in Oene ervaren veel hinder van de te hard rijdende voertuigen in hun straat. De maximumsnelheid wordt hier fors overschreden. Met de bewoners is overeengekomen de weg (visueel) te versmallen door de rabatstrook te vervangen door een verhoogd trottoir. <i>Onderwerp is prioritair bij integrale afweging volgende meerjarenbegroting voor een incidentele/structurele raming.</i>	2018		p.m.	p.m.	p.m.		-				
	Reconstructie Patrijsweg-Haverkampsweg Epe (€ 425.000) Bewoners van de wijk Vegtelarij gebruiken de Patrijsweg en Haverkampsweg als ontsluiting richting het centrum en de scholen. Zij ervaren deze wegen als onveilig (auto's rijden te hard, geparkeerde auto's Patrijsweg leiden tot overlast). Herinrichting nauw afstemmen met bestaande bomen. <i>Onderwerp is prioritair bij integrale afweging volgende meerjarenbegroting voor een incidentele/structurele raming.</i>	2018		p.m.	p.m.	p.m.		-				
	Kommaatregelen Apeldoornseweg Vaassen (€ 60.000) In het GVVP is opgenomen een komgrensmaatregel te realiseren op de Apeldoornseweg in Vaassen, ten noorden van de kruising met de Waterstraat. Deze maatregel is bedoeld als snelheidsremmer voor het gemotoriseerd verkeer van en naar Vaassen. Daarin versterken van de groenstructuur bij de dorpsentree volgens Uitwerkingsprogramma Groenstructuurplan 2010. <i>Onderwerp is prioritair bij integrale afweging volgende meerjarenbegroting voor een incidentele/structurele raming.</i>	2017		p.m.	p.m.	p.m.		-				
	Reconstructie kruispunt Hoofdstraat-Vegtelarijweg (aanvulling krediet) Bij de nadere uitwerking van het plan voor de reconstructie van het kruispunt Hoofdstraat/Vegtelarijweg in Epe, ten behoeve van de aansluiting van de nieuwe woonwijk Klaarbeek op de Hoofdstraat, blijkt dat door voortschrijdende inzichten over het ontwerp en o.a. de te plaatsen VerkeerRegelInstallatie en straatverlichting, de kosten € 194.000 hoger zijn dan waarvoor in januari 2014 een krediet van € 450.000 beschikbaar is gesteld. Dekking van deze extra kosten kan plaatsvinden binnen de grondexploitatie van het plan Klaarbeek (grondbedrijf).	2016		194.000	194.000	234.740		-				C

nr.	Omschrijving	Jaar van uitvoering	Afschrijvingsperc.	BASIS INVEST. BEDRAG 2016 (excl. btw)	Investeringsbedrag (incl. prijsstijging) excl. btw	Investeringsbedrag (incl. prijsstijging) incl. btw	Exploitatiekosten	Toename jaarlijkse lasten met ingang van:				Autorisatie
								2016	2017	2018	2019	
	Verplaatsing bushalteplaatsen Haverkamp te Epe Tegelijk met de reconstructie van het kruispunt Hoofdstraat/Vegtelarijweg ten behoeve van de ontsluiting van de nieuwe woonwijk Klarbeek op de Hoofdstraat in 2016, kunnen de bestaande bushalteplaatsen Klaverkamp, als onderdeel van de Veluwelijn, worden verplaatst naar dit kruispunt. De kosten van deze verplaatsing bedragen € 79.000. In het huidige meerjareninvesteringsplan is voor de verplaatsing van bushalteplaatsen nog € 30.000 beschikbaar. Het resterende bedrag dekken uit de eenmalige middelen.	2016		49.000	49.000	59.290		-				C
	Totale kapitaal- en exploitatielasten nieuwe projecten							-	-	-	-	
	Totale kapitaal- en exploitatielasten nieuwe projecten cumulatief							-	-	-	-	
	Totale kapitaal- en exploitatielasten bestaande projecten uit het vorige mip							9.239	18.561	18.561	18.561	
	TOTAAL LASTEN ONDERDEEL BESTAANDE EN NIEUWE PROJECTEN							9.239	18.561	18.561	18.561	

Bijlage 7 Toelichting investeringen t.l.v. andere dekkingsmiddelen (heffingen)

Autorisatie: R = Raad, C = College, D = Directie, M = afdelingsmanager

nr.	Omschrijving	Jaar van uitvoering	Afschrijvings-perc.	BASIS INVEST. BEDRAG 2016 (excl. btw)	Investerings-bedrag (incl. prijsstijging) excl. btw	Investerings-bedrag (incl. prijsstijging) incl. btw	Exploitatie kosten	Toename jaarlijkse lasten met ingang van:				Autorisatie
								2016	2017	2018	2019	
Bestaande en nieuwe projecten waarvan de lasten worden gedekt uit heffingen												
	Programma 7 Duurzaamheid											
674804	vGRP 2012; vervanging vrijvervalriolering Op basis van verwachting (levensduur) en periodieke inspecties wordt bepaald welke delen van de vrijvervalriolering vervangen dienen te worden. Vanuit het vGRP is voor de vervanging per jaar een bedrag beschikbaar. Dekking vindt plaats uit de rioolheffing.	2016	2,50%	870.362	870.362	1.053.138	-	52.222				M
		2017	2,50%	870.362	878.196	1.062.617	-		52.692			
		2018	2,50%	870.362	886.099	1.072.180	-			53.166		
		2019	2,50%	870.362	894.074	1.081.830	-				53.644	
674802	vGRP 2012; vervangen drukriolering (persleiding) Op basis van verwachting (levensduur) en periodieke inspecties wordt bepaald welke delen van de drukriolering vervangen dienen te worden. Vanuit het vGRP is voor de vervanging een gemiddeld jaarlijks gelijkblijvend bedrag bepaald. Dekking vindt plaats uit de rioolheffing.	2016	3,33%	125.121	125.121	151.396	-	8.546				M
		2017	3,33%	125.121	126.247	152.759	-		8.623			
		2018	3,33%	125.121	127.383	154.133	-			8.700		
		2019	3,33%	125.121	128.529	155.521	-				8.779	
674807	vGRP 2012; bergbezinkbasin Lohuizerweg/Korte Kuipersweg	2016	2,50%	680.400	680.400	823.284	2.784	43.608				M
674807	vGRP 2012; bergbezinkbasin Plekweversweg Vanuit het door het waterschap en de gemeente ingezette BRP-traject, opgenomen in het vGRP 2012 wordt een deel van de resterende vuilemissiereductie gevonden in de aanleg van bergbezinkbassins. Deze bassins vergen extra beheer en onderhoudskosten van 2.750 euro per jaar. De kosten worden gedekt uit de rioolheffing.	2017	2,50%	331.088	334.067	404.221	2.784		22.828			

nr.	Omschrijving	Jaar van uitvoering	Afschrijvings-perc.	BASIS INVEST. BEDRAG 2016 (excl. btw)	Investerings-bedrag (incl. prijsstijging) excl. btw	Investerings-bedrag (incl. prijsstijging) incl. btw	Exploitatie kosten	Toename jaarlijkse lasten met ingang van:				Autorisatie
								2016	2017	2018	2019	
674807	Aanpak wateroverlast In de komende jaren wordt mede ter verlichting van wateroverlastlocaties verhard oppervlakte afgekoppeld. Nadat het resultaat hiervan bepaald is kunnen er daarna locaties overblijven waar herprofilering van het maaiveld nodig is en het overtollige water daar te bergen waar het geen overlast veroorzaakt. Hiervoor is voor het jaar 2016 en verder conform het vGRP 2012 een indicatief bedrag opgenomen. Deze kosten zullen worden gedekt uit de rioolheffing.	2016	2,50%	101.250	101.250	122.513	-	6.075				M
	Totale kapitaal- en exploitatielasten nieuwe projecten							110.451	84.143	61.866	62.423	
	Totale kapitaal- en exploitatielasten nieuwe projecten cumulatief							110.451	194.594	256.460	318.883	
	Totale kapitaal- en exploitatielasten bestaande projecten cumulatief							-	-	-	-	
	TOTAAL LASTEN ONDERDEEL INVESTERINGEN TLV HEFFINGEN							110.451	194.594	256.460	318.883	

Bijlage 8 Overzicht mutaties reserves en voorzieningen

	Saldo 1-1-2016	Waarde- correctie	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Verwachte toevoe- gingen	Verwachte onttrek- kingen	Saldo 31-12-16
Algemene reserve							
90000 Algemene reserve	2.653.321	14.593	120.000	668.000			2.119.914
Totaal Algemene reserve	2.653.321	14.593	120.000	668.000			2.119.914
Bestemmingsreserves							
90002 Extra afschr. Invest. maats. nut	1.878.224		728.999	2.093.000		518.000	3.777-
90003 Eenmalige dekkingsmiddelen	465.453	2.560	1.049.000	176.500		1.049.000	291.513
90007 ICT investeringen	1.344.845	40.345	520.000	386.082		79.200	1.439.908
90019 Cofinanciering	131.089	721	90.000	65.950			155.860
90022 Mediation bezwaarschriften	12.129	67		5.027			7.169
90060 Groot onderhoud gem. gebouwen	388.885	2.139		150.000			241.023
90065 Duurzaam gemeentehuis	13.217	73	184.023				197.313
90070 Demografische ontwikkelingen	41.250	227		40.000			1.477
90085 Duurzaamheid	30.000	165	40.000				70.165
91012 Basisbrandweezorg	587.000	3.228					590.228
91020 Explosievenonderzoek Robuuste Grift	59.749	329		60.000			78
92009 Vervanging openbare verlichting	1.526.184	8.394	234.477			309.066	1.459.989
92015 Startprogramma Duurzaam Veilig	12.233	67				12.300	0
92019 Toeristische Fietspaden	29.805	164				29.969	0
92030 Verbreden Smallertsweg	63.877	351				64.229	0
92035 Overdracht fietspaden RGV	863.011	4.747		42.032		245.000	580.725
92040 Aanleg parkeerplaatsen Markt Epe	135.140	743				135.883	0
92045 Vervanging bruggen	207.563	1.142	61.084				269.788
93003 Egalisatie winstuitkering Nuon	717.725	21.532		54.000			685.257
93004 Verkoop 14 aandelen VNB (6%)	1.010.910	60.655		218.000			853.565
93006 Afl. achtergestelde lening Nuon	1.888.724	56.662		66.105			1.879.281
93007 Verkoop aandelen tbv lening Vitens	930.960			155.160			775.800
93008 Afl. achtergestelde lening Vitens	1.396.440	41.893	155.160	48.875			1.544.618
94017 Meubilair gymlokalen	49.322	271	20.110	29.557			40.147
95002 Aankoop kunstwerken				179			179-
95003 Restauratie/onderhoud Monumenten	42.292	233					42.525
95007 Ondh./verv. besch. laanbomen	12.000						12.000
95010 Kunst openbare ruimte	13.908	76					13.984
95017 Buurtsportcoaches	30.395	167		13.269			17.293
95028 Uitvoering Groenstructuurplan	32.780	180		15.000			17.960
95030 Landschapsversterking	71.036	391					71.427
95035 Accommodaties 2	609.367	3.352	1.591.229				2.203.948
95040 Bijdrage investeringen sportvoorz.	4.529	25				4.554	
95045 Regiocontract	100.000	550					100.550
95xxx Bosbedrijf			10.000				10.000
96013 Huisvesting verslavingszorg	37.723	207					37.930
96015 Werk en inkomen	66.127	364		66.000			491
96028 Risico's Sociaal Domein (vh WMO)	5.342.690	29.385		372.000			5.000.075
96029 Toegankelijkh. openb.gebouwen	11.711					10.000	1.711
96032 Minimabeleid	357.056	1.964	20.000	357.000			22.020
96040 Jeugdgezondheidszorg	101.425	558		33.000			68.982
96050 Participatie	741.992	4.081		58.535		17.000	670.538

	Saldo 1-1-2016	Waarde- correctie	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Verwachte toevoe- gingen	Verwachte onttrek- kingen	Saldo 31-12-16
96109 BUIG-middelen	1.720.382	9.462	17.431				1.747.275
97015 Riolering	491.066	14.732		17.221			488.577
97020 Afval	727.770	21.833	329.500	25.472			1.053.631
98007 Extra afschr. bodemsanering	115.095	633		116.000			272-
98032 Structuurvisies dorpscentra	975.000	5.362	340.000			770.000	550.362
98035 Starterslening	250.000	7.500		8.750			248.750
98040 Invoering WABO	95.735	527		96.000			261
98042 Afkoop bouwleges Klaarbeek	405.000	2.228		101.807			305.421
98043 Egalisatie opbrengst bouwleges	119.000	655	119.500				239.155
98045 Regionale woningbouwprogr.	1.411.596	7.764					1.419.360
98051 LOG Beemte-Vaassen	132.208	727					132.935
980xx Revolving fund duurz.maatregelen			11.000				11.000
99000 Bouwgrondexploitatie	3.819.927	21.010		450.000			3.390.936
99005 Ombuigingsoperatie	15.383	85	617.000	10.000		21.724	600.744
99007 Herstel schade nutsbedrijven	103.491	569					104.060
99010 Egalisatiereserve hondenbelasting	27.129	814		5.259			22.684
Totaal Bestemmingsreserves	31.767.546	381.906	6.138.513	5.335.780		3.265.925	29.686.260

Voorzieningen							
90008 Pensioenen pol. Ambtsdragers	2.420.747		163.833	35.100			2.549.480
90030 Onderhoud Streekarchief Epe	85.365	470	12.740	5.745			92.829
90050 Groot onderhoud gemeentehuis	649.431	3.572	155.100	230.407			577.696
90055 Onderhoud dienstgebouwen	8.633	47	68.934	47.347			30.267
90080 Opleidingsfonds	60.349	332					60.681
91015 Onderh. Brandweerkaz. Vaassen	36.450	200	13.643	4.480			45.814
92010 Groot onderhoud wegen	1.723.866	9.481	1.244.419	1.100.000			1.877.767
92011 Groot onderhoud bruggen	152.778	840	25.452	30.700			148.370
92109 Onderhoud Openbare Verlichting	18.832	104	89.680	81.500			27.115
94015 Onderhoud gymlokale buitenzijde	494.095	2.718		10.287			486.525
94019 Onderhoud binnenzijde gymlokale	116.052	638	40.114	32.168			124.637
95103 Onderhoud bibliotheekgebouwen	51.707	284	3.987	5.582			50.397
96115 Onderhoud wijkgebouwen	315.728	1.737	21.103	16.912			321.655
96116 Pand St. Crusiusweg 14	75.624	416	9.707	14.754			70.993
97004 Egalisatie rechten eigen graven	588.362	17.651		67.002			539.011
97012 Sparen vervanging riolering	15.713	86					15.799
97026 Bodemsanering Julianalaan Vssn	16.389	90					16.479
98104 Onderhoud Ossenstal	48.532	267	16.120	7.176			57.743
98105 Onderhoud Europalaan 48 Epe	14.470	80	2.634	1.357			15.827
Totaal Voorzieningen	6.893.123	39.013	1.867.466	1.690.517			7.109.085

Bijlage 9 Bijlage bij paragraaf 4 Financiering

Kasgeldlimiet

Kasgeldlimiet bedragen in euro		2016
Toegestane kasgeldlimiet		
In procenten van de grondslag		8,5%
In euro's (1)		6.290.000
Omvang vlottende korte schuld		
Opgenomen gelden < 1 jaar		6.290.000
Schuld in rekening-courant		0
Gestorte gelden door derden < 1 jaar		p.m.
Overige geldleningen niet zijnde vaste schuld		p.m.
Totaal vlottende korte schuld (2)		6.290.000
Vlottende middelen		
contante gelden in kas		p.m.
tegoeden in rekening-courant		p.m.
overige uitstaande gelden < 1 jaar		p.m.
Totaal vlottende middelen (3)		0
Toets kasgeldlimiet		
Toegestane kasgeldlimiet (1)		6.290.000
Totaal netto vlottende schuld (4) = (2) - (3)		6.290.000
Ruimte (+) / Overschrijding (-) ; (1) - (4)		0

Renterisiconorm

Renterisiconorm en renterisico's op vaste schuld bedragen in euro		2016
Renterisico op vaste schuld		
Renteherziening op vaste schuld o/g (1a)		0
Renteherziening op vaste schuld u/g (1b)		0
Netto renteherziening op vaste schuld (1) = (1a) - (1b)		0
Te betalen aflossingen (2)		250.000
Renterisico op vaste schuld (3) = (1) + (2)		250.000
Renterisiconorm		
Begrotingstotaal (4)		74.000.000
Het bij ministeriële regeling vastgesteld percentage (5)		20%
Renterisiconorm (6) = (4) * (5)		14.800.000
Toets renterisiconorm		
Renterisiconorm (6)		14.800.000
Rente op vaste schuld (7)		250.000
Ruimte (+) / Overschrijding (-); (8) = (6) - (7)		14.550.000

Bijlage 10 Kapitaallasten, urentoerekening en loon- en prijsstijgingen

In deel 3 van de Programmabegroting is de analyse van de verschillen tussen de begroting 2015 en 2016 per programma opgenomen. Per programma is het verschil in kapitaallasten, urentoerekening en loon- en prijsstijgingen in één post verwerkt.

Het totale verschil van alle programma's wordt als volgt verklaard:

1. Kapitaallasten

Op het totaal van rente- en afschrijvingslasten - voortvloeiend uit het bestaande beleid - ontstaat een voordeel van € 368.000, veroorzaakt door met name:

- € 285.000 voordeel door laatste afschrijving in 2015, vrijval in 2016;
- € 20.000 voordeel als gevolg van extra afschrijvingen in 2015;
- € 68.000 voordeel door lagere rentelasten a.g.v. daling boekwaarde door afschrijving;
- € -5.000 nadeel door overige kleine verschillen (per saldo).

2. Loonkosten

De begrote salariskosten 2015 zijn de basis geweest voor de inrichting van de nieuwe organisatie. De salariskosten van de nieuwe organisatie zijn binnen dit bedrag gebleven. De stijging van salariskosten van 2016 wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de autonome loonkostenstijging van € 187.000.

3. Autonome prijsstijging

De autonome prijsstijging van 0,55% leidt tot een nadeel van € 81.000.

4. Verdeeldienst

Op de verdeeldienst (exclusief bovenvermelde verschillen in de loonkosten en kapitaallasten) ontstaat een voordeel van ca. € 675.000. Dit voordeel wordt met name veroorzaakt door eenmalige middelen die voor het begrotingsjaar 2015 beschikbaar zijn gesteld in het kader van automatisering (ca. € 320.000) en de huisvesting van Tribuut (ca. € 200.000).

5. Doorbelasting aan investeringen en grondbedrijf

In de begroting 2016 zijn de kosten van uren die toegerekend worden aan het grondbedrijf en investeringswerken ten opzichte van de begroting 2015 constant gebleven.